

KASE

ЖЫЛДЫҚ ЕСЕП

2021

857,71

2 797,93

2 958,17

3 133,31

3 247,94

3 364,66

3 326,20

14.01

03.02

03.03

01.04

05.05

01.06

02.07

JAN 21

FEB 21

MAR 21

APR 21

MAY 21

JUN 21

JUL 21

МАЗМҰНЫ

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ	2
БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ	4
БИРЖАНЫҢ МИССИЯСЫ, ПАЙЫМЫ ЖӘНЕ МАҚСАТЫ	7
БИРЖА ТУРАЛЫ	8
НАРЫҚТЫҢ НЕГІЗГІ ТРЕНДТЕРІ	12
СТРАТЕГИЯЛЫҚ ЕСЕП	14
▶ 2019–2021 жылдарға арналған даму стратегиясын іске асыру	15
▶ 1 стратегиялық бағыт. IT-модернизация	16
▶ 2 стратегиялық бағыт. Орталық контрагент қызметтерін іске қосу	18
▶ 3 стратегиялық бағыт. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру	19
▶ 4 стратегиялық бағыт. Тұрақты даму қағидаттарын енгізу	26
▶ Халықаралық қызмет	30
▶ Биржаның 2022–2024 жылдарға арналған даму стратегиясы	31
▶ 1 стратегиялық бағыт. Биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру	32
▶ 2 стратегиялық бағыт. Негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде ОК дамуы	32
▶ 3 стратегиялық бағыт. Инновацияларды енгізу және технологиялық модернизация	33
▶ 4 стратегиялық бағыт. Стейкхолдерлер үшін құндылықты арттыру	33
НӘТИЖЕЛЕРГЕ ШОЛУ	34
▶ KASE нарықтары	39
▶ Операциялық және қаржылық нәтижелер	56
КОРПОРАТИВТІК ЕСЕП	60
▶ Корпоративтік басқару	61
▶ Ішкі аудит	67
▶ Тәуекелдерді басқару жүйесі	68
▶ Қызметтің үздіксіздігін басқару	69
▶ Ақпараттық және тұлғалық қауіпсіздік	70
ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН ТЕРМИНДЕР	71

“ Қазақстан қор биржасының 2021 жылдағы жұмысын қорытындылай келе, KASE сақталып қалған сын-қатерлерге қарамастан, 2019-2021 жылдарға арналған Даму Стратегиясының міндеттерін іске асырғанын атап өткім келеді

Әлия Молдабекова
Директорлар кеңесінің төрағасы

ДИРЕКТОРЛАР КЕҢЕСІ ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

Құрметті акционерлер, клиенттер мен серіктестер!

Директорлар кеңесінің атынан Мен сіздерді “Қазақстан қор биржасы” АҚ 2021 жылға жылдық есебінің беттерінде қарсы алуға қуаныштымын.

Қазақстан қор биржасының 2021 жылдағы жұмысын қорытындылай келе, KASE сақталып қалған сын-қатерлерге қарамастан, 2019-2021 жылдарға арналған Даму Стратегиясының міндеттерін іске асырғанын атап өткім келеді.

Биржа Стратегиялық жобаларды, соның ішінде сауда-клирингтік жүйелерді жаңғыртуды, орталық контрагент қызметтерін және омнибус-шоттар бойынша сауда-саттықты енгізуді орындады, KASE Global шетелдік акциялармен сауда-саттық жасау үшін секторды ашты. Жаңа функционалды енгізу бойынша жүйелі жұмыс соңғы үш жыл ішінде жүргізілді, олардың екеуі коронавирустық пандемия кезінде жұмыс жағдайымен қиындады.

KASE жылдық есебінде көрсетілгендей, Биржа жоғары сандық және сапалық көрсеткіштерді көрсетті. Олардың ішіндегі ең маңыздылары: Қазақстан қор биржасындағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі 2021 жылы 47,8 %-ға ұлғайып, 174,4 трлн теңгеден асты; KASE Индексінің мәні 37,4 %-ға 3 675,28 тармаққа дейін өсті; Орталық депозитарийдегі жеке тұлғалардың жеке шоттарының саны 218 336-ға жетті.

Биржа инфрақұрылымының сапалы өзгерістері, жаңа құралдар желісінің дамуы корпоративтік борыш нарығына оң әсерін тигізді: эмитенттер саны, оның ішінде микроқаржы және лизингтік компаниялар түріндегі жаңа эмитенттер саны артты. Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздар секторы айтарлықтай кеңейді. Сөзсіз, Биржаның жасыл қаржыландыру үшін шарттарды дамытуы және ESG қағидаттарын ілгерілетуі озып алға шығу жұмысы болды.

2021 жылы жүргізілген жұмыс KASE-ге Орталық Азия өңіріндегі ең жоғары технологиялық және заманауи Биржа алаңының имиджін бекітті. Техникалық жабдықталуы бойынша KASE бүгінде әлемнің жетекші биржаларына сәйкес келеді. Қазақстандық қор биржасының қазақстандық компаниялардың акциялары мен облигацияларын халықаралық индекстерге енгізу бойынша жұмысы жалғасуда. MSCI және FTSE индекс қызметтері Қазақстанның Emerging Markets санатының реттеу, инфрақұрылым және ұйымдастырылған бағалы қағаздар нарығына қатысты заңнама бөлігіндегі негізгі сапалық критерийлеріне сәйкес келетінін растады. Emerging Markets деңгейіне сәйкес келетін сандық параметрлерге қол жеткізу бойынша жұмыстар күтілуде.

Биржаға жақын болашақта жаңа жобаларды іске асыру қажет. Алдағы үш жылда KASE-нің жаңа Даму стратегиясы әзірленіп, қабылданды.

Стратегия қаржы құралдары мен көрсетілетін қызметтер спектрін кеңейту арқылы биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру; әріптес биржалармен сауда-клирингтік байланыстарды орнату, эмитенттер мен инвесторлар шеңберін кеңейту; орталық контрагентті негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде дамыту; сыртқы және ішкі инфрақұрылымдарды жаңғыртуды жалғастыру және инновацияларды енгізу; стейкхолдерлер үшін Биржаның құндылығын арттыру сияқты өзекті бағыттарға негізделеді.

Бұл биржалық нарықтың кәсіби қатысушыларының қолдауын, қаржылық реттеушілермен тығыз қарым-қатынасты талап ететін өршіл міндеттер. Өткен жылы KASE жоғары кәсіби әлеуетін, күрделі жағдайларда тиімді және нәтижелі шешімдер табу қабілетін көрсетті. Қазақстан қор биржасының ұжымына үйлесімді, жоғары кәсіби жұмысы үшін, ал акционерлер мен клиенттерге сенім, қолдау және тиімді ынтымақтастық үшін үлкен алғысымды білдіремін.

Ізгі құрметпен,

Әлия Молдабекова

Директорлар кеңесінің төрағасы

“ 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясы аясында біз Мәскеу биржасымен серіктестікте барлық нарықтарда үш жаңа сауда-клирингтік жүйені және орталық контрагенттің қызметтерін енгізуді аяқтадық.

Алина Алдамберген
Басқарма Төрайымы

БАСҚАРМА ТӨРАҒАСЫНЫҢ ҮНДЕУІ

Құрметті акционерлер, клиенттер мен серіктестер!

2021 жыл үш жылдық кезеңге арналған даму стратегиясын іске асырудың аяқталу жылы және жаңа мақсаттар мен міндеттер қою жылы болды. Қазақстан қор биржасы жаһандық сын-қатерлер жағдайында стратегиялық міндеттерді мақсатты және табысты іске асырды, өз қызметтерін сапалы және үздіксіз ұсынуды қамтамасыз етті. Биржа елдің қаржы институты ретінде жоғары тұрақтылықты сақтап қана қоймай, дамудың жаңа технологиялық сатысына шықты. Бұл бізге Қазақстан мен Орталық Азияның биржалық кеңістігіндегі KASE көшбасшылық позициясын нығайтуға мүмкіндік берді және 2022 жылдың наурызында CFI.co қаржы журналынан “Best Exchange in Central Asia” беделді марапатын алумен көрініс тапты.

2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясы аясында біз Мәскеу биржасымен серіктестікте барлық нарықтарда жаңа сауда-клиринглік жүйелерді енгізуді аяқтадық. Бұл KASE-ге жаңа сауда-саттық құралдары мен есеп айырысу циклдерді енгізуге, Биржаның IT-инфрақұрылымының сенімділігін арттыруға, тәуекелдерді төмендетуге және жоғары жиілікті сауда-саттық үшін мүмкіндіктер жасауға мүмкіндік берді.

Орталық контрагенттің сервисі инвесторлар үшін мәмілелер бойынша активтерді уақтылы алуға кепілдіктерді қамтамасыз етуге, тәуекелдерді басқаруды және құралдарды нақты уақыт режимінде барабар бағалауды енгізуге мүмкіндік берді. Алғаш рет елдің ұйымдастырылған нарығында сатып алу-сату және репо секторларын қоса алғанда, қор нарығы мәмілелерінің барлық түрлері бойынша қатысушылардың позицияларының неттингі енгізілді. Қазіргі уақытта нақты уақыт режимінде биржалық сауда-саттыққа қатысушылар арасында деректермен алмасу үшін халықаралық стандарт болып табылатын деректерді берудің FIX-хаттамасы пайдаланылады. FAST-қа негізделген биржалық ақпарат беру сервисі қаржылық ақпаратпен электрондық алмасуды оңтайландыруды, атап айтқанда, минималды кідіріспен деректердің үлкен көлемін таратуды қамтамасыз етеді.

Іске асырылатын жобалардың уақыттылығы мен маңыздылығы KASE өсіп келе жатқан көрсеткіштерінде және биржалық деректер нарығының минималды кідіріспен жұмыс істеуінде көрініс тапты.

KASE-дегі сауда-саттықтың жиынтық көлемі бір жылда 47,8 %-ға немесе 56,5 трлн теңгеге ұлғайып, 174,4 трлн теңгеге жетті. Сондай-ақ KASE Индексінің мәні 37,4%-ға 3 675,28 пунктке дейін айтарлықтай өсті. 2022 жылдың 01 қаңтарына KASE сауда-саттық тізімдеріне 228 эмитенттің 558 атаудағы мемлекеттік емес бағалы қағаздары кірді. Акциялар нарығын капиталдандыру бір жыл ішінде 51 %-ға 28,8 трлн теңгеге дейін өсті; іс жүзінде барлық биржалық сегменттер бойынша оң динамика байқалды.

15 қарашадан бастап KASE Global-ға бірінші рет айналысқа жіберілген 25 атаудағы шетелдік акциялардың сауда-саттығы басталған біздің жаңа секторымыздың дебюті шабыттандырушы деп санаймыз. Жыл соңында KASE Global-да инвестициялау үшін американдық эмитенттер акцияларының 43 атауы қолжетімді болды.

2021 жылғы маңызды оқиғалар сондай-ақ Биржа мүшелеріне омнибус-шоттарды пайдалана отырып сауда-саттық жасау мүмкіндігін беру, деривативтер нарығын SPECTRA жаңа сауда-клиринглік жүйесіне ауыстыру, қор нарығында өтімділікті арттыру бойынша бағдарламаларды іске қосу, “Жеке орналастыру” жаңа сауда-саттық алаңын құру сияқты жобалар болды. Жалпы, Биржада жүргізілетін цифрландыру процестері, енді онлайн қызметті пайдалана алатын эмитенттер үшін листинг процедураларын жеңілдетті.

Биржа құралдарының желісін қарқынды дамыту, сондай-ақ халық арасында кеңінен ағарту жұмысының арқасында KASE-де жеке инвесторлар сегменті өсіп келеді.

2021 жылдың басынан бастап жергілікті нарықта қор нарығына инвестиция салатын бөлшек инвесторлар санының айтарлықтай өсуі байқалды. Мәселен, егер жыл басында Орталық депозитарийде жеке тұлғалардың 132 861 жеке шоты болса, 2022 жылдың 01 қаңтарында инвесторлар мәртебесінде ОД базасында 199 306 жеке тұлғаға ашылған 218 336 жеке шот болды.

2020 жылмен салыстырғанда 2021 жылы биржалық қор нарығындағы күнделікті мәмілелер саны 2,4 есе, белсенді шоттар саны 2,5 есе өсті. Егер 2020 жылы акциялар нарығында күн сайын орташа көлемі 1,2 млн теңгені құрайтын 800-ге жуық мәміле жасалса, 2021 жылы олардың саны бір мәміленің орташа көлемі 0,9 млн теңгені құрайтын 1,9 мың мәмілеге дейін өсті, бұл бөлшек инвесторлардың қор нарығының құралдарына қызығушылығының артқанын көрсетеді.

Биржа биржалық нарықтың кәсіби қатысушыларымен және БАҚ-пен бірге қаржылық сауаттылықты арттыру бойынша белсенді жұмыс жүргізуде. Біз жұмыстың түрлі формаларын – газеттер мен әлеуметтік желілердегі баяндамалар мен жарияланымдарды, қор нарығының әртүрлі аспектілеріне арналған ТВ, семинарлар, вебинарларға бағдарламаларды қолданамыз. Соның ішінде оқушылар мен студенттердің қаржылық сауаттылығын арттыруға бағытталған Global Money Week жобасы аясында. Біз сондай-ақ 2008 жылдан бері дәстүрлі түрде “Биржалық симулятор” конкурсын өткіземіз, ол 2021 жылы 100-ден астам ЖОО-дан 3 000-нан астам студентті тартты.

KASE жұмысының тағы бір қағидатты бағыты – Қазақстанда ESG стандарттарын ілгерілету. 2021 жыл ішінде Биржа ESG инфрақұрылымын құрды, ең төменгі листингтік алымдар анықталды, ESG өлшемдеріне сәйкес облигацияларды верификациялау бойынша бірқатар компаниялармен келісімдер жасалды. 2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE ресми тізімінде тұрақты даму облигацияларының алты шығарылымы болды: жалпы сомасы 34 млрд теңгеге “жасыл” облигациялардың үш шығарылымы және 29 млрд теңгеден астам сомаға әлеуметтік облигациялардың үш шығарылымы. Соңғы жылдары жасыл қаржыландыру нарығы бірнеше есе өсті және қаржыландырудың әр түрлі құралдары мен мақсаттары арқылы күрделене түсті. Сондықтан нарыққа қатысушылар капитал нарығындағы ESG практикаларына, сондай-ақ тұрақты дамудың халықаралық стандарттарына қатысты қосымша түсіндірулердің қажеттілігін атап өтеді. Біз компанияларға әлі де осындай стандарттарға бейімделуге және көшуге уақыт қажет екенін көріп отырмыз. Біз бұл перспективалы жұмысты жалғастырамыз.

Біз сондай-ақ тұрақты даму саласында жаңа өнімдер мен сервистерді құру және оларды қазақстандық қаржы нарығында қолдану мәселелерін, сондай-ақ компаниялардың ESG критерийлеріне сәйкестік деңгейін көрсететін “жасыл индикаторды” енгізу мүмкіндігін әзірлеудеміз. Тұрақтылық индексінің пайда болуы көптеген компанияларды ESG критерийлері бойынша ақпаратты ашуға итермелейді деп санаймыз.

2022 жылы біз 2021 жылдың соңында бекітілген 2022-2024 жылдарға арналған жаңа Даму стратегиясын іске асыруға кірісеміз. Стратегия төрт негізгі бағытта жұмыс істеуге бағытталған: қаржы құралдары мен қызметтер спектрін кеңейту арқылы биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру, серіктес биржалармен сауда-клирингтік байланыстарды орнату, эмитенттер мен инвесторлар шеңберін кеңейту; орталық контрагентті негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде дамыту; сыртқы және ішкі инфрақұрылымды жаңғырту және инновацияларды енгізу; Биржаның стейкхолдерлер үшін құндылығын арттыру.

2022-2023 жылдары біз инвесторларға портфельдерін жүргізуге, инвестициялық гипотезаларды тексеруге, биржалық нарықтың ойыншылары ретінде өз күштерін сынап көруге мүмкіндік беретін нарыққа, биржалық қызметтер мен биржалық ақпаратқа қол жеткізудің технологиялық шешімдерін белсенді дамытуды жоспарлап отырмыз.

Қаржы нарығының негізгі инфрақұрылымдық элементтерінің бірі ретінде Биржа үшін үздік әлемдік практикаларға сәйкес озық технологиялық шешімдерді енгізу ерекше маңызға ие. Осы себепті біз сервистерімізді автоматтандыруды жалғастыруды, ақпараттық технологиялар мен ақпараттық қауіпсіздікті халықаралық стандарттарға сәйкестендіруді жоспарлап отырмыз.

Бұл болашаққа бағытталған маңызды жұмыс. Мен өз әріптестеріме, серіктестерге, акционерлерге 2021 жылдағы үйлесімді және тиімді жұмысымыз үшін үлкен алғысымды білдіремін, қойылған міндеттерді шеше алатынымызға сенімдімін. Біздің тұрақты әріптестігіміз, орасан зор тәжірибеміз, соның ішінде дағдарысқа қарсы тәжірибеміз, бізге тек Қазақстан қор биржасының ғана емес, сондай-ақ еліміздің бүкіл қор нарығының дамуындағы одан әрі прогрестің кепілі болады деп сенемін.

Ізгі құрметпен,

Алина Алдамберген

Басқарма Төрайымы

БИРЖАНЫҢ МИССИЯСЫ, ПАЙЫМЫ ЖӘНЕ МАҚСАТЫ

Миссиясы

Қазақстан Республикасының экономикалық өсуіне жәрдемдесу:

- ▶ отандық эмитенттердің қаржыландыруды тартуы үшін құралдардың кең спектрін ұсыну;
- ▶ қаржы жүйесінде өтімділікті қайта бөлуге арналған платформаны қамтамасыз ету;
- ▶ жергілікті және шетелдік инвесторлар үшін ашық инвестициялық орта ұсыну.

Пайымы

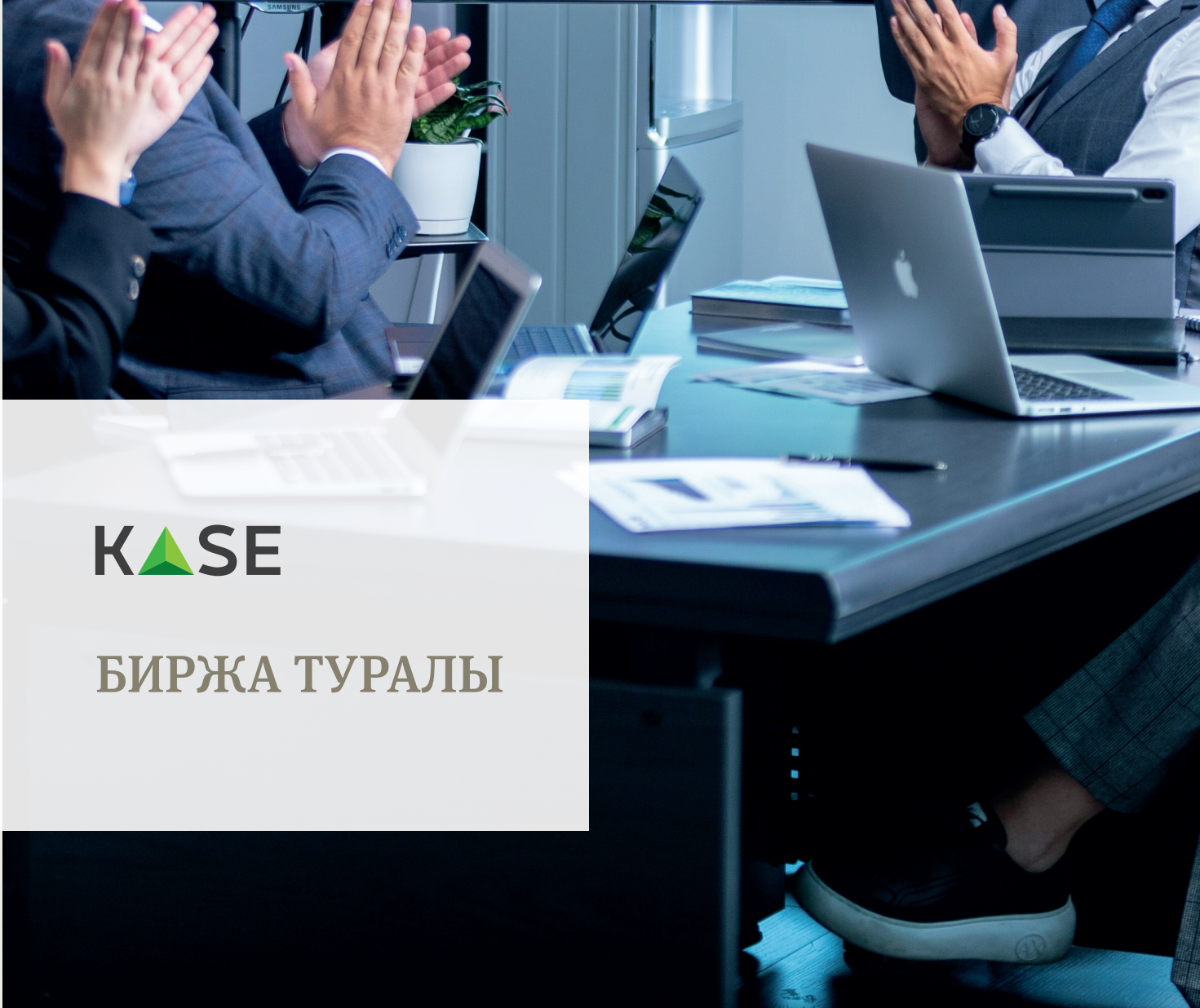
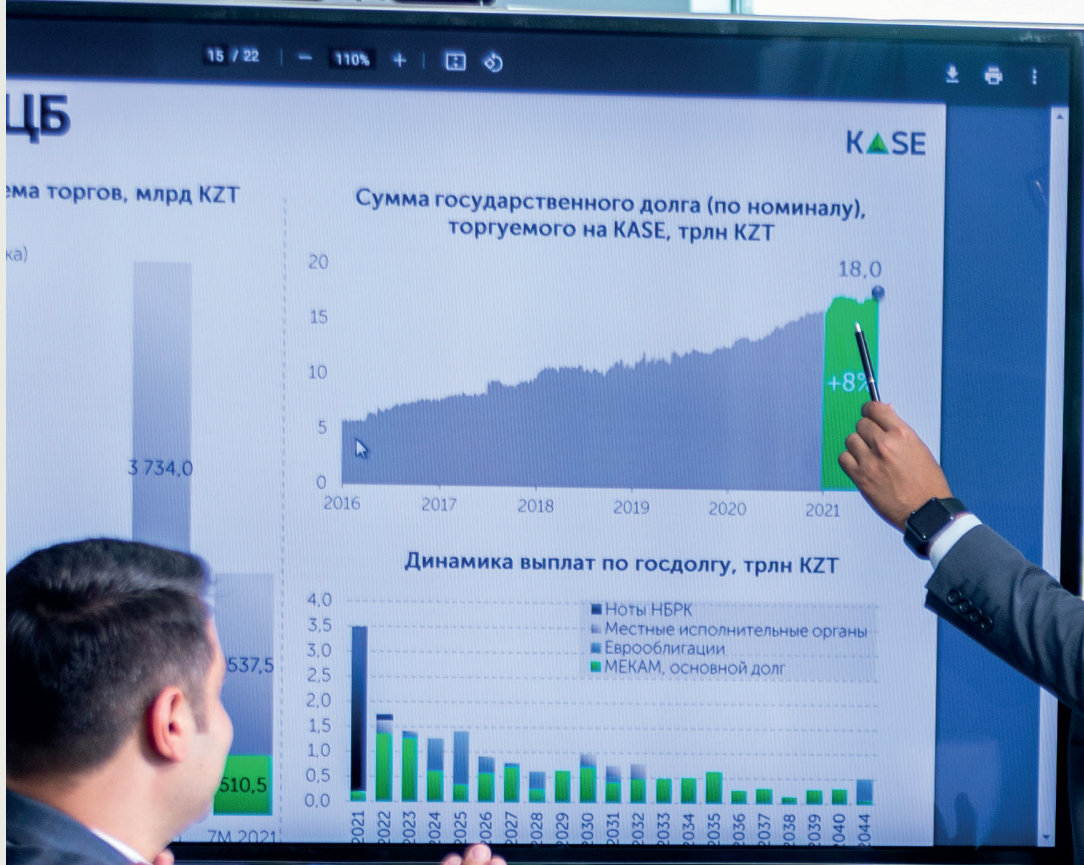
KASE – отандық эмитенттер үшін қолжетімді және жергілікті және халықаралық инвесторларға ашық, биржалық қызметтердің толық спектрін ұсынатын жоғары технологиялық сауда-саттық алаңы.

Мақсаты

Өңірдегі жетекші биржалық алаң мәртебесіне қол жеткізу және оны қолдау және стейкхолдерлер үшін KASE құндылығын арттыру.

KASE

БИРЖА ТУРАЛЫ

“Қазақстан қор биржасы” АҚ (KASE немесе Биржа) 1993 жылы ұлттық валюта – теңге енгізілгеннен кейін екі күннен соң құрылды. Биржа 28 жыл ішінде дауыстық саудадан халықаралық стандарттарға жауап беретін толыққанды қазіргі заманғы жолға қойылған сауда-клирингілік және есептік инфрақұрылымға дейін эволюциядан өтті. Қазіргі уақытта Биржада төрт негізгі нарықтың: валюта, қор (бағалы қағаздар), ақша (репо және своп операциялары) және деривативтер нарығының жұмыс істеуінің арқасында 28 жыл ішінде құрылған әртараптандырылған бизнес бар. KASE алаңының әмбебаптығы сауда-саттыққа қатысушыларға бірнеше нарықтарда операцияларды белсенді жүргізуге мүмкіндік береді. Қаржы құралдарының әртүрлі түрлерімен жұмыс істеу мүмкіндігі өтімділікті басқару және сауда-саттыққа қатысушылар мен олардың клиенттерінің инвестициялық стратегияларын іске асыру үшін ең жақсы жағдайларды қамтамасыз етеді.

Биржа WFE, FEAS және ТМД ХБА сияқты халықаралық биржалық қауымдастықтардың толық құқықты мүшесі болып табылады, бұл қазақстандық сауда-саттық алаңы қызметінің негізгі аспектілерінің халықаралық стандарттар мен үздік әлемдік практикаға сәйкестігін растайды.

Биржа қаржы нарығын реттеу және дамыту жөніндегі уәкілетті органның лицензиялары негізінде қызметтің мынадай түрлерін жүзеге асырады:

- ▶ бағалы қағаздармен және өзге де қаржы құралдарымен сауда-саттықты ұйымдастыру жөніндегі қызмет (2012 жылдың 19 шілдесіндегі № 4.2.3/1 лицензия);
- ▶ бағалы қағаздар нарығында қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызмет (2012 жылдың 19 шілдесіндегі № 4.2.3/1 лицензия);
- ▶ ұлттық және шетел валютасында банк операцияларын жүргізу (2020 жылдың 30 қаңтарындағы № 4.3.8 лицензия).

Биржа қызметтердің барлық тізімін ұсынады: мүшелік, листинг, сауда-саттық және саудадан кейінгі қызметтері (клиринг, ОК есептесуі), нарықтық ақпаратты тарату, сондай-ақ индекстер мен индикаторларды есептеу және сүйемелдеу.

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Биржа мүшелері 50 кәсіби қатысушы, оның ішінде Қазақстан Республикасының барлық лицензияланған банктері мен брокерлік ұйымдары, төрт шетелдік қатысушы, екі халықаралық қаржы ұйымы болды.

Биржаның ресми тізімі бірнеше алаңдарға бөлінген:

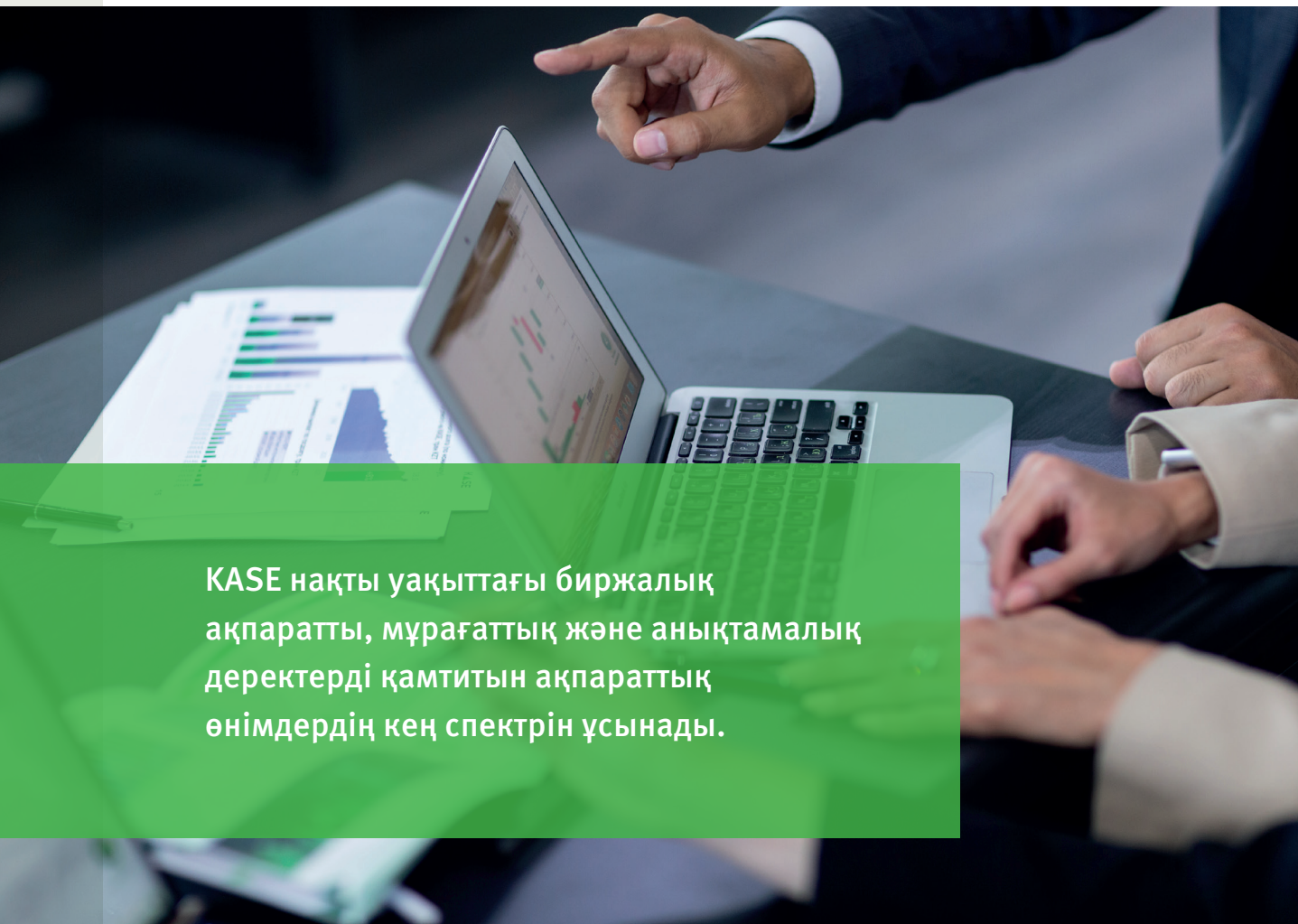
1. Негізгі
2. Балама
3. Аралас
4. Жеке орналастыру

“НЕГІЗГІ” сауда-саттық алаңы даму тарихы бар ірі компанияларға арналған, **“БАЛАМАЛЫ”** сауда-саттық алаңы – **“НЕГІЗГІ”** сауда-саттық алаңымен салыстырғанда неғұрлым жеңілдетілген талаптар белгіленген шағын және орташа капиталдандыру компаниялары үшін арналған. Тізімді осылай бөлу ірі компаниялар мен шағын және орта бизнеске қор нарығында қаражат тартуға мүмкіндік береді.

“АРАЛАС” сауда-саттық алаңында исламдық бағалы қағаздар, деривативтер, сондай-ақ мемлекеттік бағалы қағаздар және халықаралық қаржы ұйымдарының ұлттық және шетел валюталарында номиналдануы мүмкін бағалы қағаздары сияқты қаржы құралдары саудаланады.

“ЖЕКЕ ОРНАЛАСТЫРУ” сауда-саттық алаңы 2021 жылы құрылды және жеке орналастыруға жататын мемлекеттік емес бағалы қағаздардың листингіне арналған. Жеке орналастыру білікті инвесторлардың шектеулі тобы арасында мемлекеттік емес облигацияларды жария емес орналастыруды білдіреді, мұндай бағалы қағаздарды шығару шарттары жеке меморандумда анықталады.

2021 жылы құрылған **“АРАЛАС”** сауда-саттық алаңының KASE Global секторы шетелдік эмитенттердің аса өтімді бағалы қағаздарының саудасына арналған. Жаңа сектордағы сауда-саттыққа NYSE Equity Нью-Йорк қор биржасының негізгі алаңында және NASDAQ – NASDAQ Global Select биржасының алаңында листингтен өткен және Standard & Poor’s 500 және NASDAQ 100 биржалық индекстеріне кіретін акциялар жіберілді.

KASE нақты уақыттағы биржалық ақпаратты, мұрағаттық және анықтамалық деректерді қамтитын ақпараттық өнімдердің кең спектрін ұсынады.

Биржа қор және ақша нарықтарының бірқатар индикаторларын дербес есептейді және сүйемелдейді. Қазақстанның қор нарығы Биржаның акциялары мен облигацияларының нарығын көрсететін индекстермен және индикаторлармен ұсынылған. Акциялар нарығын сипаттау үшін Биржа негізгі индикаторды есептейді – қазіргі уақытта де-факто Ұлттық қор нарығының негізгі индикаторы ролінде әрекет ететін KASE Индексі. Бұдан басқа, Биржа акциялар нарығының жалпы капиталдандыруын – акциялары KASE-де айналысқа жіберілген барлық компаниялардың жиынтық нарықтық құнын есептейді және жариялайды.

KASE индексі Қазақстан Республикасының резиденттері – аса ірі және қаржылық тұрақты компаниялар шығарған биржаның ресми тізімінің ең өтімді акцияларының жиынтық нарықтық құнының өзгерісін көрсетеді.

Облигациялар нарығын талдау үшін Биржа KASE_BM* негізгі алаңы үшін және KASE_BA* баламалы алаңы үшін бірқатар индекстерді анықтады, олар қазақстандық компаниялар облигацияларының неғұрлым өтімді шығарылымдарының “таза” бағалары мен кірістілік көрсеткіштерінің өзгеруін көрсетеді. Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында Биржа Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздар нарығының бірқатар индикаторларын қосымша енгізуді жоспарлап отыр.

Репо нарығын көрсететін индекстер мен индикаторлар келесі индикаторлармен ұсынылған: TONIA – ақша нарығындағы негізгі тәуекелсіз бенчмарк, сонымен қатар, репо нарығы TRION, TWINA, TCI, TCR_1m, TCR_3m, TCR_6m сияқты индикаторлармен ұсынылған. Валюталық своп нарығы бойынша Биржа SWAP-1D, SWAP-2D сияқты индикаторларды, сондай-ақ репо және валюталық своп нарығының композиттік индексін – MM Index есептейді.

KASE негізгі артықшылықтары:

нарықтың әмбебаптығы, өйткені бизнесті әртараптандыру экономикалық циклдің ауытқуынан тұрақты өтуге көмектеседі, оның әртүрлі кезеңдерінде нарық қатысушылары қаржы құралдарының әртүрлі кластарын талап етеді;

KASE ТМД қор биржалары арасында сауда-саттық көлемі бойынша екінші орын және акциялар нарығын капиталдандыру бойынша үшінші орын, акциялар нарығын капиталдандыру бойынша FEAS биржалары арасында үшінші орын, WFE мүшелері биржалары арасында акциялар нарығын капиталдандыру бойынша 40 орын алады;

KASE сауда-саттығының сандық параметрлері акцияларды FTSE және MSCI акциялардың дамушы нарықтарының индекстеріне қосу кезінде, сондай-ақ қазақстандық акциялар нарығының рейтингі үшін қолданылады;

KASE шетелдік инвесторлар үшін market data көзі болып табылады және халықаралық қаржы нарықтарындағы нарықтық ақпараттың негізгі жеткізушілері Bloomberg, Refinitiv және басқалармен өзара іс-қимыл жасайды;

KASE заманауи технологияларға, сауда-саттық пен есеп айырырудың жолға қойылған инфрақұрылымына ие, ОК қызметтерін ұсынады, T+2 толыққанды тәртіптемесіне, репо нарығына ие;

T+2 сауда-клиринглік циклдың болуы шетелдік инвесторлар нарығына қолжетімділікті жеңілдетеді;

биржалық нарықтарда ақшалай есеп айырысуларды жүзеге асыру үшін меншікті корреспонденттік желінің болуы;

KASE Index халықаралық қауымдастық үшін қазақстандық акциялар нарығының негізгі индикаторы болып табылады;

қазақстандық капитал нарығы туралы ақпараттың негізгі көзі бола отырып, халықаралық биржалық қауымдастықтардың қызметіне қатысу есебінен инвесторлардың географиясын кеңейту мүмкіндігі;

KASE мүшелері Қазақстанның барлық банктері мен брокерлік-дилерлік ұйымдары болып табылады.

KASE

НАРЫҚТЫҢ НЕГІЗГІ ТРЕНДТЕРІ

174,4 трлн теңге **+47,8%**

2021 жылы сауда-саттықтың жиынтық көлемі **47,8 %**-ға немесе **56,5 трлн теңгеге** ұлғайып, **174,4 трлн теңгені** құрады.

837 млрд теңге **+85,3%**

Облигациялардың қайталама нарығындағы сауда-саттық көлемі 2020 жылға қарағанда **85,3 %**-ға немесе **385,3 млрд теңгеге 837 млрд теңгеге** дейін өсті.

152,7 трлн теңге **+55%**

Сауда-саттық көлемінің сенімді өсуі ақша нарығында байқалды, жыл қорытындысы бойынша оның мәні **55 %**-ға **152,7 трлн теңгеге** дейін өсті. Шетел валюталары нарығында өсім **34 %**-ды құрап, **15,6 трлн теңгеге** жетті.

55 жаңа эмитент

2021 жылы листинг процедурасынан **55 жаңа эмитенттің** бағалы қағаздары өтті: 3 акция секторында, 33 KASE Global секторында, 17 корпоративтік облигациялар секторында және 2 ETF.

429,2 млрд теңге **+80%**

Қор нарығында акциялар секторында сенімді өсім байқалды, 2020 жылмен салыстырғанда ұлғаю **429,2 млрд теңгеге** жетіп, **80 %**-ды құрады. Акциялар нарығын капиталдандыру 2020 жылға қарағанда **51 %**-ға ұлғайып, **28,8 трлн теңгені** құрады.

558 атаудағы бағалы қағаздар

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE сауда-саттық тізімдерінде **228 эмитенттің 558 атаудағы** мемлекеттік емес бағалы қағаздары болды.

3 675,28 тармақ

Жыл басынан бері KASE Индексі **37,4 %**-ға өсіп, **3 675,28 тармаққа** жетті.

218 мың жеке шот

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Орталық бағалы қағаздар депозитарийінде (ОД) 199 мың жеке тұлға ашқан шамамен **218 мың жеке шот**, бұл ретте өткен жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша жеке тұлғалар ашқан шамамен **133 мың жеке шот** болған.

38,1 млрд теңге **+87,8%**

2021 жылы “инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары” секторындағы сауда-саттық көлемі **38,1 млрд теңгені** құрап, 2020 жылға қарағанда **87,8 %**-ға немесе **17,8 млрд теңгеге** өсті.

88 мыңға жуық шот

2021 жылы жеке тұлғалар **88 мыңға жуық шот** ашты, оның ішінде 26 мыңға жуық шот ашылғаннан кейін кем дегенде бір мәміле жасады, ал 2020 жылы ОД-да жеке тұлғалар **17 мыңнан астам шот** ашты.

15,4 трлн теңге **+4,8%**

Айналыстағы корпоративтік борыш көлемі 2021 жылы **4,8 %**-ға немесе **709,3 млрд теңгеге 15,4 трлн теңгеге** дейін өсті.

KASE

**СТРАТЕГИЯЛЫҚ
ЕСЕП**

2019-2021 жылдарға арналған даму стратегиясын іске асыру

2021 жылы Биржа Биржаның Директорлар кеңесімен 2019 жылдың 28 мамырында бекітілген KASE 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясын сәтті жүзеге асырды. Стратегияда төрт негізгі бағыт белгіленген болатын:

1 Сауда-клиринглік жүйелерді кезең-кезеңімен IT-модернизациясын жүзеге асыру жөніндегі міндеттерді

қоса алғанда, IT-модернизация, нарықтық деректермен алмасудың сертификатталған хаттамаларын енгізу, сондай-ақ биржалық нарықтарда сауда-саттықтың жаңа тәртіптемелерін енгізу.

Дамудың осы бағыты биржалық инфрақұрылымның техникалық сенімділігі мен өнімділігін арттыруға, операциялық тәуекелдерді төмендетуге, сауда-саттықтың жаңа тәртіптемелерін енгізуге, сауда-саттыққа қатысушылардың санын кеңейту мақсатында сауда-клиринглік жүйеге қосылудың стандартталған арналарын пайдалануға және нарықтық ақпаратпен алмасудың сертификатталған хаттамаларын енгізуге бағытталды.

2 KASE барлық нарықтарында қаржы құралдарының барлық сыныптары бойынша ОК дәйектілікпен енгізу.

KASE барлық биржалық нарықтарында ОК қызметтерін іске қосудың мақсаты қатысушылардың несиелік тәуекелін төмендету жолымен нарықтардың өтімділігінің өсуіне жәрдемдесу, мәмілелер бойынша есеп айырысулардың аяқталуына кепілдік беру, кросс маржалау және неттинг есебінен қатысушылардың транзакциялық шығындарын қысқарту, сондай-ақ тәуекел-менеджментінің біріздендірілген жүйесін енгізу болып табылады.

3 Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру.

Үшінші стратегиялық бағыт акциялар нарығындағы өтімділіктің өсуіне, банктік несиелеуге балама ретінде облигациялар нарығының дамуын ынталандыруға, қор нарығында инвестициялау процесіне халықты тартуды ұлғайтуға, институционалдық инвесторлардың инвестициялық мүмкіндіктерін кеңейтуге және шетелдік қатысушыларды тартуға бағытталған іс-шараларды көздеді.

4 Тұрақты даму қағидаттарын енгізу.

Бұл бағыт KASE тұрақты дамуына және инвестициялық тартымдылықты арттыруға ықпал ету үшін корпоративтік басқару жүйесін жақсартуға, бизнесті жүргізудің экологиялылығы мен әлеуметтік жауапкершілік стандарттарын енгізуге бағытталған стратегия шеңберінде биржалық бизнесті дамытудың жаңа векторы болды. Тұтастай алғанда, Биржаның 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясы қазақстандық биржалық нарықтың үздік әлемдік салалық стандарттарға қол жеткізуіне, отандық компаниялардың қаржыландыруды тартуының тиімді арнасын құруға, KASE барлық нарықтарындағы сауда-саттық көлемінің өсуіне және барлық мүдделі тараптардың осы нарықтарға сенімін арттыруға бағытталған.

1 стратегиялық бағыт. IT-модернизация

Осы стратегиялық бағыт шеңберінде Биржа қор, валюта және шұғыл нарықтарда сауда-клирингтік жүйелерді кезең-кезеңмен IT-модернизацияны іске асырды, нарықтық деректермен алмасудың сертифициатталған хаттамаларын енгізді, сондай-ақ биржалық нарықтарда сауда-саттықтың жаңа тәртіптемелерін енгізді.

KASE сауда-клирингтік жүйелерін модернизациялау барысында екі кезеңде, 2019 жылдың желтоқсанында және 2020 жылдың тамызында, қор нарығында ASTS+ жаңа сауда-клирингтік жүйесін пайдалануға енгізді және осы нарықта ОК функцияларын орындай бастады, нарық қатысушыларының олар жасайтын мәмілелер бойынша талаптары мен міндеттемелерінің неттингін іске қосты, бұл сауда-саттыққа қатысушыларға қосымша икемділік берді, өйткені барлық сауда-саттық күні бойы жүргізілген әрбір жеке мәміле бойынша есептесулер жойылды.

Келесі кезеңде Биржа 2020 жылдың қараша айында ASTS+ “валюталық нұсқасын” пайдалануға сәтті іске қосты. Осы күннен бастап есеп айырысуды жүзеге асырудың әртүрлі мерзімдерімен (T+0, T+1 және T+2) бес валюталық жұпты (USDKZT, RUBKZT, CNYKZT, EURKZT, EURUSD), теңгемен есептесулермен АҚШ долларына, Ресей рубліне, Қытай юаніне, евроға қатысты валюталық своп операцияларын қоса алғанда, барлық 38 қаржы құралдарының және доллармен теңгеге жеткізу фьючерсінің сауда-саттығы қолжетімді болды.

Сонымен қатар, валюта нарығында биржадан тыс нарықта болғандай тікелей мәмілелер жасауға болатын келіссөздер тәртіптемесі ашылды. Яғни, олардың негізінде жасалған мәмілелер мен өтінімдер сауда-саттық жүйесінде тек келісілген тараптарды көреді. Түрлі тәртіптемелерде жасалған мәмілелерге бірыңғай неттинг және валюта нарығында ОК сияқты KASE тәуекелдерді басқару жүйесі қолданыла бастады. Сонымен қатар, ASTS+ жүйесінде валюта нарығында сауда-саттық жасау үшін қолжетімді туынды қаржы құралдарының желісі кеңейтілді және тәуекел-менеджмент жүйесі айтарлықтай жақсарды.

MOEX сауда-саттық технологияларына сауда-клирингтік жүйелерін модернизациялау процесінің аяқталуы 2021 жылдың шілдесінен бастап деривативтер нарығында жаңа Spectra ТКЖ енгізу болды.

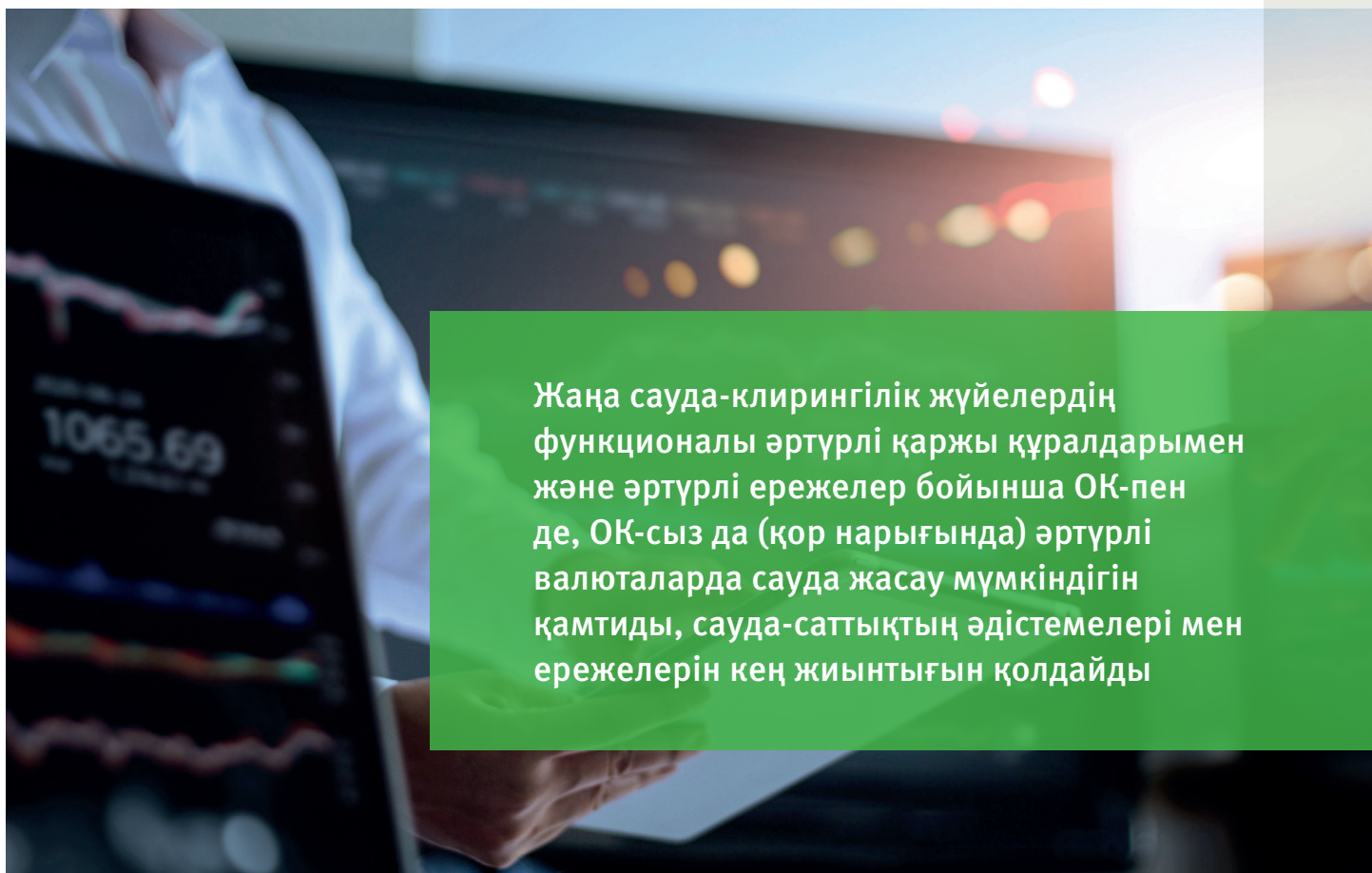
SPECTRA СКЖ сауда-саттыққа мынадай туынды қаржы құралдары қолжетімді болды: АҚШ долларына фьючерстік келісімшарттар, KASE индексіне және базалық активті жеткізусіз акциялардың белгілі атаулары. Бұдан әрі Биржа фьючерстер желісін басқа базалық активтерге кеңейтуді, сондай-ақ опциондарды енгізуді жоспарлап отыр, бұл сенімді және жоғары өнімді жүйе негізінде қатысушылардың кең тобының мүдделерін қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

SPECTRA СКЖ тәуекелдерді басқарудың қажетті деңгейін қамтамасыз етеді, өйткені оған нарықтық және несиелік тәуекелдерді басқару тұтқалары кіреді.

Орталық контрагент пен СКЖ біріктіру сауда-саттыққа қатысушыларға үлкен көлемдегі жайғасымдарды белсенді жүргізуге мүмкіндік берді, бірақ сонымен бірге тәуекелдерді басқару құралдары несие тәуекелі мен дефолт қаупін едәуір азайтты.

Барлық нарықтарда жаңа СКЖ енгізу KASE-нің сауда-саттықты ұйымдастырушы және ОК ретінде функционалдық мүмкіндіктерін жақсартуға ықпал етеді

Жаңа сауда-клирингтік жүйелердің функционалы әртүрлі қаржы құралдарымен және әртүрлі ережелер бойынша ОК-пен де, ОК-сыз да (қор нарығында) әртүрлі валюталарда сауда жасау мүмкіндігін қамтиды, сауда-саттықтың әдістемелері мен ережелерін кең жиынтығын қолдайды, ОК-пен авторепо мәмілелері бойынша бағалы қағаздардың көпшілігінің бұғатталуы жоқ (бағалы қағаздар басқа мәмілелердің нысанасы бола алады) нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттыққа қатысушылардың ағымдағы жайғасымдарын қадағалайды, индекстер мен индикаторларды нақты уақыт тәртіптемесінде есептейді, сондай-ақ пайдаланушыларға нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттық барысы туралы ақпарат береді.

Жаңа сауда-клирингiлiк жүйелердiң функционалы әртүрлi қаржы құралдарымен және әртүрлi ережелер бойынша ОК-пен де, ОК-сыз да (қор нарығында) әртүрлi валюталарда сауда жасау мүмкiндiгiн қамтиды, сауда-саттықтың әдiстемелерi мен ережелерiн кең жиынтығын қолдайды

Жаңа сауда-клирингiлiк жүйелердi енгiзу жобаларын iске асыру және KASE барлық нарықтарында орталық контрагенттi iске қосу биржаны технологиялық жаңғыртудың бiрден-бiр элементi болды. Жаңа IT-платформаларға көшу технологиялылықты және цифрландыруды жалпы арттырумен, бэк-офистi айтарлықтай модернизациялаумен, көптеген бизнес-процестердi, соның iшiнде жаңаларын автоматтандырумен байланысты жұмыстардың орасан зор көлемiн тұспалдады.

IT-модернизация сонымен қатар бағалы қағаздардың листингiмен және Биржа мүшелерiнiң ақпаратты ашумен байланысты Биржа қызметтерiн сандық тәрiптемеге көшiрудi қарастырды. Атап айтқанда, Биржа, оның мүшелерi мен эмитенттерi арасындағы is2ip электрондық құжат айналымы жүйесi одан әрi дамыды.

Сонымен қатар Биржа бөлшек және кәсiби инвесторлар үшiн биржалық ақпаратқа қолжетiмдiлiктi жеңiлдетуге бағытталған “KASE Mobile” қосымшасын iске қосып, Биржаның ақпараттық өнiмдерiнiң тiзiмiн толықтырды. Осыға қоса бұл қосымшаның көмегiмен оқу сауда-саттығына қатысуға мүмкiндiк бередi.

Осылайша, 2021 жылдың наурызында Биржа is2ip жаңғыртылған жүйесiн енгiздi, ол листинг, KASE мүшелiгiне қабылдау немесе аудиторлық ұйымдарды KASE мойындайтын аудиторлық ұйымдардың тiзбесiне электрондық форматта енгiзу сияқты iшкi процедураларды жүргiзуге мүмкiндiк бердi, бұл Биржа мен оның клиенттерi арасындағы қағаз құжат айналымын және уақыт шығындарын айтарлықтай қысқартуға мүмкiндiк бердi.

2 стратегиялық бағыт.

Орталық контрагент қызметтерін іске қосу

Жаңа СКЖ енгізу 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясының екінші маңызды бағытын – ОК қызметтерін барлық биржалық нарықтарда іске қосудың технологиялық негізін қалады.

Мұндай қызметтерді ұсынуда Биржаның тәжірибесі болған: 2011 жылдан бастап деривативтер нарығында, ал 2018 жылғы қазаннан бастап – қысқа мерзімді валюталық своптар нарығын қоса алғанда, валюта нарығында ОК ретінде қызмет етті. Алайда, Биржада саудаланатын барлық қаржы құралдары бойынша есеп айырысулардың аяқталуына кепілдік беру үшін, қор нарығында және репо секторында неттинг механизмін іске қосу үшін жағдай жасау, сондай-ақ мәмілелерді мультиқұралды қамтамасыз етуді (бірыңғай шектелім) іске қосу үшін тиісті IT-инфрақұрылым қажет болды, ал қор нарығында ASTS+ СКЖ екінші шығарылымын іске қосу осындай мүмкіндік берді.

Барлық биржалық нарықтарға ОК енгізу сауда-саттыққа қатысушыларға қандай да бір нарықта жайғасымдарды аша отырып, KASE тәуекел-профилін олардың жалғыз контрагенті ретінде ғана бағалауға мүмкіндік берді, бұл KASE тиісті нарығына шектелімдердің өсуіне ықпал етеді. Тағы бір маңызды факт – бірдей қаржы құралдары бойынша жалпы орындау күні бар міндеттемелер бойынша неттинг әдісімен клирингті енгізу. Осылайша, күн ішінде жаңа мәміле жасалғанға дейін әрбір алдыңғы мәмілені орындау қажеттілігі жойылды. Мұның бәрі мәмілелерді мультиқұралды қамтамасыз етуді енгізумен қатар, активтерді басқару тиімділігін едәуір арттырды, брокерлер мен олардың клиенттерінің биржалық нарықта жұмыс істеу кезіндегі шығындарын қысқартты және сатылатын құралдардың өтімділігіне сөзсіз оң әсер етті.

Барабар “қорғау желілерін” құру мақсатында Биржа барлық мәмілелер бойынша жалғыз контрагент ретінде жақсартты, ал құралдардың кейбір топтары бойынша нөлден бастап дефолт-менеджмент жүйесін және ОК алдындағы өз міндеттемелерін орындамаған сауда-саттыққа қатысушылардың ашық жайғасымдарын кәдеге жарату жүйесін әзірледі. Атап айтқанда, Биржа тәуекел-параметрлерін анықтау, сондай-ақ олардың барабарлығын мониторингтеу және уақтылы

қайта қарау жүйесін әзірледі. ОК активтерін басқару жүйесі және міндеттемелерді орындау үшін қажетті активтерді тарту үшін өтімділік провайдерлерін іріктеу ережелері тексерулерден өтті. Бұдан басқа, дефолттық қатысушылардың жайғасымдарын жою кезінде жоғары құбылмалылық жағдайында нарықтық тәуекелді жабу үшін әрбір биржалық нарықта осы нарықтардың клирингтік қатысушыларының қаражатынан да, сондай-ақ KASE арнайы аллоцирленген қаражатынан да клирингтік қорлар құрылды.

Биржаның өзі орталық комитетті жаңарту мен енгізудің арқасында нарықта айтарлықтай бәсекелестік артықшылыққа ие болды. Бір жағынан, несиелік және нарықтық тәуекелдерді басқарудың жүйелі тәсілі сенім деңгейін арттыруға және қатысушылар, әсіресе шетелдік инвесторлар санының өсуіне ықпал етеді, олар үшін ОК-тің болуы жергілікті нарыққа кіру үшін бірінші кезектегі талап болып табылады. Екінші жағынан, ОК қызметтері бизнестің жаңа және өте перспективалы бағытына айналды.

268

қаржы құралдары
жартылай қамтамасыз
ету шарттарында

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша жартылай қамтамасыз ету шарттарында (Т+ тізімі) орталық контрагентпен мәмілелер жасасуға рұқсат етілген қор нарығының қаржы құралдарының саны 268 құрады, бұл ретте жартылай қамтамасыз ететін мәмілелер бойынша міндеттемелерді қамтамасыз ету ретінде ескерілетін қор нарығының қаржы құралдарының саны (Т+ тізімі) – 227 болды.

3 стратегиялық бағыт. Биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру

2018-2021 ж. KASE нарықтарындағы сауда-саттық көлемі

36,4 %

KASE нарықтарындағы сауда-саттық көлемінің 2018 жылдағы 127,8 трлн теңгеден 2021 жылы 174,4 трлн теңгеге дейін 36,4 %-ға өсуі, жеке инвесторлардың экспоненциалды өсуі сияқты көрсеткіштер биржалық нарықтың өтімділігі мен тереңдігін арттыру бойынша үшінші стратегиялық бағыттың сапалы нәтижелері болды, 2019 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша жеке инвесторлардың Орталық депозитарийде 116,8 мың шот ашса, 2022 жылдың 01 қаңтарына 218,3 мың шот ашылды, бұл ретте жеке инвесторлардың мәмілелер жасауы саны мен жиілігі бір мезгілде ұлғаюы деңгейімен, сондай-ақ сауда-саттықта қолжетімді қаржы құралдары санының өсуімен сипатталды. Биржаның өтімділігін және биржалық нарықтың тереңдігін арттыру бойынша үшінші стратегиялық бағыты бірнеше негізгі бағыттар бойынша жүзеге асырылды.

Омнибус шоттарын пайдалана отырып сауда жасау

2021 жылдың 01 шілдесінен бастап Биржа сауда-саттыққа қатысушыларға омнибус-шоттарды пайдалану арқылы сауда-саттықты жүзеге асыру мүмкіндігін берді. Жобаны іске қосу Қазақстан Республикасының заңнамасындағы өзгерістердің арқасында мүмкін болды. Омнибус-шот – бұл бағалы қағаздардың орталық депозитарийінде ашылған қаржы құралдарын есепке алуға арналған шот, онда сауда-саттыққа қатысушы бірден бірнеше клиенттердің активтерін есепке ала алады. Бұл шоттар әрбір клиент үшін жеке шот ашылатын Орталық депозитарийде брокерлердің клиенттік активтерін сегрегацияланған есепке алудың баламасы болып табылады.

Жоба брокерлік компаниялар мен олардың клиенттерінің жұмыс істеу ыңғайлылығын арттыру мақсатында іске қосылды. Омнибус-шоттарды енгізу сауда-саттыққа қатысушылардың өз шығыстарын, сондай-ақ өз клиенттерінің шығыстарын оңтайландыруға, бағалы қағаздарды есепке алу және операцияларды тіркеу тәртібін оңайлатуға, сондай-ақ бағалы қағаздардың есебін халықаралық практикаға сәйкес келтіруге арналған.

KASE сауда-саттығын омнибус-шоттардың көмегімен енгізудің арқасында нарық қатысушылары қаржы құралдарымен және ақшамен операциялардың санын қысқарту есебінен клирингтік ұйыммен есеп айырысуды жүргізу кезінде транзакциялық шығындарды азайта алады. Омнибус-шоттар бойынша мәмілелер жасасудың ерекшелігі Биржаға клиенттің кодын беру міндеттілігі болып табылады, оның атынан омнибус-шоттан әрбір өтінім беріледі. KASE орталық депозитарийден алынған клиенттердің кодтары бойынша мәліметтер негізінде бір клиенттің қарсы өтінімдері бойынша мәмілелер жасасу мүмкіндігін болдырмау мақсатында өтінімдердің кросстығын тексеруді жүзеге асырады.

Брокерлік ұйымдар өздерінің ақпараттық жүйелерін көрсетілген ерекшеліктерге сәйкес келтірді және 2021 жылдың соңына қарай бірқатар брокерлік ұйымдар өз клиенттеріне омнибус-шоттардың функционалын ұсынады және оны KASE сауда-саттығын жүзеге асыру үшін пайдаланады.

Облигацияларды жеке орналастыруға арналған алаң

2021 жылдың 01 шілдесінен бастап Биржамен облигациялар эмитенттері үшін жаңа өнім – жеке орналастыру енгізілді. Жеке орналастыру үшін Биржаның ресми тізімінің құрылымында жеке алаң құрылды. Жеке орналастыру дегеніміз – білікті инвесторлардың шектеулі тобы арасында мемлекеттік емес облигацияларды көпшілік емес орналастыру. Мұндай бағалы қағаздарды шығару шарттары жеке меморандумда анықталады, оны тіркегеннен кейін эмитент KASE-де листинг процедурасынан өте алады.

KASE ресми тізімінің “Жеке орналастыру” алаңына рұқсат етілетін бағалы қағаздардың листингі және орналастыру ерекшеліктері бағалы қағаздарға және олардың эмитенттеріне қойылатын минималды листингілік талаптар, құжаттардың қысқартылған топтамасы, листингілік процедуралардың қысқартылған мерзімі (жеті жұмыс күні), төмендетілген листингілік алымдар, сондай-ақ қаржы консультантының болуы міндетті емес.

Облигацияларды жеке орналастыру кезінде орналастыру жазылу әдісімен жүргізілетін болады, бұл ретте: инвесторлардың максималды саны 50-ден аспауы, өтінімнің минималды көлемі 100 мың теңгені құрауы тиіс.

2022 жылдың 01 қаңтарында екі эмитент осы жаңа өнімді пайдаланып, листингінің жеңілдетілген процедурасынан өтіп, облигацияларын Биржада орналастырды.

KASE Global

Күніне орташа

138 мәміле жасалды

2021 жылдың 15 қарашасында сауда үшін қолжетімді қаржы құралдарының спектрін кеңейту мақсатында Биржа KASE Global жаңа секторын іске қосты, онда сауда-саттыққа шетел алаңдарында айналыста болатын неғұрлым өтімді шетелдік акциялар жіберіледі.

Бірінші кезеңде Нью-Йорк қор биржасының негізгі алаңында – NYSE Equity және NASDAQ – NASDAQ Global Select биржасының сауда-саттық алаңында листингтен өткен және/немесе Standard & Poor’s 500 және NASDAQ 100 биржалық индекстеріне кіретін акциялар жаңа сектордағы сауда-саттыққа жіберілді.

KASE Global секторында сауда-саттық 11:20-дан 22:00-ге дейін (Нұр-Сұлтан қ. уақыты бойынша) АҚШ долларында Т+2 шартымен ОК қатысуымен өткізіледі. Нарық өтімділігінің артуына қарай сауда-саттықты өткізу уақытының ұлғаюы қаралатын болады. KASE Global секторы үшін листингілік процедуралар жеңілдетілді, сондай-ақ жаңа сектор эмитенттері үшін тізімдерге бағалы қағаздарды енгізу және қолдау тарифтері алынып тасталды. Жаңа секторда сауда-саттыққа қатысушыларға қысқа сатылымдар мен репо операцияларын жүзеге асыру мүмкіндігі берілген. Дивидендтерді төлеу кезінде дивидендтерді беру кезінде салықтық салдарларды болдырмау үшін қысқа сатылымдар мен репо операцияларын жүргізу тоқтатыла тұрады.

Сауда-саттық басталған сәттен бастап KASE Global секторында жалпы сомасы 6,4 млрд теңге немесе 14,8 млн АҚШ долларына 4 167 мәміле жасалды. Күніне орташа есеппен көлемі 207,7 млн теңге немесе 477,7 мың АҚШ доллары болатын 138 мәміле жасалды.

KASE Startup

Қазіргі уақытта KASE Startup ақпараттық алаңында тіркелді

55 стартап-компания

Биржа KASE Startup сауда-саттық алаңын 2018 жылдың сәуір айында жылдам масштабтау әлеуеті бар технологиялық ұйымдар экономикасының жаңа бағытына қолдау көрсетуге арналған ақпараттық ресурс ретінде іске қосты.

Осы сегментті қолдау басымдықтарының бірі болашақта стартап-компаниялардың өсу перспективасы және олардың эмитенттер ретінде қарыз капиталы үшін де, акционерлеу арқылы да KASE неғұрлым ірі алаңдарына көшуі болып табылады.

Қазіргі уақытта KASE Startup ақпараттық алаңында 55 стартап-компания тіркелген, олардың 21-і 2021 жылы қолжетімді болды. 2021 жылы қол жеткізу бастамашыларынан барлығы 200-ден астам өтінім қаралды. Биржа KASE Startup алаңының Ақпараттық қолжетімділік қағидаларында көрсетілген өлшемдерге сәйкес келетін компанияларға ғана рұқсат береді..

KASE Startup сауда-саттық алаңында өткен ақпараттық қолжетімділіктегі компаниялардың салалық бөлінуі келесідей:

- ▶ IT – 12 компания;
- ▶ өндіріс – 2 компания;
- ▶ “жасыл технологиялар” – 1 компания;
- ▶ маркетинг/сату – 2 компания;
- ▶ тұтынушылық сектор – 1 компания;
- ▶ өзгесі – 3 компания..

Қазіргі уақытта сауда-саттық алаңының серіктестері:

- ▶ “MOST” бизнес-инкубаторы;
- ▶ “Astana Hub” IT-стартаптар халықаралық технопаркi;
- ▶ “Astana Business Campus” бизнес-акселераторы;
- ▶ KBTU Startup Incubator;
- ▶ “Reach Partners” консалтингілік компаниясы;
- ▶ “KazConsulting Partners”;
- ▶ “Redfern Partners”;
- ▶ “Алматы” әлеуметтік-кәсіпкерлік корпорациясы” АҚ.

Маркет-мейкерлерді тарту бағдарламасы

Биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру мақсатында Биржа 2020-2021 жылдары маркет-мейкерлерді тарту бойынша бірнеше бағдарлама енгізді: отандық “көгілдір фишкалар” акциялары үшін – KASE Privilege Market Maker, шетелдік акциялар үшін – KASE Global, сондай-ақ Қазақстан Республикасының мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы мен деривативтер нарығындағы бағдарламалар.

МБҚ нарығындағы өтімділікті арттыру мақсатында 2020 жылы Биржа неғұрлым белсенді қатысушылармен келіссөздер жүргізіп және жаңа маркет-мейкерлік бағдарламалар енгізе отырып, осы нарыққа маркет-мейкерлерді тарту бойынша белсенді жұмыс істеді. Атап айтқанда, ынталандырушы бағдарлама енгізілді, онда міндетті баға белгілеу бойынша спред көлемі мен деңгейіне қойылатын талаптар белгіленді, оны сақтаған кезде Биржа мүшесі ол маркет-мейкердің міндеттемелерін орындайтын мәмілелер бойынша комиссиялық алымдарды төлеуден босатылды және басқа МБҚ-мен мәмілелер бойынша 50 %-ға азайтылған комиссиялық алымдарды төлейді. Өз кезегінде, Биржа осы маркет-мейкерге мәміле бойынша контрагенттен алынған Биржаның комиссиялық алымы сомасының 50 % мөлшерінде сыйақы төлеуді жүзеге асырады.

Осы бағдарлама шеңберінде Биржаның үш мүшесі МБҚ бойынша маркет-мейкер функцияларын орындайды: “Қазақстан Халық жинақ банкі” АҚ және “Банк ЦентрКредит” АҚ әрқайсысы бес шығарылым бойынша, “Фридом Финанс” АҚ тоғыз шығарылым бойынша.

KASE Privilege Market Maker отандық акциялардың өтімділігін арттыруға бағытталған бағдарламасы Биржаның Директорлар кеңесімен 2021 жылдың қыркүйегінде мақұлданған. Осы бағдарламаны енгізу мүмкіндігі үшін Биржа акциялар бойынша қолданыстағы және әлеуетті маркет-мейкерлермен алдын ала келіссөздер жүргізді, маркет-мейкерлер үшін ай сайынғы сыйақыны бөлу матрицасы әзірленді, қолданыстағы және әлеуетті маркет-мейкерлермен шарттар жасасу үшін жеке шарттың жобасы әзірленді, сондай-ақ оған қатысу үшін қаржы құралдарының тізімі дайындалды.

KASE Privilege Market Maker бағдарламасын жүзеге асыру 2022 жылға жоспарланған.

2021 жылдың 15 қарашасынан бастап шетелдік акциялар саудасы бойынша KASE Global секторын енгізумен бір мезгілде осы сектордың өтімділігін арттыру мақсатында осы секторда маркет-мейкерлік бағдарлама іске қосылды. Шетелдік акцияларды сатуға инвесторлардың қызығушылығы, соның ішінде осы бағалы қағаздар бойынша маркет-мейкерлердің болуына байланысты пайда болды. Бірқатар шетелдік акциялар бойынша маркет-мейкерлік қызметтерді бір уақытта бірнеше брокерлік ұйымдар орындайды.

Маркет-мейкерлердің мәмілелері бойынша ғана емес, сауда-саттыққа басқа қатысушылардың мәмілелері бойынша да барлық қағаздар бойынша спредтің орташа шамасының тарылуын атап өткен жөн. Осы сектордың және тиісті бағдарламаның табысы неғұрлым ұзақ мерзімді перспективада көрінетін болады.

2021 жылдың желтоқсан айының соңында деривативтер нарығын белсендендіру мақсатында Биржаның Директорлар кеңесі бағдарламаға қатысушыларға сыйақы төлеуді қарастыратын мерзімдік нарықтағы маркет-мейкерлік бағдарламаны мақұлдады.

Бастапқыда сауда-саттық тізімдеріне енгізілген АҚШ долларының теңгеге бағамына, өтімді эмитенттердің жай акцияларына, сондай-ақ KASE индексіне жеткізілімсіз фьючерстеріне маркет-мейкерлерді тарту жоспарлануда.

**KASE Privilege Market Maker
бағдарламасын жүзеге асыру
2022 жылға жоспарланған.**

Ақша нарығының көрсеткіштері

Биржа Еуропалық қайта құру және даму банкімен, Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкімен, сондай-ақ нарыққа қатысушылармен бірлесіп, үздік халықаралық тәжірибелерге сәйкес келетін көрсеткіштердің сенімділік қағидаттарына негізделген Қазақстан Республикасының ақша нарығында тәуекелсіз бенчмарк құру мақсатында TONIA, TRION, TWINA индекстерін есептеудің жаңа әдістемесін әзірледі және 2020 жылдың соңынан бастап олардың есептеуін бастады.

Осыға қосымша 2021 жылдың 15 қыркүйегінен бастап Биржа TONIA – TONIA Compounded Index (TCI) және TONIA Compounded Rate (TCR) ақша нарығының негізгі индикаторы негізінде туынды индикаторларды енгізді. TSI индикаторы әр күнтізбелік күн сайын есептелетін TOPIX композиттік индекс болып табылады, ал TCR индикаторы TCI негізінде бір, үш және алты ай мерзімі бар жылжымалы кезеңдер үшін есептеледі.

TCI және TCR жаңа индикаторлары қаржы өнімдерінің бағаларын қалыптастыру кезінде бағдар болып қызмет етеді және қаржы нарығына қатысушыларға өнім желілерін әртараптандыруға мүмкіндік береді.

Өз клиенттеріне сервистік қызмет көрсетуді үнемі жақсарту биржаны дамытудың маңызды бағыты болып табылады

Биржа клиенттеріне сервистік қызмет көрсетуді жақсарту

Өз клиенттеріне сервистік қызмет көрсетуді үнемі жақсарту биржаны дамытудың маңызды бағыты болып табылады.

Осы бағыт аясында Биржа келесі қызметтер мен сервистерді енгізді.

1 2021 жылдың наурызынан бастап брокердің таңдауы бойынша ЕДБ-дегі брокердің бірнеше шотына ортлақы контрагенттен қаражат шығару мүмкіндігі пайда болды. Енді брокер қор нарығындағы орталық контрагентпен мәмілелер бойынша ақшалай есеп айырысуды жүзеге асыру кезінде қор нарығындағы сауда-саттық бойынша Биржадан түсетін ақшаны есепке алу үшін бірнеше банктік шоттарды пайдалана алады.

2 2021 жылдың маусым айында Биржада мамандандырылған сауда-саттық (гросс-есеп айырысулар) өткізу мүмкіндігі іске асырылды, олар бойынша есеп айырысулар EUR, RUB, CHF, GBP шетел валюталарында жүргізілуі мүмкін. Осы күннен бастап репо операциялары бойынша кірісті беру, сондай-ақ табыс төлемі EUR, RUB, CHF, GBP шетел валюталарында жүргізілетін бағалы қағаздар бойынша сатып алу-сату мәмілелері бойынша автокомпенсация механизмі, сондай-ақ биржалық нарықтардың алуан түрлері арасында клирингілік қатысушылардың қамтамасыз етуін аудару мүмкіндігі іске асырылды. Енді клирингілік қатысушылар биржалық нарықтар арасындағы қамтамасыз етудің барлығын немесе бір бөлігін аударуға Биржаға өтініш беруге құқылы.

3 Бұдан басқа, 2021 жылдың соңында Биржа T+2 есептесу күнімен МЕУКАМ-дарды бастапқы орналастыру мүмкіндігін іске қосты.

Оқыту, консалтинг, нарықты ілгерілету

KASE қаржылық қызметтерді тереңдетіп оқуға және барлық мүдделі тұлғалар арасында қаржылық сауаттылықты арттыруға ерекше көңіл бөледі, 2021 жыл да өзгеше болмады, және Биржа эмитенттер мен инвесторлар, студенттер, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері және тұрғындар үшін оқыту бағдарламаларын ұйымдастыруды жалғастырды. Өткен жылдың тәжірибесін пайдалана отырып, KASE коронавирустық инфекцияның пандемиясына байланысты іс-шаралардың онлайн-форматына жедел және тиімді көшкен кезде, 2021 жылы Биржа өзінің барлық конференцияларын, вебинарлары мен семинарларын қашықтықтан өткізді. 2021 жылы Биржа 70-ке жуық іс-шара өткізді, оның ішінде жеті медиа брифинг және төрт баспасөз конференциясы.

Эмитенттерге арналған іс-шаралар

KASE ең маңызды бастамаларының бірі – “Эмитент күнін” тұрақты түрде өткізу. Бұл іс-шара нарық қатысушылары, листингтік компаниялар мен инвесторлар және өзге де мүдделі тұлғалар арасындағы байланысты нығайтуға бағытталған.

2021 жылы “Эмитент күні” жобасы шеңберінде ірі ұлттық компаниялар мен холдингтердің өкілдерімен онлайн-іс-шаралар өткізілді. Республиканың ірі қалаларының әкімдіктері де шетте қалған жоқ. Атап айтқанда, ақпан айында Шымкент қаласы әкімдігінің басшылығымен инвесторлар, бағалы қағаздар нарығының кәсіби қатысушылары және БАҚ өкілдері үшін қаланың жоспарланған облигацияларын шығаруға арналған онлайн-кездесу өткізілді.

2021 жылы Биржа 70-ке жуық іс-шара өткізді

Биржа сондай-ақ жыл бойы “Қазақтелеком” АҚ, “KEGOC” АҚ, “Кселл” АҚ сияқты өзінің ірі эмитенттеріне алаң беріп отырды. Осы кездесулер барысында компания басшылары есептік кезеңдегі операциялық және қаржылық көрсеткіштер туралы ақпарат беріп, іске асыруға жоспарланған перспективалық жобалар туралы айтып берді. Осындай іс-шаралар “Банк Центр Кредит” АҚ, “КМФ” МҚҰ” ЖШС, Еуразиялық Даму Банкі, “Өнеркәсіпті дамыту қоры” АҚ қатысуымен ұйымдастырылды.

Оқыту бағдарламалары

Биржа жыл сайын халықтың қаржылық сауаттылығын арттыруға бағытталған іс-шараларды өткізу үшін едәуір ресурстар бөледі, өйткені бұл қор нарығының дамуына және халықтың инвестициялауға тартылуына ықпал етеді. Осы мақсатта 2021 жылы бірқатар ауқымды жобалар ұйымдастырылды.

Осы бастаманың жарқын мысалдарының бірі өткен жылы он үшінші рет өткізілген KASE жыл сайынғы “Биржалық симулятор” конкурсы болып табылады. Жобаны Биржа студент жастар арасында қаржылық сауаттылықты арттыру аясында жүзеге асырады. Студенттердің қор нарығы туралы хабардар болу деңгейін арттыру үшін Биржа сарапшылары Қазақстан университеттерінде 30-дан астам дәріс өткізді.

2021 жылы жобаның серіктестері мен демеушілері қазақстандық жетекші брокерлік компаниялар болды. Байқаудың жалпы жұлде қоры 2,6 млн теңгені құрады. “Биржалық симулятордың” он үш жеңімпазын брокерлік компаниялардың нақты шоттарына 200 мың теңгеден алды.

2021 жылы KASE қаржылық сауаттылықты арттыру жөніндегі халықаралық ақпараттық науқан шеңберінде Fall Sessions of Financial Literacy білім беру бағдарламасын іске қосты. Бағдарлама шеңберінде сауда-саттықтың ашылуы Биржаның Дүниежүзілік биржалар Федерациясының (World Federation of Exchanges) және бағалы қағаздар жөніндегі

Байқаудың жалпы

жұлде қоры

2,6 млн
теңге

комиссиялардың халықаралық ұйымының (International Organization of Securities Commissions, IOSCO) жаһандық бастамасына қосылуын атап өтіп, Биржа – Ring the Bell for Financial Literacy дәстүрлі гонг соққысынан басталды. 2021 жылы бұл бастаманы бүкіл әлем бойынша 78 Биржа қолдады. Қаржылық сауаттылық бойынша жобаларды қолдау мақсатында Биржа қор нарығының негіздері бойынша “KASE инвестициялау” тақырыбындағы алты тегін оқыту вебинарларының сериясын өткізді.

KASE журналисттер үшін қаржылық сауаттылықты арттыру бойынша оқыту жобасымен бірге Fingramota.kz Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (АҚРФП) және Internews Network халықаралық ұйымының Қазақстандағы өкілдігі “Қор нарығы: сауатты баяндаймыз” атты онлайн-семинар өткізді.

Сонымен қатар, Биржа “Business FM” радиосында “Қор нарықтары KASE-мен” оқыту бағдарламаларының циклін жаңартты. 2021 жылы бағдарламаның жүргізушілері-Биржа Басқармасы Төрағасының орынбасары Андрей Цалюк және “Бизнес FM” радиостанциясының бас директоры Рустам Максұтов қор нарығына қатысты репо операцияларынан бастап бағалы қағаздар нарығындағы манипуляцияға дейінгі өзекті тақырыптар бойынша сегіз эфир өткізді.

Инвесторларға арналған іс-шаралар

Қазақстан Республикасындағы өкілдік тізімдегі акциялармен биржалық сауданы танымал ету мақсатында Биржа акциялар нарығында бөлшек инвесторлар арасында жыл сайын конкурс өткізді. Конкурс шарттарына сәйкес KASE өкілетті тізімінің акцияларымен жасалған кем дегенде екі мәміле қорытындысы бойынша ең жоғары табыстылыққа ие болған инвесторлар жеңімпаз атанды. Конкурсқа 1 150 инвестор қатысты, олар 155 млн теңге сомасына 3 700 мәміле жасай алды.

Инвестициялау әрдайым тәуекелдермен бірге жүреді, сондықтан Биржа жыл сайын инвестициялаудың әртүрлі аспектілеріне арналған тақырыптық іс-шаралар өткізеді. 2021 жылы, атап айтқанда, “Жауапты инвестициялау қағидаттары” (Principles for Responsible Investment, PRI) вебинары өткізілді. Вебинар аясында сарапшылар ESG-факторларын енгізудің өзекті үрдістері мен қағидаттары, жаһандық, өңірлік, салалық және корпоративтік деңгейлерде практикалық талдау әдістері, сондай-ақ KASE-де ESG дамыту практикасы туралы айтып берді.

PR-іс-шаралар

Биржа бұқаралық ақпарат құралдарымен белсенді және тиімді өзара іс-қимыл Биржаның барлық серіктестерімен және мүдделі тараптарымен ақпарат алмасуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретінін және қолайлы инвестициялық ахуал жасауға ықпал ететінін мойындайды. Жыл сайынғы негізде Биржа биржалық нарықтағы жағдай және онда саудаланатын қаржы құралдары, Биржаның бастамалары, сондай-ақ әлемдік нарықтардағы трендтер туралы ақпаратты ашуға бағытталған іс-шараларды өткізеді.

2021 жылы KASE бірқатар іс-шаралар өткізді, атап айтқанда: “Инклюзивтік көшбасшылық: бизнестегі жаңа шынайылық” онлайн-іс-шарасы, оның шеңберінде “Әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту қағидаттары – Бизнес тең құқықты білдіреді” жаһандық бастамасының (Women’s Empowerment Principles, WEP) негізгі міндеттері баяндалды.

KASE Talks алаңындағы дәрістер топтамасы соңғы уақытта Биржаның ең танымал ақпараттық жобаларының бірі болды. 2021 жылы бес тікелей эфир өтті, олардың спикерлері қаржы нарығының кәсіпқойлары болды, онда бағалы қағаздар нарығын, жалпы қаржы секторын қаржыландыру құралдарын дамытуға қатысты түрлі мәселелер талқыланды.

KASE биржалық нарықтарының динамикасы туралы қоғамды ақпараттандыру үшін Биржа “Business FM” радиосында “KASE биржалық жаңалықтары” хабарын шығаруды жалғастырды. 2021 жылы бағдарламаның 40 шығарылымы эфирге шықты.

KASE брендин алға жылжыту үшін Биржа жүйелі негізде LinkedIn, Facebook, Instagram, Telegram әлеуметтік желілерінде цифрлық контент өндірісін жалғастыруда.

4 стратегиялық бағыт.

Тұрақты даму қағидаттарын енгізу

Қазақстан Республикасының қор нарығының инфрақұрылымдық ұйымы ретінде Биржаның миссиясы отандық эмитенттердің қаржыландыруды тартуына арналған құралдардың кең спектрін қамтамасыз ету, қаржы жүйесінде өтімділікті қайта бөлуге арналған платформаны қамтамасыз ету және жергілікті және шетелдік инвесторлар үшін ашық инвестициялық ортаны ұсыну арқылы Қазақстан Республикасының экономикалық өсуіне жәрдемдесу болып табылады.

Биржа өз қызметі шеңберінде Биржаның корпоративтік басқару кодексінде және Биржаның басқа да ішкі құжаттарында бекітілген тұрақты дамудың мынадай қағидаттарын пайдаланады: ашықтық, есеп берушілік, айқындық, этикалық мінез-құлық, мүдделі тараптардың мүдделерін сақтау, заңдылық, адам құқықтарын сақтау, сыбайлас жемқорлыққа төзбеушілік, процедуралардың болуы.

Биржа өз қызметінде БҰҰ Жаһандық келісім-шартының келесі қағидаттарын ұстанады:

- 1 адам құқықтарын қорғау саласында: Биржа халықаралық деңгейде жарияланған адам құқықтарын қорғауды қамтамасыз етеді және құрметтейді; Биржа адам құқықтарын бұзуға қатыспауды қамтамасыз етеді;
- 2 еңбек қатынастары саласында: Биржа мәжбүрлі және балалар еңбегін, еңбек және жұмыспен қамту саласындағы кемсітушілікті жою саясатын қолдайды;
- 3 қоршаған ортаны қорғау саласында: Биржа экология мәселелерінде сақтық қағидатын ұстанады; Биржа қоршаған ортаның жай-күйі үшін жауапкершілікті арттыруға бағытталған бастамаларды қабылдайды; Биржа экологиялық қауіпсіз технологиялардың дамуы мен таралуын құптайды;
- 4 сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес саласында: Биржа сыбайлас жемқорлықтың барлық нысандарына және басқа да құқыққа қарсы әрекеттерге, соның ішінде бопсалау мен парақорлыққа төзбеушілік туралы мәлімдейді.

Тұрақты даму қағидаттарын енгізу – KASE 2019-2021 жылдарға арналған Даму стратегиясы шеңберінде Биржа қызметінің стратегиялық бағыты. Оның Биржаның

негізгі басымдықтары қатарында пайда болуы әлемдік биржалық индустрияның жалпы векторына сәйкес келіп қана қоймай, сонымен қатар KASE инвестициялық құнын арттыруға және оның серіктестері мен стейкхолдерлері тарапынан Биржаға деген сенімді арттыруға бағытталған міндеттер шеңберін бірыңғай жүйеге біріктіруге мүмкіндік берді. Олардың қатарына тәуекелдерді басқару, ішкі бақылау және аудит сапасын жақсарту, KASE қызметінің ашықтығын арттыру, бизнесті жүргізудің экологиялық стандарттарын енгізу және әлеуметтік жауапкершілікті нығайту кірді.

Листингтік компаниялардың ESG ақпаратын ашуы

БҰҰ-ның “Тұрақты қор биржалары” бастамасына қосыла отырып, KASE қаржылық емес есеп берушіліктің, сондай-ақ тұрақты даму туралы есеп берушіліктің үздік тәжірибелерін қолдануды ілгерілетеді. Осы жұмыс шеңберінде KASE халықаралық қаржы институттарымен әріптестікте көрсетілген есеп берушілік бойынша әдіснамалық ұсынымдарды қалыптастырады және ілгерілетеді, сондай-ақ листингтік компаниялар үшін ақпаратты ашу бойынша міндетті талаптарға, қаржылық емес есеп берушілікті және ESG критерийлері бойынша есеп берушілікті жасау бойынша нормаларды дәйекті түрде имплементациялайды. 2020 жылдың ақпанда KASE жылдық есептерге қойылатын талаптарды жаңартты, онда бағалы қағаздары Биржаның ресми тізімінің “Негізгі” санатында тұрған компаниялар үшін әлеуметтік жауапкершілік пен экологиялық бойынша қосымша ақпаратты ашуды қарастырды. Биржаның бастамасы компаниялар үшін маңызды болды және тұрақтылық туралы сапалы есептерді дайындауға қажетті әлеуетті құруға мүмкіндік берді. 2020 жылдың қорытындылары бойынша ESG немесе оның негізгі элементтерін аша отырып, жылдық есептерді 155 листингтік ұйымның 80-і ұсынды.

2021 жылы Биржа “Ақпаратты ашу ережелері” атты жеке құжатты бөліп шығарды, оған листингтік компаниялар үшін ақпаратты ашу бойынша негізгі талаптар кірді. Егер бұрын KASE тек негізгі тұстарын ашуды талап еткен болса, енді тұрақты даму саласындағы ақпаратты, оның ішінде белгілі бір кестелік ерекшеліктерді толық ашу басталды. Жалпы, экологиялық және әлеуметтік мәселелерге қатысты қызметтің негізгі көрсеткіштерінің тізімін қамтитын қосымшалар пайда болды.

Сондай-ақ корпоративтік басқару бойынша қызметтің негізгі көрсеткіштерін бағалау және салалық ерекшеліктер бойынша басшылық сияқты маңызды элемент толық қосылған.

Есептік жылы Биржа Қазақстанда қаржылық емес есептілікті дайындау тәжірибесін дамыту мақсатында жылдық есептер конкурсын өткізді. Конкурс өткізу кезінде жылдық есептер мен конкурсқа қатысуға өтінім берген Қазақстан Республикасының резидент заңды тұлғаларының тұрақты дамуы туралы есептерге бағалау жүргізілді. Осы байқауды өткізу үшін Биржа конкурсқа қатысушылар есептерінің әртүрлі сипаттамаларын бағалауды ескеретін жылдық есептерді бағалау тәртібін әзірледі. Барлығы 150 критерий бағаланды. Конкурсқа қатысуға қаржы және қаржы емес секторлары ұйымдарынан жалпы 27 өтінім берілді. Байқау қорытындысы бойынша жеңімпаздар анықталып, марапаттау рәсімі өткізілді.

ESG инфрақұрылымы

Инвесторлар тарапынан ESG тақырыбына қызығушылықтың артуы-бұл тұрақты даму жобаларын қаржыландыру үшін жасыл және басқа облигацияларға назар аудара отырып, өнім желісін кеңейту мүмкіндіктері. 2021 жылдың бірінші жартысында KASE өз алаңында ESG-облигацияларды шығару үшін қажетті инфрақұрылымды құрды, оның ішінде осындай борыштық құралдарға қойылатын талаптар анықталды, сондай-ақ листингтік алымдарға жеңілдіктер қарастырылды.

Алғашқы Эмитенттер де пайда болды—2020 жылғы қарашада Азия Даму Банкі алғашқы жасыл облигацияларды шығарды және 14 млрд теңге (\$32 млн) тартты, олар банктің Қазақстандағы климаттың өзгеруіне бейімделу және оның салдарын жұмсарту жөніндегі жобаларын қаржыландыруға бағытталған. 2021 жылғы ақпанда Азия Даму Банкі KASE-ге өңірлерде тұратын қарыз алушы әйелдер үшін қолжетімді тұрғын үй ипотекалық кредиттеуді қамтамасыз ету үшін алғашқы әлеуметтік облигациялар шеңберінде шамамен 8,4 млрд теңге (шамамен \$20 млн) тартты.

2021 жылдың қыркүйегінде KASE-де COVID-19 пандемиясы кезінде зардап шеккен экономика секторларынан шағын және орта бизнесті қаржыландыру үшін “Даму” кәсіпкерлікті дамыту қоры” АҚ әлеуметтік облигациялары, сондай-ақ Қазақстан аумағында 40 млрд теңге көлемінде ESG-жобаларды қаржыландыру үшін Еуразиялық даму банкінің тұрақты даму облигацияларының екі шығарылымы орналастырылды (шамамен \$95 милн. доллар).

2021 жылы Биржаның Директорлар кеңесінің шешімімен тұрақты даму жобаларын тәуелсіз бағалауды жүзеге асыра алатын төрт аудиторлық ұйым бекітілді, сондай-ақ екі аудиторлық ұйым екінші деңгей бойынша Биржа мойындайтын аудиторлық ұйымдардың тізбесіне енгізілді.

ESG-ді сәтті танымал ету мүдделі тараптардың әртүрлі топтарын тартуды талап етеді. 2021 жылғы шілдеде “Жасыл қаржыландыру және борыштық капитал нарығы” конференциясы шеңберінде KASE РФП және PwC Kazakhstan бірлесіп тұрақты қаржыландыру қағидаттарын ілгерілету мақсатында ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойды. Оның аясында PwC Kazakhstan тәуелсіз консалтингтік ұйым ретінде ESG жобаларын қаржыландыру инфрақұрылымын құрудың халықаралық тәжірибесі бойынша әдіснамалық қолдау мен консультациялар беруге міндеттенді. Өз кезегінде, АРРДҚ тәуекелдерді басқару және есептілік жүйелерін реттеуде оларды интеграциялау арқылы қаржы ұйымдары мен листингтік компаниялардың ESG стандарттарына жүйелік деңгейде көшуін ынталандыру жөнінде шаралар қабылдау ниетін бекітті. Бұдан әрі KASE-де орналастырылатын облигациялар бойынша ESG мақсаттарын растауға дайындығын “Эксперт РА” және АКРА рейтингтік агенттіктері, сондай-ақ АХҚО жасыл қаржы орталығы білдірді.

**2020 жылдың қарашасында
Азия Даму Банкі алғашқы жасыл
облигацияларды шығарды
және 14 млрд теңге
(\$32 млн) тартты**

Ақпараттық саясат

Ақпаратты тарату арналары ашылатын ақпаратқа еркін және ауыртпалықсыз қол жеткізуді қамтамасыз етуге тиіс.

Биржа ақпаратты ашу және тарату кезінде мынадай қағидағандарды ұстанады:

- ▶ жүйелілік, дәйектілік, жеделділік және уақтылық;
- ▶ Биржаның мүмкіндіктері мен құзыреті шеңберінде ақпаратты ашудың толықтығы;
- ▶ бейтараптық және объективтілік;
- ▶ реттеушілер, серіктестер және мүдделі тұлғалар үшін Биржаның жария ақпаратына қол жеткізудің тең мүмкіндіктері және қол жетімділігі;
- ▶ Биржаның инсайдерлік ақпаратының құпиялылығын және пайдаланылуын бақылауды қамтамасыз ету;
- ▶ құпиялылықты сақтау: ақпараттың ашықтығы мен Биржаның коммерциялық ұйым ретіндегі мүдделерін сақтау арасында ақылға қонымды тепе-теңдіктің болуы;
- ▶ Биржа серіктестерінің Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес сауда-саттықты ұйымдастырушы ретінде Биржаға олардың қызметіндегі өзгерістер туралы ақпаратқа құқықтарын сақтау.

Ақпараттық қызметтер

KASE ағымдағы уақытқа дейін әлемдік биржалармен жеткізілетін стандартты ақпараттық өнімдердің толық спектрін енгізіп қана қоймай, жетілдірді, сонымен қатар KASE ақпаратын өз қызметінде пайдаланатын бөлшек және корпоративтік тұтынушыларға ыңғайлы болу үшін деректерді таратудың атипті емес өзіндік арналарын жасап, дамытуда.

2021 жылы жеделдетілген диджитализация үрдісі, шетелдік, сондай-ақ қазақстандық компаниялардың қызметінде data-driven тәсілдерін жаппай қолдану деректердің үлкен ауқымына, оның ішінде клиенттік сервистерді дамыту үшін компаниялар пайдаланатын биржалық деректерге сұраныстың драйверіне айналды. Осылайша, 2021 жылы KASE ақпаратын тұтынушылар

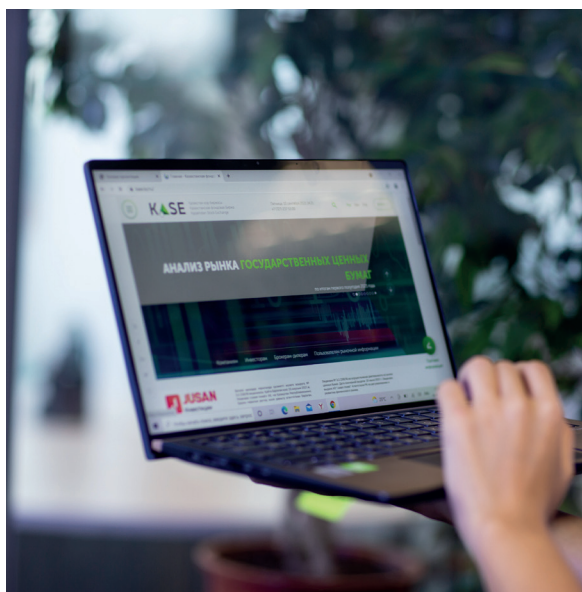
шеңбері “Қазақстан Халық Банкі” АҚ, “Forte Bank” АҚ, “Сбербанк” АҚ, “ВТБ банк” АҚ сияқты абоненттермен кеңейтілді, олардың сервистерінде KASE сауда-саттық ақпараты және техникалық инфрақұрылымы да пайдаланылады. Нәтижесінде KASE ақпараттық қызметтеріне қол қойған корпоративтік клиенттер саны 32 компанияға дейін өсті. KASE сауда-саттық ақпаратын таратушылары болып табылатын клиенттер саны 15-ке жетті, оның ішінде үш компания Bloomberg, Refinitiv, сондай-ақ Citigroup Global Markets LTD-әлемдік ауқымдағы қаржылық ақпаратты жеткізушілер ретінде KASE сауда-саттық ақпаратын нақты уақыт тәртіптемесінде 2021 жылдың соңына 211 түпкі жазылушыдан тұратын жиынтық аудиториямен таратады.

2021 жылы бөлшек клиенттер үшін сервис сапасын және Деректерді жаңарту жылдамдығын жақсарту мақсатында Telegram қосымшасындағы @KASEInfoBot ботында қызметтер пакеттері енгізілді, сондай-ақ қызметке қол жеткізу үшін қажетті уақытты барынша қысқарта отырып, банктік карталарды пайдалана отырып төлем жүргізуге мүмкіндік беретін интернет-эквайринг арқылы қызметтер пакеттерін төлеу мүмкіндігі енгізілді. @KASEInfoBot жазылушыларының жалпы саны 2021 жылдың соңында 4 389 құрады, бұл осы сервиске деген сұранысты растайды.

Нақты уақыт тәртіптемесінде сауда-саттық ақпаратының кеңейтілген контентін алуды қалайтын пайдаланушылар Биржадағы сауда-саттық барысын Биржаның корпоративтік интернет-сайты арқылы қадағалайды. Мұндай абоненттердің саны 2021 жылдың соңында 163 болды.

KASE ақпараттық өнімдер арқылы қаржылық ақпаратты тарату бойынша қызметті одан әрі дамытуға ниетті. Мәселен, 2022 жылдың бірінші тоқсанында Iris Finance ақпараттық платформасының браузерлік нұсқасы іске қосылады деп күтілуде. KASE жоспарлары мұрағаттық ақпаратты және басқа да өнімдерді алу бойынша сервисті дамытуды да қамтиды, бұл сайып келгенде пайдаланушылар үшін нарықты кеңірек талдау үшін жаңа мүмкіндіктер ашады.

KASE қызметтерінің сапасын бағалау

Биржаның клиенттердің қанағаттанушылығын арттыру, биржалық қызметтерді бағалауда жоғары позицияларды сақтау және оларды жақсартудың жаңа жолдарын табу Биржаның негізгі басымдықтарының бірі болып табылады. Биржа мүшелері, листингтік компаниялар және басқа да қызмет алушылар үшін жаңа жобаларды іске асыра және жаңа өнімдерді енгізе отырып, KASE осы жобалар мен өнімдер бойынша кері байланыс алуға және биржалық қызмет алушылармен байланыс орнатуға ұмтылады. Ол үшін KASE SLA стандарттарын енгізеді, сондай-ақ клиенттердің Биржа қызметіне қанағаттануына жыл сайынғы бағалау жүргізеді.

Биржалық қызметтердің сапасын бағалау үшін Биржаның ішкі құжаттарымен негізгі бизнес-процестер бойынша жыл сайынғы сауалнама қарастырылған. Қанағаттану деңгейін бағалау үшін берілген таңдау нұсқалары бар ашық және жабық сұрақтар қолданылады. Өз клиенттеріне сауалнама жүргізе отырып, Биржа ұсынылатын қызметтердің сапасын үнемі жақсартуға ұмтылады және келесі жылға арналған міндеттер тізіміне кіретін Биржа қызметтерін жақсарту бойынша шаралар кешенін анықтайды.

2021 жылдың қорытындысы бойынша сауалнамаға Биржаның 41 мүшесі (82 %), 124 листингтік компаниялар (78 %) және 181-ден (70,7 %) ақпараттық қызметтердің 128 клиенті қатысты. Биржа клиенттерінің қанағаттанушылығының жалпы бағасы 2021 жылдың қорытындысы бойынша 100 %-дан 91,99 %-ды құрады, 2020 жылмен салыстырғанда (91,61 %) шамалы өсім (0,38 %) байқалады.

Қоршаған ортаны қорғау

Биржа өз қызметінде ресурстарды артық тұтынуды қысқартуға және энергия тиімді технологияларды енгізу, су тұтынуды азайту, электрондық құжат айналымы жүйесін енгізу және екі жақты басып шығару практикасы есебінен кеңсе қажеттіліктері үшін қағаз жұмсауды азайту арқылы қолданыстағы теріс экологиялық әсерді азайтуға ұмтылады. Биржа тұтынатын негізгі ресурстар – электр энергиясы, жылу энергиясы, қағаз өнімдері және су болып табылады.

2021 жылы Биржа ұйымды басқарудың кешенді тәсілін көздейтін және жалпы қабылданған үш R қағидаттарына негізделген бірқатар техникалық және мотивациялық-білім беру іс-шараларын қамтитын “Жасыл кеңсе” бағдарламасын енгізді:

- ▶ **REDUCTION** – энергияны, суды, электр энергиясын және басқаларды ақылға қонымды тұтыну;
- ▶ **REFINEMENT** – кеңсе материалдарын, қағазды және басқа да шығын материалдарын қайта пайдалану;
- ▶ **REPLACEMENT** – экологиялық жауапты сатып алу және қоршаған ортаға әсерді азайтатын тауарлар мен қызметтерді сатып алу, көлікті балама және/немесе тиімді пайдалануды насихаттау. “Жасыл кеңсе” бағдарламасын жүзеге асыру мақсатында Биржа өз қызметкерлері қатарынан эко-белсенділер штабын – KASE GREEN құрды.

2021 жылдың екінші жартысында қалдықтарды бөлек жинау енгізілді. Жыл ішінде 100 кг жуық макулатура, 24 кг астам шыны және 24 кг пластик жиналды, сонымен қатар Биржамен Алматы қаласында KASE ұжымы ағаш отырғызу бойынша іс-шара өткізілді.

Халықаралық қызмет

Халықаралық тәжірибені зерделеу және шетелдік эмитенттер мен инвесторлардың отандық қор нарығы туралы хабардарлығын арттыру мақсатында Биржа өз қызметін халықаралық аренада жалғастыруда.

Биржа WFE, FEAS және ТМД ХБА халықаралық биржалық қауымдастықтардың толық құқықты мүшесі болып табылады және осы ұйымдардың жұмысына белсенді қатысады

2021 жылдың наурыз айында Биржа Басқармасы Төрағасының орынбасары – Н.Ю. Хорошевская WFE 2021 жылғы әйел-көшбасшылар тізіміне енгізілді.

2021 жылдың қыркүйегінде Биржа 60-шы WFE Бас Ассамблеясы және жылдық жиналысына қатысты, мұнда қатысушылар WFE келесі жылға арналған жұмыстың негізгі бағыттарын анықтады.

Биржа WFE киберқауіпсіздік, тұрақты даму, шағын және орта бизнес, дамушы нарықтардың қызметі, операциялық тәуекелдер бойынша, сондай-ақ орталық контрагенттердің мәселелері бойынша жұмыс топтарына кіреді.

FEAS-қа белсенді қатысу халықаралық тәжірибені зерделеумен қатар жүреді және Биржаның шетелдік биржалармен және олардың қатысушыларымен халықаралық қатынастарын нығайтуға мүмкіндік береді. FEAS-қа қатысу шеңберінде Биржа реттеу, инвесторлармен өзара іс-қимыл жүйелері, тұрақты даму мәселелері бойынша бірқатар жұмыс топтарына кіреді.

2021 жылы Биржа өңірлік капитал нарықтарын дамытуға, сауда-саттықтан кейінгі инфрақұрылымды жетілдіруге және үздік биржалық практикаларды қолдануға арналған FEAS бірқатар іс-шараларына қатысты.

2021 жылдың маусым айында FEAS 32-ші Бас Ассамблеясы аясында Биржа Басқармасының Төрағасы Алина Алдамберген FEAS төрағасының орынбасары болып екі жыл мерзімге сайланды. Биржа FEAS және EBRD-мен бірлесіп Қазақстан Республикасының эмитенттері мен компаниялары үшін “IPO-ға шығу” вебинарын ұйымдастырды. Іс-шараға 112 тыңдаушы қатысты.

2021 жылдың желтоқсан айында Биржа ұсынған қазақстандық “Фридом Финанс”АҚ компаниясы FEAS-қа қатысушы елдердің биржалары брокерлерінің арасында FEAS 2021 Чемпиондар лигасының “Тиянақталған табысы бар нарық” санатында қола жүлдесін жеңіп алды.

Жауапты және тиімді инвестициялауды дамыту шеңберінде Биржа мақсаты тұрақты дамуды қолданудағы күш-жігерді біріктіру және келісу болып табылатын жұмыс топтарына қатысады. Биржа сондай-ақ UN SSE іс-шаралары мен бастамаларына белсенді қатысады. Осылайша, 2021 жылы Биржа БҰҰ-ның Тұрақты даму жөніндегі бастамасына және жыл сайынғы Ring the Bell for Gender Equality сауда-саттығының ашылу салтанатына қосылу шеңберінде Халықаралық қаржы корпорациясымен (IFC) бірлесіп “Инклюзивті көшбасшылық: бизнестегі жаңа болмыс” онлайн-іс-шарасын өткізді.

2021 жылдың тамыз айында Биржа Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) сарапшыларымен ЭЫДҰ жобасы бойынша Қазақстанда жасыл облигацияларды шығару перспективаларын зерттеу туралы кездесу өткізді.

2021 жылдың қарашасында Қазақстан мен Қырғызстанның капитал нарықтары үшін климаттың өзгеруіне байланысты қаржылық ақпаратты ашу бойынша алғашқы сертификатталған онлайн-тренинг өткізілді. Бұл тренинг USE, IFC, климат туралы ақпаратты ашу стандарттары жөніндегі кеңестің (CDSB), Биржаның және “Қырғыз қор биржасы” ЖАҚ ынтымақтастығының нәтижесі болды.

Биржа ТМД ХБА отырыстарына ХБА Кеңесінің және қауымдастықтың жұмыс топтарының мүшесі ретінде тікелей белсенді қатысады.

2021 жылдың қазан айында Биржа Еуразия Орталық депозитарийлері қауымдастығының XVII халықаралық конференциясында (ЕАДО) Қазақстанның қор нарығының инфрақұрылымын дамыту туралы баяндама жасады.

Биржаның 2022-2024 жылдарға арналған даму стратегиясы

KASE 2022-2024 жылдарға арналған Даму стратегиясы алдыңғы үш жылдық кезеңде салынған бастамаларды жалғастыру және дамыту ретінде әзірленді. KASE стратегиясын әзірлеу барысында әлемдік және жергілікті макроэкономикалық үрдістер мен қор биржаларын дамытудың үздік халықаралық тәжірибелеріне бағдарланды.

2021 жылдың 03 желтоқсанда Биржаның Директорлар кеңесі KASE 2022-2024 жылдарға арналған даму стратегиясын бекітті, онда төрт негізгі бағыт анықталды:

- ▶ биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру;
- ▶ орталық контрагентті негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде дамыту;
- ▶ инновацияларды енгізу және технологиялық модернизация;
- ▶ стейкхолдерлер үшін құндылықты арттыру.

1 стратегиялық бағыт.

Биржалық нарықтардағы өтімділікті арттыру

Бұл стратегиялық бағытты бірнеше негізгі бағыттар бойынша жүзеге асыру жоспарлануда: қаржы құралдары мен қызметтер спектрін кеңейту, серіктес биржалармен сауда-клирингтік байланыстарды орнату, эмитенттер мен инвесторлар шеңберін кеңейту.

Жергілікті және шетелдік инвесторларды тарту мақсатында жаңа құралдарды енгізу жоспарлануда: шетел валютасындағы репо, ESG-құралдары, клирингтік қатысу сертификаттары, KASE қаржы құралдарына ETF, қысқа сатылымдарды және бағалы қағаздармен несиелендіруді белсендіру, сауда-клирингтік линктерді енгізу.

Шағын және орта бизнес компанияларының қор нарығына шығуы үшін тартымды жағдайлар жасалатын болады. Кең ауқымды оқыту бағдарламаларын өткізу, KASE Startup алаңын одан әрі дамыту жоспарлануда. Барлығы банк секторы мен қор нарығы арасындағы Қаржыландыру шарттарын теңестіруге, өсіп келе жатқан компаниялар үшін қаржы ресурстарын тарту көздерін әртараптандыруға, олардың бизнесінің ашықтығы мен орнықтылығын арттыруға мүмкіндік береді.

Дамудың тағы бір маңызды екпіні демеуші маркет-мейкинг бағдарламаларын іске асыру, қаржылық сауаттылықты арттыру бағдарламаларын жүргізу, мобильді қосымшаны дамыту арқылы бөлшек инвесторларды тартуға жасалатын болады. Бұдан басқа, блокчейн технологиясы негізінде жаңа цифрлық өнімдерді енгізу мүмкіндігі зерделенетін болады.

Құралдар желісін арттыру, сауда-саттық жағдайларын, сондай-ақ осы сектордағы есеп айырысуларды жақсарту арқылы KASE Global шетелдік бағалы қағаздарының жақында іске қосылған секторын одан әрі дамыту жоспарлануда.

Биржа Қазақстанның корпоративтік нарығында ESG саясатын енгізушілерінің бірі бола отырып, өз компаниялары арасында ESG стандарттарын дәйекті жылжытады, сондай-ақ өз алаңында “жасыл”, әлеуметтік жобаларды қаржыландыру үшін мүмкіндіктер жасайды. Жауапты инвестициялау және оларды қазақстандық қаржы нарығында қолдану саласында жаңа өнімдер мен сервистер құру жөніндегі жұмыстар жалғастырылатын болады. Тұрақты даму мәселелерін ілгерілету және ESG құралдарына қызығушылықтың болуын анықтау үшін Биржаның эмитент-компаниялары мен әлеуетті эмитенттер арасында іс-шаралар өткізу жоспарланды.

2 стратегиялық бағыт. Негізгі инфрақұрылымдық элемент ретінде ОК дамуы

Орталық контрагенттің қызметтерін іске қосу және дамыту қатысушылардың несиелік тәуекелін төмендетуді, мәмілелер бойынша есеп айырысулардың аяқталуына кепілдік беруді, кроссмаржалау және неттинг есебінен қатысушылардың транзакциялық шығындарын қысқартуды қамтамасыз етеді.

Стратегиялық бағыт шеңберінде ОК функционалын жеке еншілес ұйымға бөлу жөніндегі іс-шаралар жүзеге асырылатын болады. Бұдан басқа, Биржа тәуекел-менеджментті ең үздік халықаралық практикаларға сәйкес жетілдіру, Халықаралық ОК-мен және депозитарийлармен байланыстар орнату, ОК-нің корреспонденттік желісін дамыту, халықаралық мойындауға ие болу жөніндегі жұмыстарды жоспарлап отыр.

3 стратегиялық бағыт. Инновацияларды енгізу және технологиялық модернизация

Қаржы нарығының негізгі инфрақұрылымдық элементтерінің бірі ретінде Биржа үшін үздік әлемдік практикаларға сәйкес озық технологиялық шешімдерді енгізу ерекше маңызға ие.

Осы стратегиялық бағыт шеңберінде Биржа сервистерді автоматтандыруды жалғастыруды, оның істен шығуға жоғары тұрақтылыққа қол жеткізуін қоса алғанда, биржалық IT-инфрақұрылымды халықаралық стандарттарға сәйкес келтіруді жоспарлап отыр.

Сауда-саттыққа қатысушылардың күдікті мінез-құлқын анықтаудың жаңа технологиясын қолдану SCILA жаңа қадағалау модулін енгізу арқылы іске асырылатын болады.

Блокчейн технологиясы және өзге де перспективалы цифрлық технологиялар негізінде пилоттық жобаларды іске асыру, сондай-ақ Цифрлық Қазақстанды дамыту стратегиясы шеңберінде ұқсас жобалармен интеграциялауға технологиялық әзірлікті қамтамасыз ету көзделеді.

Ішкі инфрақұрылымды жаңғырту жаңа БЭЖ-офистік жүйені енгізу, сондай-ақ заманауи java-платформасында микросервистік архитектураны пайдалана отырып, Биржа интернет-ресурсының ақпараттық және маркетингтік толтырылуын жақсарту есебінен жүзеге асырылатын болады.

IT-өнімдерді дамыту шеңберінде market data жаңа өнімдерін енгізу жоспарлануда. Ақцентті күшейту жеке корпоративтік жазылушыларға жасалатын болады (оның ішінде NDU, туынды ақпарат, ақпаратқа кастомизацияланған рұқсаттама, IRIS Finance жаңа нұсқасын ілгерілету).

4 стратегиялық бағыт. Стейкхолдерлер үшін құндылықты арттыру

Биржа қаржы нарығының маңызды құрылымдық элементі ретінде өзінің стейкхолдерлері үшін құндылықты арттыру бойынша күш-жігер жұмсауды жалғастырады.

Жаңа стратегия шеңберінде корпоративтік басқару деңгейін арттыру, басқарушылық есептілікті жетілдіру, жобаларды олардың маржиналдылығын ескере отырып, бағалауға жаңа тәсілдерді қолдану, сондай-ақ дивидендік саясатқа жаңа тәсілдерді енгізу жөніндегі жұмыс жалғастырылатын болады.

Бұл іс-шаралар KASE тұрақты дамуына және оның инвестициялық тартымдылығын арттыруға, Биржаның стратегиялық және бәсекелестік артықшылықтарын күшейтуге ықпал етеді.

Стратегияны табысты іске асыру қазақстандық биржалық нарықтың әлемдік салалық стандарттарға қол жеткізуіне ықпал ететін болады, KASE отандық компаниялардың қаржыландыруды тартуы үшін тиімді алаңға айналуына мүмкіндік береді, сондай-ақ Биржаның барлық нарықтарындағы сауда-саттық көлемінің өсуіне және мүдделі Тараптардың осы нарықтарға сенімділігінің артуына алып келеді.

A woman with long dark hair and glasses is looking at a laptop screen. She is wearing a dark jacket and a green lanyard. In the background, there is a large banner with the KASE logo, which consists of the letters 'K' and 'SE' in black with a green triangle between them. The setting appears to be a trade show or conference booth.

KASE

KASE

НӘТИЖЕЛЕРГЕ ШОЛУ

Халықаралық болжамдарға сәйкес, 2021 жыл негізгі орталық банктердің сақталып отырған аса жұмсақ ақша-несие саясатының есебінен күшті қалпына келтіру кезеңі болуы тиіс еді. Алғашқылардың бірі болып Қытай 738 млрд АҚШ доллары көлеміндегі дотация сомасын жариялап, экономиканы ынталандыруға кірісті. АҚШ Өкілдер палатасы наурыз айында 1,9 трлн АҚШ долларына экономикаға алғашқы көмек пакетін, шілдеде 715 млрд АҚШ долларына екінші пакетті, қарашада 1,2 трлн АҚШ долларына үшінші пакетті мақұлдады. Еуропалық орталық банк 2020 жылы іске қосылған пандемияға байланысты шұғыл сатып алу бағдарламасын (PEPP) 750 млрд-тан 1,9 трлн еуроға дейін арттырды. Жапония үкіметі экономикалық белсенділікті ынталандыру үшін 2020 жылдың желтоқсанында 708 миллиард АҚШ долларын және 2021 жылдың қарашасында 490 миллиард АҚШ долларын бөлді.

Қуатты фискалдық ынталандыру көптеген елдерге негізгі макроэкономикалық көрсеткіштерді қалпына келтіруге мүмкіндік берді, бірақ жаздан бастап экономиканың

өсу қарқыны баяулай бастады. Инфляцияның үдеуі туралы мәселе жиі көтерілді. Дамушы елдердің орталық банктері негізгі ставкаларды көтеру саясатына көшті, ал дамыған елдерде инфляция уақытша құбылыс ретінде айтылды.

Желтоқсан айында АҚШ ФРЖ инфляция енді уақытша емес екенін мойындады және тейперингтің басталғанын жариялады. Активтерді сатып алу бағдарламасын 2022 жылдың наурызына дейін аяқтап, 2022 жылдың екінші жартысында пайыздық мөлшерлемені көтеруге көшу керек еді. Англия Банкі, өз кезегінде, мөлшерлемені бірден 0,25 %-ға дейін көтеруге кірісті. Кейбір еуропалық елдер де мөлшерлемені көтерді, ал Еуропалық орталық банк активтерді сатып алу бағдарламасын біртіндеп қысқартумен шектелді. Қытай мен Жапония 2021 жылдың қорытындысы бойынша инфляция деңгейі төмендеген санаулы елдердің қатарында болды, сондықтан олардың орталық банктері қалғандарына қарағанда жұмсақ ақша-несие саясатын сақтау туралы шешім қабылдады.

1 кесте. Нақты ЖІӨ және инфляцияның динамикасы (г/г %)

	нақты ЖІӨ (г/г %)				Инфляция (г/г %)			
	2020 (Ф)	2021 (О)	2022 (П)	2023 (П)	2020 (Ф)	2021 (О)	2022 (П)	2023 (П)
АҚШ	-3,4	5,7	3,8	2,5	1,2	4,7	4,8	2,4
Еуроодақ	-6,4	5,2	4,0	2,5	0,3	2,6	3,2	1,6
Англия	-9,4	7,1	4,5	2,2	0,9	2,6	4,8	2,2
Жапония	-4,6	1,7	2,9	1,5	0,0	-0,3	0,8	0,7
Қытай	2,2	8,1	5,2	5,1	2,5	0,9	2,3	2,2
Индия	3,7	-6,6	9,2	7,8	6,6	5,1	5,4	5,0
Ресей	-2,7	4,2	2,6	2,1	3,4	6,7	6,4	4,1
Қазақстан	-2,7	4,0	3,9	4,2	6,8	8,0	7,5	5,7
Бразилия	-3,9	4,7	0,7	2,0	3,2	8,3	7,4	3,8
Мексика	-8,2	5,4	2,5	2,1	3,4	5,7	5,1	3,7
Түркия	1,6	10,3	3,5	3,8	12,3	19,4	31,4	17,0
БАЭ	-3,5	2,3	4,4	3,7	-1,0	0,1	2,0	2,0
Сауд Аравиясы	-4,1	2,6	5,9	3,1	0,9	3,1	2,0	2,0
Аргентина	-9,9	9,4	2,2	1,9	42,0	48,5	52,0	44,2
Грузия	-6,2	7,7	5,7	5,0	5,2	9,3	4,6	3,5
Әлем	-3,1	5,9	4,3	3,6	3,2	4,3	4,2	2,8

Дерек көзі: Bloomberg economic forecast, 09.02.22

Өткен жылдың шешілмеген мәселелерінің бір бөлігі 2021 жылға өтті: коронавирустың жаңа штамдары, әртүрлі елдерде кенеттен болатын ауру, локдаундар және жеткізілім тізбегіндегі ақаулар. Мұның бәрі белгілі бір дәрежеде шектеулі ұсынысқа ықпал етті. Сонымен қатар, нарықта қалыптасқан еркін өтімділіктің үлкен көлемі тауарларға, энергия тасымалдаушыларға және азық-түлікке әлемдік сұраныстың жедел өсуіне ықпал етті. Нәтижесінде, 2021 жылы тіршілік іс-әрекетінің барлық салаларында активтердің күшті инфляциясы байқалды.

Энергия бағасы жылдың басым бөлігінде өсті. Қазан айының соңында мұнай бағасы соңғы жеті жылда максималды деңгейге жетті, ал табиғи газ бен көмір бағасы тарихи шыңдарын жаңартты. Бағаның мұндай өсуі сұраныстың қалпына келуінің күтпеген динамикалық процесін көрсетті (ең алдымен Қытай мен Үндістанда); сонымен қатар, бағаларға өндіру-сату тізбегі мен ауа-райының бұзылуына байланысты күйзелістер қатты әсер етті.

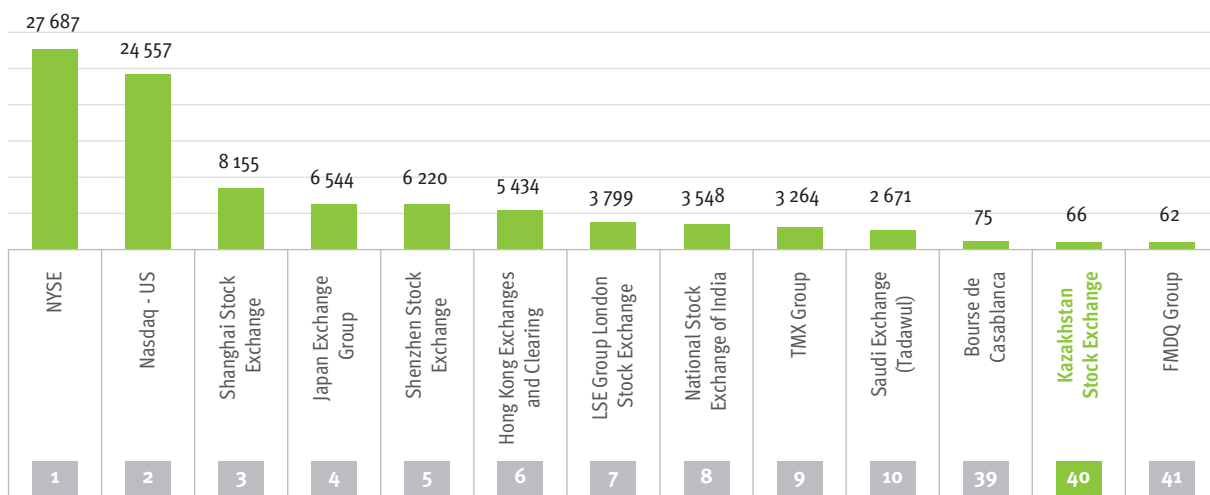
2020-2021 жылдары еркін өтімділіктің үлкен көлемі ішінара компаниялар кірістілігінің өсуі арқылы, ішінара бүкіл әлем бойынша жеке инвесторлардың бумы арқылы қор нарықтарына да келіп түсті. Екінші жыл қатарынан жасыл аймақта энергетикалық (+50 %), технологиялық (+43 %) және қаржылық (+32 %) секторлардағы барлық дерлік секторлардың акциялары жабылды. Сонымен бірге, рекордтық инфляция пайданың едәуір бөлігін жеп қойды, ал облигациялар нарығының кірістілік динамикасы инфляция қарқынына сәйкес келмеді, сондықтан инвесторлар портфельдегі құбылмалылықты төмендетудің дәстүрлі құралына аз қызығушылық танытты. Сондай-ақ, алда күтіп тұрған түзетушіліктен қауіптену өсті.

WFE деректері негізінде жасалған әлемдік биржалық нарықтың негізгі көрсеткіштері мынадай нәтижелерді көрсетті:

- ▶ акциялар нарығын жаһандық капиталдандыру 2020 жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 16,6 %-ға өсті және 124,5 трлн АҚШ долларын құрады. Өсім WFE мүше биржаларының барлық аймақтарында байқалды. ЕБВА өңірлерінде (Еуропа, Таяу Шығыс және Африка), Америкада (Солтүстік және Оңтүстік Америка) және Азия-Тынық мұхиты өңірінде капиталдандыру тиісінше 14,3 %, 23,9 % және 8,9 %-ға өсті;
- ▶ акциялармен сауда-саттықтың жалпы әлемдік көлемі 2020 жылмен салыстырғанда 2021 жылы 14,7 %-ға ұлғайып, 162,1 трлн АҚШ долларын құрады. Көлемдердің өсуі Америкада және Азия-Тынық мұхиты өңірінде байқалды, бұл ретте ЕБВА-да төмендеу байқалды. Сауда-саттық көлемі Америкада 12,0 %-ға 82,5 трлн АҚШ долларына дейін, Азия-Тынық мұхиты өңірінде 24,2 %-ға 65,5 трлн АҚШ долларына дейін өсті. ЕБВА өңірінде сауда-саттық көлемі 5,9 %-ға 14,1 трлн АҚШ долларына дейін төмендеді.

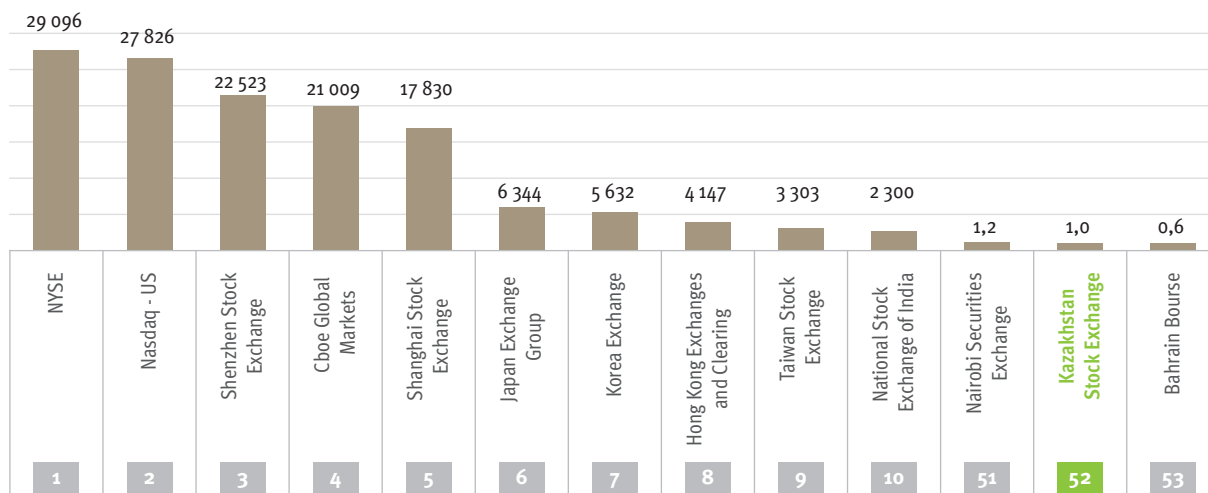
2021 жылдың қорытындысы бойынша WFE KASE 58 мүшесінің арасында акциялар нарығын капиталдандыру бойынша 40-шы орынға ие болды. KASE қор нарығындағы сауда-саттық көлемі 14,6 млрд АҚШ долларына жетті, бұл 2020 жылға қарағанда 22,3 %-ға аз. KASE 2021 жылдың қорытындысы бойынша акциялармен сауда-саттық көлемі бойынша 52-ші орынды және WFE мүшелері болып табылатын биржалар арасында облигациялармен сауда-саттық көлемі бойынша 18-ші орынды иеленді..

1 сур. Қор биржаларының капиталдануы, млрд АҚШ доллары

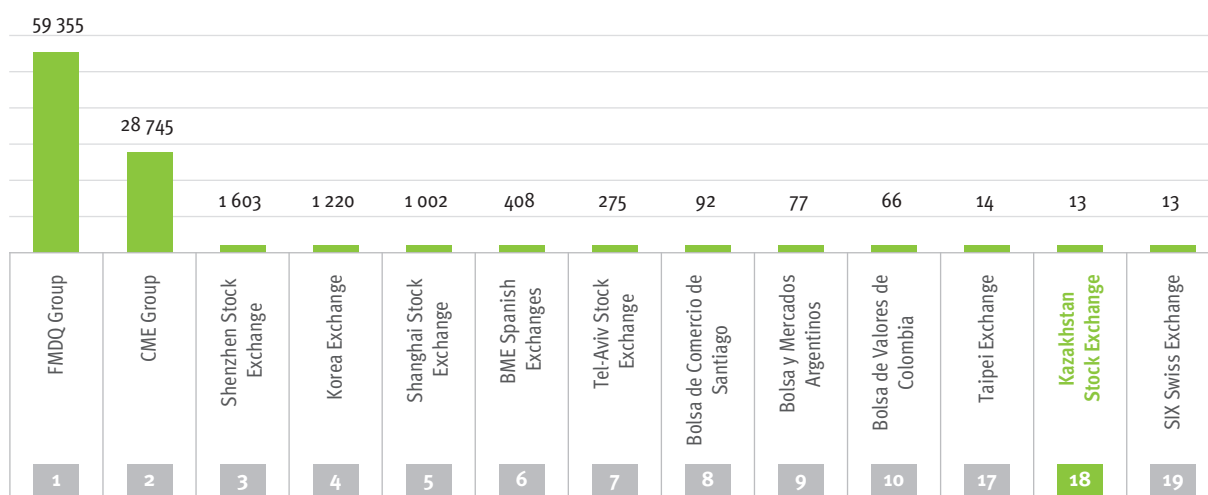
Дерек көзі: WFE

2 сур. Дүниежүзі қор биржаларындағы акциялармен сауда-саттықтың көлемі, млрд АҚШ доллары

Дерек көзі: WFE

3 сур. Дүниежүзі қор биржаларындағы облигациялармен сауда-саттықтың көлемі, млрд АҚШ доллары

Дерек көзі: WFE

Өсу қарқыны бойынша аргентиналық қор нарығының индексі үлкен маржамен көш бастап тұр, ол 2021 жылдың қорытындысы бойынша 63 %-ға өсті. Бұл ретте елдегі инфляция 50 %-ға жетіп, акциялар нарығындағы табыстылықты айтарлықтай теңестірді. Екінші орын жылдық 37 % нәтижесімен KASE индексіне тиесілі. Румынияның негізгі қор индексі BET – 33 %-бен үздік үштікті жабады. Содан кейін 14-30 % аралығында дамыған елдердің индекстерінің көпшілігі.

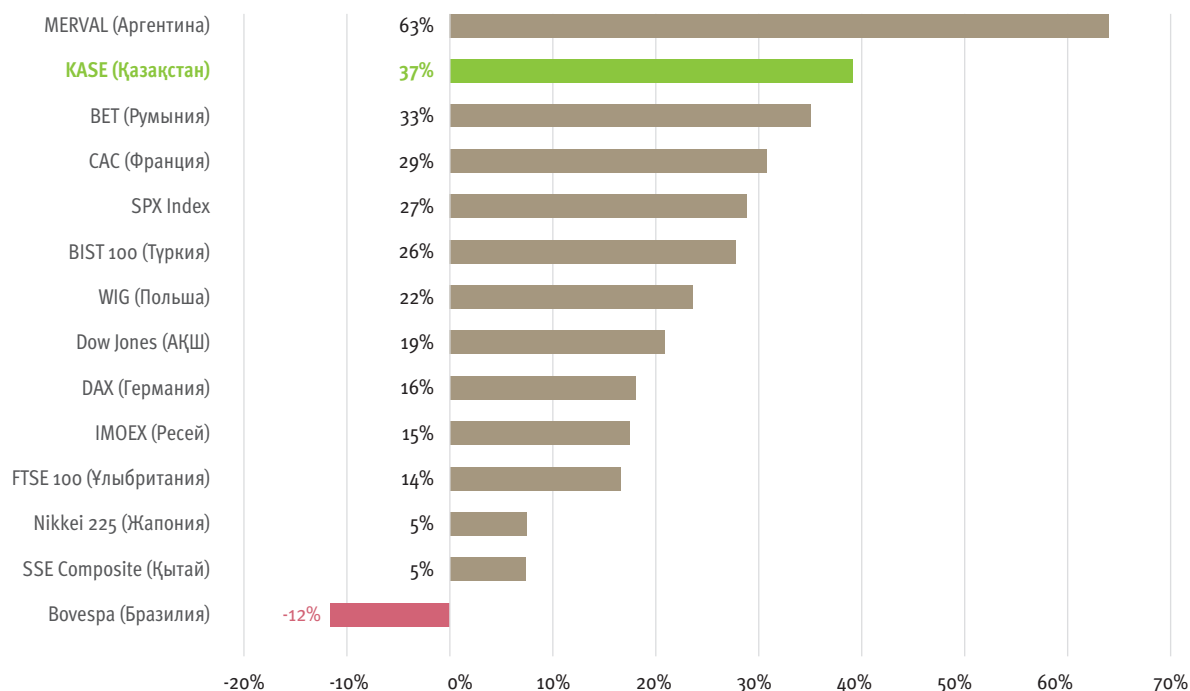
2021 жылы бүкіл нарыққа қарағанда Қытайдың қор нарығы дамыды. Жылдың көп бөлігінде Қытай үкіметі экономиканың жекелеген салаларын реттеу бойынша

қатаң шаралар қабылдады және тек желтоқсан айының соңында сандық жұмсарту саясатына көшті. Бұл Қытай индексі өсу қарқыны бойынша соңғы орындардың бірінде екенін түсіндіреді.

Екінші жыл қатарынан қор нарығы төмендейтін бірнеше елдің бірі Бразилия болды. Саяси тұрақсыздықтан басқа, ел Қытай экономикасының баяулау қарқынына қатты тәуелді. 2021 жылдың қорытындысы бойынша Vovespa индексі 12%-ға төмендеді.

Төменде 2021 жылғы негізгі қор индекстері мен KASE индексінің өзгеру кестесі келтірілген.

4 сур. 2021 жылдың қорытындысы бойынша негізгі әлемдік қор индекстерінің және KASE Индексінің өсу көрсеткіштері, %

Дерек көзі: Bloomberg

Қазақстан экономикасы 2021 жылды экономикалық өсудің жоғары көрсеткіштерімен аяқтады. Жедел статистикалық деректер бойынша елдің ЖІӨ 4,0 %-ға өсіп, 81,3 трлн теңгеге жетті.

Бұл ретте жыл бойы сұраныс жағында да, ұсыныс жағында да инфляцияға қарсы тәуекелдер сақталды. Қаңтардан қазанға дейін инфляция 7,4 %-дан 8,9 %-ға дейін өсті, алайда жылдың соңғы айларында инфляциялық қысым әлсірей бастады.

Инфляцияға қарсы ден қою шараларын іске асыру шеңберінде Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі базалық мөлшерлемені 2021 жылы үш рет 9 %-дан 9,75 %-ға дейін көтерді.

Қазақстан экономикасының Covid-19 жағдайына бейімделуі, сондай-ақ әлемдік сұраныстың қалпына келуі сыртқы сауда айналымының 18,1 %-ға 99,6 млрд АҚШ долларына дейін ұлғаюына ықпал етті. Бұл өсім экспорттың 27,2 %-ға 60,2 млрд АҚШ долларына дейін және импорттың 6,6 %-ға 39,4 млрд АҚШ долларына дейін ұлғаюына байланысты. Нәтижесінде, сауда балансы 20,7 млрд АҚШ доллары профицитпен қалыптасты.

Ағымдағы шоттың тапшылығы 2021 жылы 5,7 млрд АҚШ долларын құрады. Әлемдік экономиканың өзінің ұзақ мерзімді өсу трендіне біртіндеп оралуы шикізатқа сұраныстың артуына және қазақстандық экспорттың негізгі позицияларына бағаның өсуіне алып келді. Нәтижесінде ағымдағы шот біршама жақсарды – 2020 жылмен салыстырғанда тапшылық 12,7 %-ға немесе 0,8 млрд АҚШ долларына қысқарды.

2021 жылдың қорытындысы бойынша мемлекеттік бюджет тапшылығы 2,5 трлн теңгені құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 341 млрд теңгеге артық. Іскерлік белсенділікті кеңейту және негізгі экспорттық тауарларға әлемдік бағаны көтеру есебінен салықтық түсімдер кірістерді ұлғайтуға шешуші үлес қосты.

Экономиканы қалпына келтірудің белсенді кезеңі елдің қор нарығының бірқатар секторларына тікелей әсер етті.

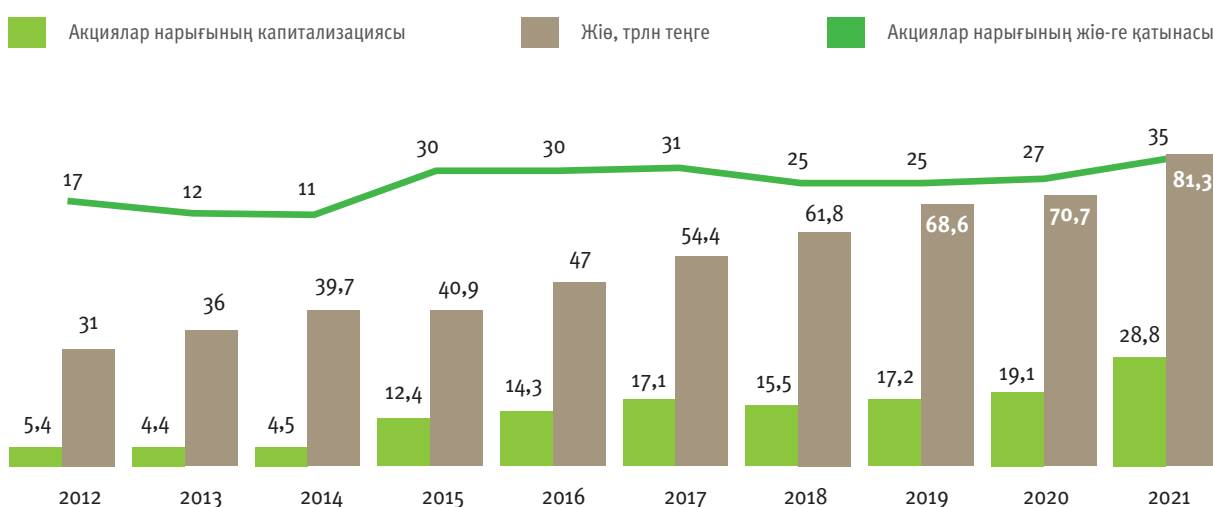
KASE нарықтары

Қор нарығын капиталдандыру тарихи максимумдарды жаңартты

Акциялар нарығын капиталдандыру 2021 жылы тарихи максимумды жаңарта отырып, 51,0 %-ға 28,8 трлн теңгеге дейін өсті. ЖІӨ қатысты акциялар нарығының үлесі 35,4 % құрады, бұл соңғы он жылдағы ең жоғары мән болып табылады.

2021 жылдың қорытындысы бойынша акциялар нарығын капиталдандырудың өсуіне негізгі үлес KASE-де мәмілелердің жаңартылуы және Kaspi.kz АҚ жай акциялары бағасының өсуі, сондай-ақ индекстік тізімдегі көптеген компаниялардың бағасының өсуі болды.

5 сур. KASE акциялары нарығын капиталдандыру көлемінің соңғы 10 жылдағы ЖІӨ-ге қатынасы, %

2021 жылы айналыстағы корпоративтік борыш көлемі 15,4 трлн теңгені құрады, бұл өткен жылдың мәнінен 4,8 %-ға жоғары. ЖІӨ-ге қатысты корпоративтік борыш нарығының үлесі айтарлықтай тұрақты және 2021 жылдың қорытындысы бойынша 19,0 % құрады.

6 сур. KASE айналымындағы корпоративтік борыштың номиналды құны көлемінің ЖІӨ-ге қатынасы, %

Сауда-саттық көлемінің өсуіне байланысты өтімділіктің бірінші класының тізімі айтарлықтай кеңейді

Қазақстан қор биржасындағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі бір жыл ішінде 47,8 %-ға немесе 56,5 трлн теңгеге өсіп, рекордтық 174,4 трлн теңгені құрады. Мұндай нәтижелерге шетел валюталары нарығын және ақша нарығын едәуір жандандыру есебінен қол жеткізілді, сауда-саттық тиісінше 15,6 және 152,7 трлн теңгеге жетті.

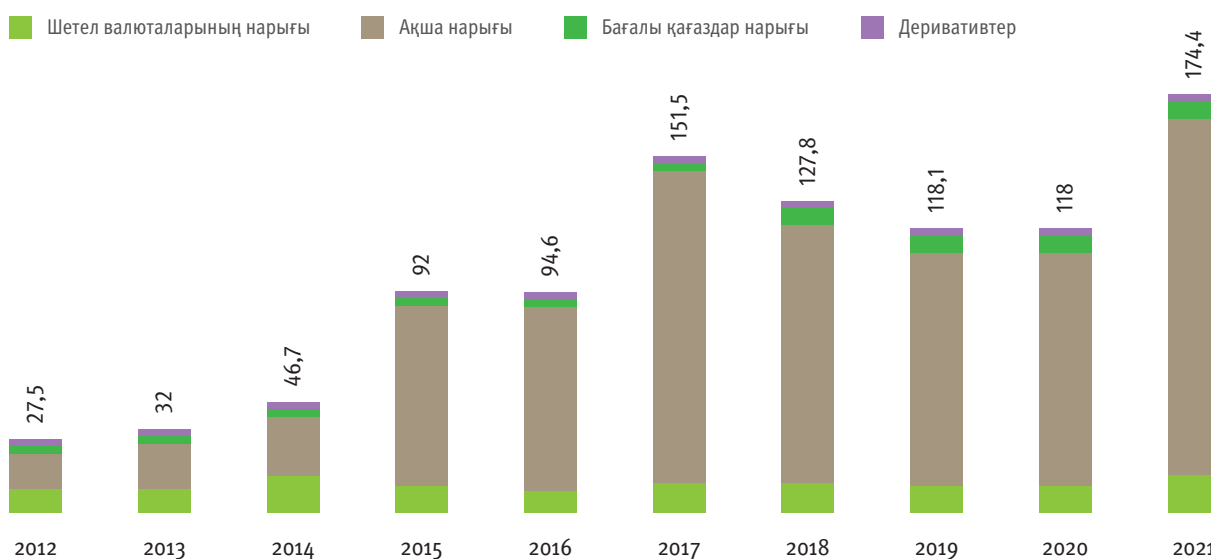
Өз кезегінде, 2021 жылы бағалы қағаздардың сауда-саттығына 6,2 трлн теңге болды. Бұл өткен жылмен салыстырғанда 21,1 %-ға төмен. Бұл ретте төмендеудің басым бөлігі бойынша Қаржы министрлігі тарапынан МБҚ нарығында және квазимемлекеттік компаниялар тарапынан корпоративтік облигациялар нарығында орналастырулардың қысқаруына байланысты, бұл пандемиядан кейінгі кезеңде толығымен заңдылыққа сай болып табылады. Сонымен қатар, бағалы қағаздар нарығында нарықтың болашақта дамуын анықтай алатын бірнеше трендтер атап өтілді. Олардың қатарына бөлшек инвесторлар санының өсуі, жасалатын мәмілелер санының бірнеше есе өсуі, KASE Global алаңында шетелдік акциялармен сауда-саттық ашу, шағын және орта бизнес компанияларының нарығына шығу, инвестициялық қорлардың бағалы қағаздарының тізімін кеңейту кіреді.

Қазақстан қор биржасындағы сауда-саттықтың жиынтық көлемі бір жыл ішінде **47,8%** өсіп, рекордтық **174,4** трлн теңгеге жетті

Сауда-саттық көлемінің өсуі KASE қор нарығының тереңдігінің кеңеюінде және өтімділіктің бірінші класының тізіміне кіретін бағалы қағаздар санының артуында көрініс табады.

KASE өтімділігінің бірінші класының тізімдерінде 2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша 43 атаулы бағалы қағаздар болды. Оның ішінде Қазақстандық эмитенттер акцияларының 11 атауы, шетелдік компаниялар акцияларының 20 атауы, инвестициялық қорлардың бағалы қағаздарының тоғыз атауы және үш ЖДҚ. 2021 жылдың басында бұл тізім 22 атаудан тұратын құралдардан тұрды. Бір жыл ішінде ол инвесторлардың инвестициялық пай қорларына және шетелдік бағалы қағаздарға қызығушылығының өсуі есебінен айтарлықтай кеңейді, бұған KASE Global алаңында қағаздар тізбесінің кеңеюі ықпал еткені анық.

7 сур. Соңғы он жылдағы секторлар бойынша сауда-саттық көлемінің динамикасы, трлн теңге

2 кесте. KASE қор биржасындағы соңғы бес жылдағы сауда-саттық динамикасы, трлн теңге

	2017	2018	2019	2020	2021	2021 ж. 2020 ж. қатысты өзгеруі	2021 ж. 2020 ж. қатысты өзгеруі, %
Бағалы қағаздар нарығы	3,5	4,9	5,3	7,9	6,2	-1,7	-21,1
▶ Акциялар	0,3	0,5	0,2	0,2	0,4	+0,2	+80,0
▶ Корпоративтік борыштық БҚ	1,2	2,3	2,7	2,7	2,0	-0,7	-26,4
▶ МБҚ	2,0	1,6	1,8	4,7	3,6	-1,1	-23,1
▶ ХҚҰ облигациялары	<0,1	0,1	0,5	0,3	0,2	-0,1	-43,3
▶ Инвестициялық қорлардың БҚ	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	+87,8
▶ Туынды бағалы қағаздар	-	0,3	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	+1 032,8
Шетел валюталарының нарығы	12,3	13,4	11,1	11,6	15,6	+4,0	+34,1
Ақша нарығы	135,7	109,5	101,7	98,5	152,7	+54,2	+55,0
▶ РЕПО операциялары	73,8	75,9	72,7	88,6	141,6	+53,1	+59,9
▶ Валюталық своп операциялары	61,9	33,7	29,0	9,9	11,0	+1,1	+11,0
Деривативтер нарығы	<0,1	-	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	+348,3
▶ Фьючерстер	<0,1	-	<0,1	<0,1	<0,1	<0,1	+348,3
БАРЛЫҚ сауда-саттық көлемі	151,5	127,8	118,1	118,0	174,4	+56,5	+47,8

Дерек көзі: KASE

Қор нарығы өтімділігінің өсуіне бөлшек инвесторлардың ағыны ықпал етті

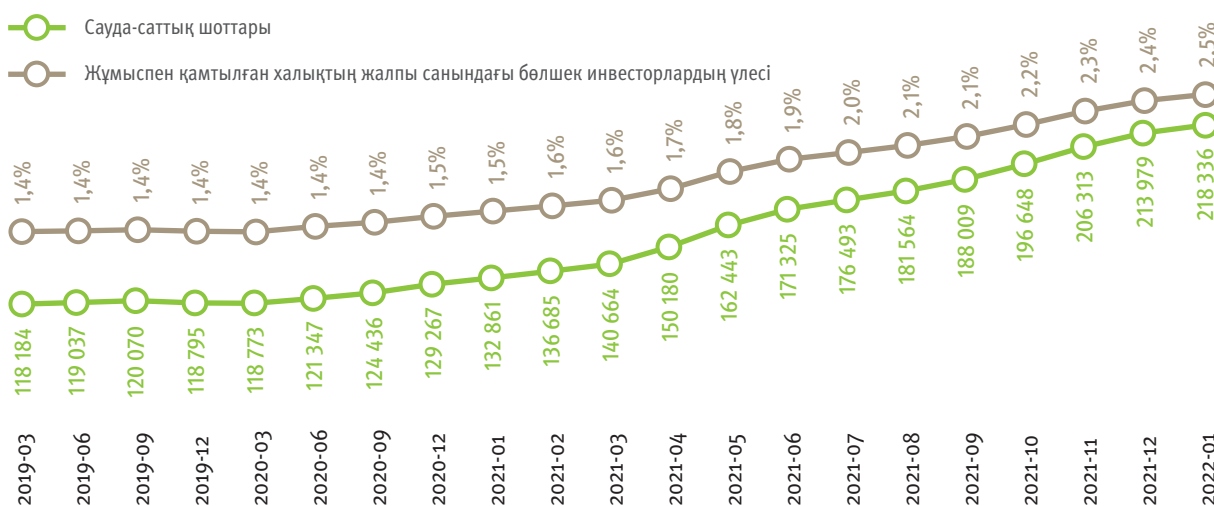
Бөлшек инвесторлардың қор нарығына теңдессіз ағыны тек Қазақстанда ғана емес, әлемнің барлық жерінде 2020-2021 жылдардағы айтулы трендке айналды. Қор нарығының құралдарына бөлшек инвестициялаудың белсенді өсуі пандемия кезеңінде қашықтан инвестициялау мүмкіндігі (клиентті қашықтықтан сәйкестендіруді жүзеге асыру, мобильді қосымшаларды дамыту, кейбір брокерлерден “нөлдік” комиссиялар) сияқты жаңа мүмкіндіктердің пайда болуымен байланысты; клиенттерді тартудың жаңа құралдарын қолдану, мысалы, брокерлердің мәмілелер жиілігі жоғары клиенттерді көтермелеуді көздейтін инвестицияларды “геймификациялау”; қаржы инвестициялары туралы ақпаратты берудің қосымша арналары ретінде танымал әлеуметтік желілерді пайдалану. Негізінде, бұл тенденциялар соңғы бірнеше жыл ішінде дамыды, бірақ әлемдік пандемия оларды тездетті.

Қазақстанда бөлшек клиенттердің қор нарығындағы сауда-саттыққа қатысуының айтарлықтай өсуіне қаржылық қызметтер мен брокерлік қызметті цифрландыру, сондай-ақ Агенттіктің клиенттерді қашықтан сәйкестендіру бөлігінде түзетулер қабылдауы есебінен жеке инвесторлардың нарыққа қол жеткізуін жеңілдету қосымша түрткі болды.

Брокерлік ұйымдар өз клиенттеріне мобильді қосымшалар арқылы қашықтан мәмілелер жасау мүмкіндігін ұсынды.

Қазірдің өзінде 20 қазақстандық брокерлік ұйымның 10-ы жеке инвесторлар үшін өздерінің мобильді қосымшаларын ұсынады, олардың үшеуі бұл қызметті негізгі банктердің инфрақұрылымы арқылы жүзеге асырады. 2021 жыл ішінде Орталық депозитарийдің есепке алу жүйесінде жеке тұлғалардың 87 822 жаңа шоты ашылды, 2022 жылдың 01 қаңтарына қарай ОД-да жеке тұлғалардың 218 336 шоты болды, бұл абсолютті тарихи рекорд болып табылады.

8 сур. Жеке тұлғалардың ОД сауда шоттар саны

Дерек көзі: KASE, ОД, ҚР ҰЭМ Статистика комитеті

Од деректері бойынша Қазақстанда барлық шоттардың 40 %-дан астамы – 35-тен 54 жасқа дейінгі, 27 %-ы – 25-тен 34 жасқа дейінгі, қалған 33 % – басқа жас санаттарында инвесторлар ұсынған. Ерлер мен әйелдердің арақатынасы сәйкесінше 59 %-дан 41 %-ға бөлінеді. Географиялық таралуы бойынша 25,1 % – Алматы облысында, 10,1 % – Ақмола облысында, 8,1 % – Қарағанды облысында, қалған облыстарда 8 %-дан аз тұрады.

Бөлшек инвесторларды бағалы қағаздардың ұйымдастырылған нарығына одан әрі тарту үшін Биржа өз клиенттерінің мүдделері мен қажеттіліктеріне бағдарланған жаңа құралдарды белсенді және дәйекті түрде енгізеді. Атап айтқанда, 15 қарашада ең өтімді шетелдік акцияларды сату үшін KASE Global секторы ашылды. Шетелдік акциялар нарығы жеке тұлғалардың басқа елдердің эмитенттерінің бағалы қағаздарына инвестициялауға белсенді қатысуына байланысты бірқатар елдерде кеңінен танымал екенін атап өткен жөн. Бұл тәжірибе Еуропа мен Ресей Федерациясының биржаларында кеңінен қолданылады.

Жаңа секторда америкалық биржаларда листингтен өткен және KASE тізіміне енгізілген шетелдік бағалы қағаздармен – акциялармен сауда-саттық жүргізіледі. 2022 жылдың 01 қаңтарда сауда-саттыққа 43 акция қол жетімді болды, перспективада осы тізбені, оның ішінде Еуропалық алаңдардан біртіндеп кеңейту күтілуде. KASE Global секторында ұсынылған акциялар экономика секторлары бойынша жеткілікті түрде әртараптандырылған және бұқаралық тұтыну тауарлары өкілдерінің экономикалық циклдерінің ықпалына аз ұшыраған қаржы секторының (Citi, Mastercard, Bank of America), телекоммуникациялардың (Amazon, Twitter, AT&T, Uber, Facebook, Netflix) өкілдерін қамтиды (Coca Cola, Bank of America). Pfizer, PayPal, Moderna, Johnson & Johnson, Biogen, Abbot laboratories), аса маңызды емес тұтыну тауарларының (American Airlines, Nike, Starbucks, Tesla) циклдарының әсеріне ұшыраған, технология, өндіріс секторының өкілдері, энергетика (Ford, Apple, Intel, Microsoft, Exxon Mobile Boeing, Micron және т.б.). Кейбір компаниялар жыл сайын дивидендтер төлейді, ал екінші бөлігі тек акция құнының өсуіне бағытталған. Кейбір акциялар құбылмалы, қауіпті және қауіпті инвестициялық стратегияларға жарамды, ал басқалары ұзақ мерзімді өсуге бағытталған. Кейбір компаниялар акцияларының бағасы ағымдағы жыл бойы төмендеді, бірақ консенсус-болжамдар бойынша ұзақ мерзімді жоспарда инвестициялаудың тартымды объектісі болып қала береді, басқалары ағымдағы жылы құнның едәуір өсімін көрсетті.

2021 жылдың 15 қарашасынан 31 желтоқсанына дейін KASE Global секторында жалпы сомасы 6,4 млрд теңге немесе 14,8 млн АҚШ долларына 4 167 мәміле жасалды. Орташа алғанда, осы кезеңде күніне 201,2 млн теңге немесе 462,7 мың АҚШ доллары сомасына 130 мәміле жасалды.

Сауда тізімдерінде эмитенттер мен құралдардың рекордтық саны тіркелді

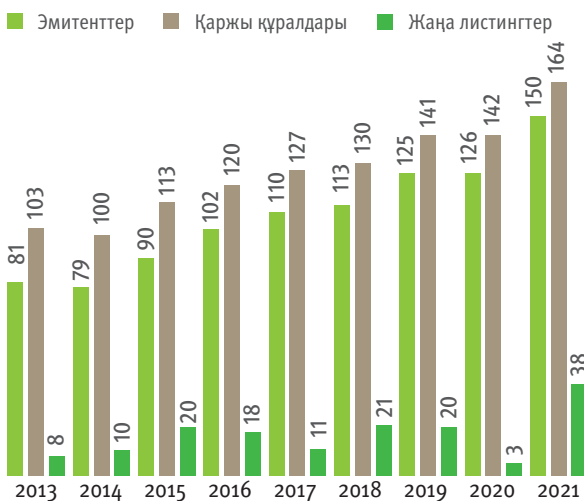
2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша биржаның ресми тізімінде рекордтық құралдар саны – 256 эмитенттің 904 бағалы қағаздары болды, оның ішінде “Негізгі” сауда-саттық алаңында – 96 эмитенттің 344 бағалы қағаздары, “Баламалы” сауда-саттық алаңында – 71 эмитенттің 90 бағалы қағаздары, “Аралас” сауда-саттық алаңында – 95 эмитенттің 468 бағалы қағаздары болды және “Жеке орналастыру” сауда-саттық алаңында – екі эмитенттің екі бағалы қағазы болды.

2021 жылы Листингтік комиссияның 31 отырысы, оның ішінде 9 көзбе-көз және 22 сырттай отырыс өткізілді. Есептік кезеңде биржаның ресми тізіміне 110 эмитенттің (оның ішінде 59 жаңа эмитенттің) бағалы қағаздарының 218 шығарылымы енгізілді, олардың ішінде:

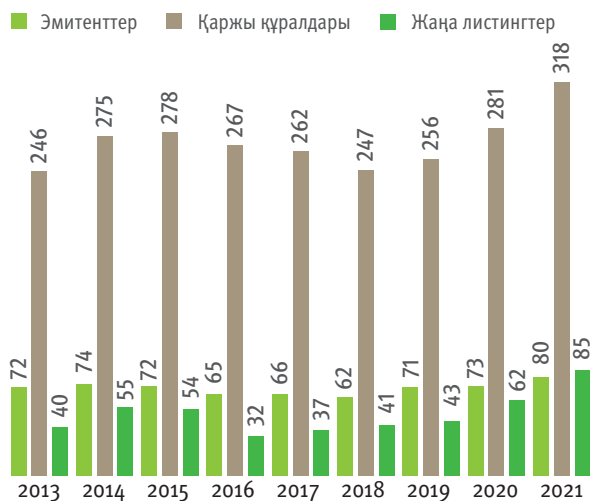
- ▶ корпоративтік облигацияларға 37 эмитенттің (оның ішінде 17 жаңа эмитент) 85 жаңа қаржы құралы, оның ішінде биржаның ресми тізіміне микроқаржы және лизингтік компаниялар облигацияларының 23 шығарылымы енгізілді;
- ▶ 38 эмитенттің (оның ішінде 36 эмитент бұрын KASE эмитенттері болып табылмаған) акцияларының 38 шығарылымы енгізілді, олардың ішінен KASE Global секторына 2021 жылдың төртінші тоқсанында жаңа 33 эмитенттің 33 шетелдік акциялары енгізілді;
- ▶ өрт компания мен екі ETF басқаратын жеті инвестициялық пай қоры;
- ▶ екі эмитенттің екі ЖДҚ шығарылымы;
- ▶ үш эмитенттің 22 МҚҰ шығарылымы;
- ▶ 24 эмитенттің 64 МБҚ шығарылымы (оның ішінде төрт жаңа эмитент), оның ішінде шет мемлекеттердің МБҚ 13 шығарылымы енгізілді.

9 сур. KASE акциялары мен облигацияларының сауда-саттық тізімдерінің динамикасы

Акциялар нарығындағы сауда-саттық тізімдерінің өзгеруі, дана

Облигациялар нарығындағы сауда-саттық тізімдерінің өзгеруі, дана

Дерек көзі: KASE

“Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары” секторындағы құралдар саны 16-дан 25-ке дейін өсті. Тізімдерге басқарушы компаниялары “Halyk Finance” АҚ, “BCC Invest” АҚ, “Шығыс-Батыс” Басқарушы компаниясы” ЖШҚ болып табылатын аралық инвестициялық пай қорлары пайларының бес шығарылымы, басқарушы компаниясы “Сентрас Секьюритиз” АҚ болып табылатын ашық инвестициялық пай қоры пайларының бір шығарылымы, жабық пай пайларының бір шығарылымы енгізілді. басқарушы компаниясы “Шығыс-Батыс” басқарушы компаниясы” ЖШҚ болып табылатын инвестициялық пай қоры, сондай-ақ iShares Trust инвестициялық қоры және Invesco Water Resources ETF шығарған iShares Global Clean Energy ETF акциялары, инвестициялық қор шығарған Invesco Exchange-Traded Fund Trust.

Туынды бағалы қағаздар екі құралмен толықтырылды: базалық активі “Қазақтелеком” АҚ жай акциялары болып табылатын АДҚ және базалық активі “ForteBank” АҚ жай акциялары болып табылатын ЖДҚ.

Халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының секторында Биржада листингтен халықаралық қаржы ұйымдары облигацияларының 22 шығарылымы өтті: Азия Даму Банкі облигацияларының екі шығарылымы, Еуразиялық даму банкінің 17 шығарылымы және Еуропалық Қайта Құру және даму банкінің бір шығарылымы. Азия Даму Банкі Қазақстандағы алғашқы гендерлік облигацияларды тіркеді.

“Мемлекеттік бағалы қағаздар” секторына АҚШ-тың, Ресей Федерациясының, Қазақстан Республикасының, Австрия Республикасының, Сауд Арабиясы Корольдігінің және Катар мемлекетінің 13 облигациялық шығарылымы енгізілген.

Жергілікті атқарушы органдар 2021 жылы мемлекеттік және үкіметтік бағдарламаларды іске асыру шеңберінде тұрғын үй құрылысын қаржыландыру мақсатында, сондай-ақ “Жұмыспен қамтудың 2020-2021 жылдарға арналған Жол картасы” мемлекеттік бағдарламасын іске асыру шеңберінде қарастырылған іс-шараларды қаржыландыру мақсатында 51 облигацияларын шығарды және Биржаның ресми тізіміне енгізді.

Айналыс мерзімінің аяқталуына, мерзімінен бұрын өтелуіне байланысты 31 эмитенттің мемлекеттік емес облигацияларының 58 шығарылымы, сондай-ақ 12 эмитенттің акцияларының 13 шығарылымы Биржаның ресми тізімінен басқа себептермен алып тасталды.

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE нарықтарында Биржаның 50 мүшесі тіркелген, оның ішінде 40 мүшесі қор нарығында, 32 мүшесі – валюта нарығында, 23 мүшесі – деривативтер нарығында. Жыл ішінде KASE мүшелерінің тізіміне төрт жаңа компания енгізілді: үш компания “валюталық” санатына – Tengri Partners Investment Banking (Kazakhstan), Райффайзенбанк, Альфа-Банк және бір компания “деривативтер” санатына – First Heartland Securities.

Бағалы қағаздар нарығы

Акциялар

Акциялар нарығында екінші жыл қатарынан сауда-саттық көлемінің өсу динамикасы байқалды. 2021 жылы акциялармен сауда-саттық көлемі 80,0 %-ға 429,2 млрд теңгеге дейін өсті, 456 451 мәміле жасалды. Бұл Биржаның бүкіл тарихындағы сауда-саттықтың рекордтық саны. Күн сайын акциялар нарығында орташа есеппен 1 863 мәміле жасалды. Сонымен қатар, бір мәміленің орташа көлемі 940,3 мың теңгеге дейін төмендеді. Салыстыру үшін 2018 жылы бір мәміленің орташа көлемі 3 826,7 мың теңгені құраған.

Бұл үрдіс көбінесе бөлшек инвесторлардың ағымымен түсіндіріледі. Қайталама нарықтағы инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде бөлшек инвесторлар неғұрлым белсенді болып қалуда, олардың үлесіне қайталама нарықтағы акциялар сауда-саттығының брутто-айналымының 45,5 % келді. ЕДБ-нің қатысуы 0,1 %-ға, брокер-дилерлерге – 12,1 %-ға, институционалдық инвесторларға – 6 %-ға, өзге заңды тұлғаларға – 36,2 %-ға бағаланды. Бұл ретте 2021 жылы шетелдік инвесторлардың брутто-айналымы 8,9 млрд теңгеге дейін төмендеді (брутто-айналымның жалпы көлемінің 4,4 %). Бейрезиденттердің акциялар нарығындағы үлесінің төмендеуі негізінен Қазақстанды қоса алғанда, дамушы нарықтардағы шетелдік инвесторлардың қатысу үлесінің төмендеуімен байланысты.

3 кесте. Акциялар нарығындағы сауда-саттықтың негізгі көрсеткіштері

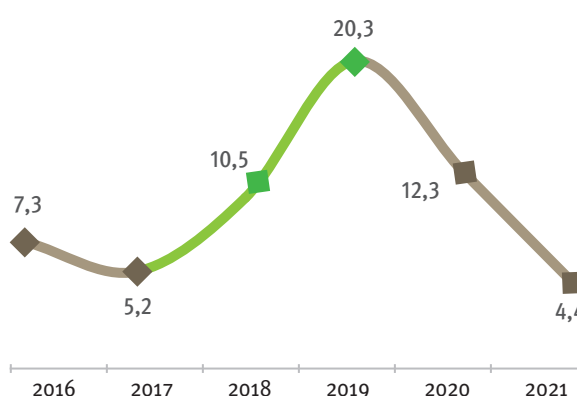
	2017	2018	2019	2020	2021
Сауда-саттық көлемі, млрд теңге, оның ішінде:	269,4	539,8	203,6	238,4	429,2
бастапқы нарық	7,6	0,5	<0,1	3,5	0,9
қайталама нарық	261,8	539,3	203,6	234,9	428,4
Мәмілелер саны, дана	111 319	141 072	103 222	195 687	456 451
Бір күндегі мәмілелердің орташа саны, дана	454	573	420	795	1 863
Бір мәміленің орташа көлемі, мың теңге	2 420,5	3 826,7	1 972,1	1 218,2	940,3

10 сур. 2021 жылдағы инвесторлардың құрылымы*

* қайталама нарықтағы акциялармен сауда-саттықтың жалпы брутто-айналымынан ірі мәмілелерді және тұрақты емес сипаттағы мәмілелерді есепке алмағанда

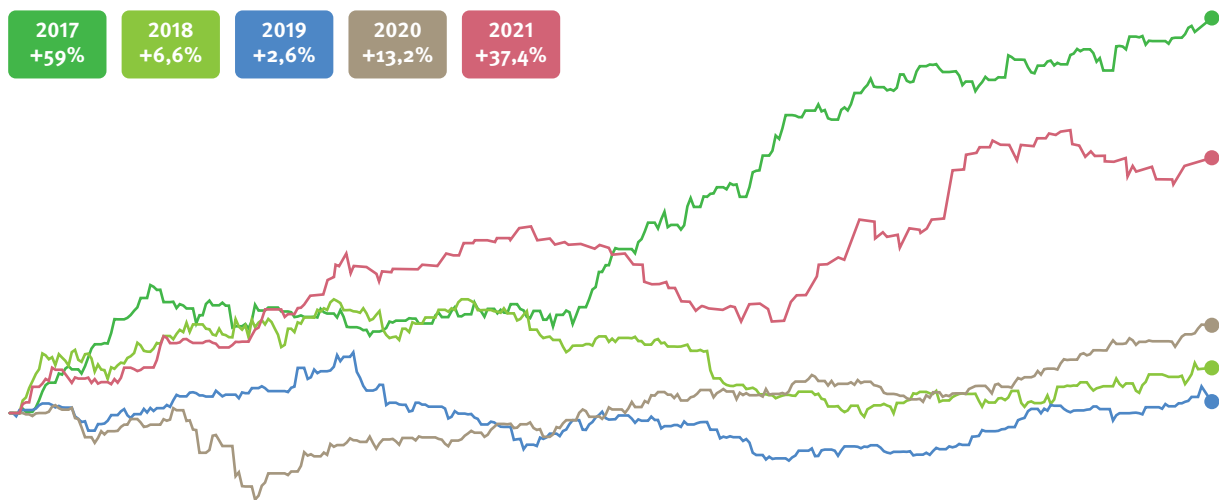
11 сур. Жалпы брутто-айналымдағы резидент емесстердің үлесі *, %

* акциялармен сауда-саттықтың жалпы брутто-айналымынан мамандандырылған сауда-саттық бастамашысының жайгасымы және тұрақты емес сипаттағы мәміле есебінен алып тасталды

Сауда-саттық жүйелері мен Биржаның қалыптасқан инфрақұрылымы бірнеше есе артқан жүктемені еңсеріп қана қоймай, сонымен қатар нарықта ұсынылатын құралдар жиынтығын кеңейтуге мүмкіндік берді.

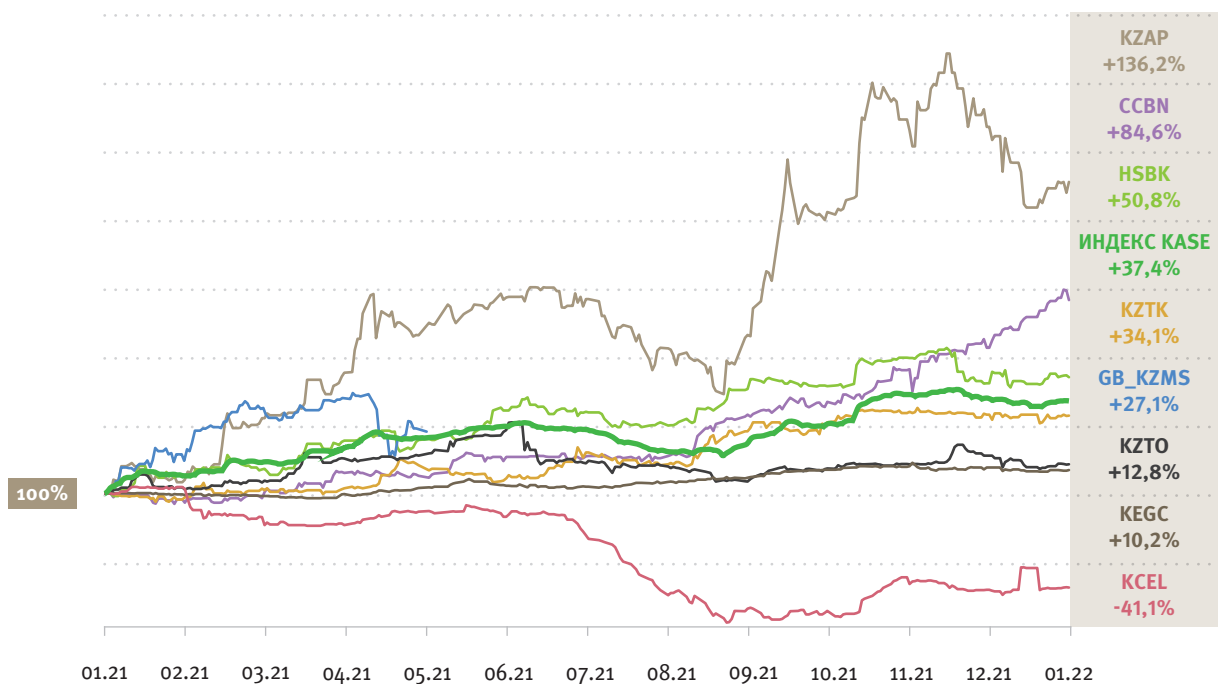
12 сур. KASE Индексінің динамикасы

Дерек көзі: KASE

Өсудің негізгі флагмандары **“Қазатомөнеркәсіп” ҰАҚ** және банк секторының өкілдері – “Банк ЦентрКредит” АҚ, “Қазақстан Халық жинақ банкі” АҚ акциялары болды.

13 сур. KASE Индексінің компоненттері

Дерек көзі: KASE

KASE Индексі тізімінің өкілдері арасында **“Қазатомөнеркәсіп” ҰАҚ” АҚ** акциялары бойынша өсім көшбасшысы болды. Бір жыл ішінде олардың бағасы KASE-де 136,2 %-ға өсті. 2021 жылы 20-дан астам елдің үкіметтері атом энергетикасына көшуге қызығушылық білдірді. Қор нарықтарындағы энергияға көшу аясында жеке инвесторлар жаңа өнімге – физикалық уранға инвестиция салатын сенімгерлік қорларға қызығушылық танытты. 20 шілдеде Торонтодағы биржада Sprott Physical Uranium Trust уран тресі сатыла бастады. 2021 жылдың соңында трастың басқаруында 1,77 млрд доллар және 41,3 млн фунт уран активтері болды. Бұл жаһандық жылдық тұтынудың шамамен 30 % құрайды. Оның нарыққа шығуымен уран фьючерстерінің бағасы бір фунт үшін 30,3 доллардан 50,8 долларға дейін көтеріліп, 10 жыл бұрынғы деңгейге жетті.

“Банк ЦентрКредит” АҚ бағалы қағаздары бір жылда 84,6 %-ға өсті. 2021 жылдың төртінші тоқсанының басында банк акциялары соңғы жылдардағы шығындарды толығымен қалпына келтіріп, оң есептілік аясында тарихи баға максимумдарын дәйекті түрде жаңартуға көшті.

“Қазақстан Халық жинақ банкі” АҚ 2021 жылы тоқсан сайын рекордтық таза пайда туралы есеп берді, жоғары дивидендтер төледі, борыштық жүктемені төмендетіп, 1,3 млрд долларға облигацияларын өтеп, инвестициялық рейтинг алған Қазақстандағы бірінші екінші деңгейдегі жеке банк болды ма? және алдағы жаңа финтех-стратегияға көшу туралы бірнеше рет айтқан болатын. Жыл соңында Банк нарықтан 869 миллионнан астам акцияларын немесе айналыстағы акционерлік капиталдың 7,4 %-ын сатып алды.

Жыл қорытындысы бойынша акциялары бағада төмендеген индекс қоржынының жалғыз өкілі **“Кселл” АҚ** болды. Оның акцияларының бағасы бір жыл ішінде 41,1 %-ға төмендеді. Компания 2021 жылды тарихи баға максимумдарын жаңартудан бастады, бірақ ақпан айының басында Директорлар кеңесі Лондон қор биржасында және Astana International Exchange-да компанияның жаһандық депозитарлық қолхаттарын делистингілеу туралы шешім қабылдағаннан кейін, ал Bloomberg Jusan Bank **“Кселл” АҚ**-ның 75 % үлесін “Қазақтелеком” АҚ-нан сатып алу мүмкіндігін қарастыратыны туралы жаңалықты жариялағаннан кейін баға төмендей бастады. Жылдың ортасында Кселл ЖДҚ делистингі процесін аяқтады. Қыркүйек айының соңында Кселл акцияларының 24 % KASE-де инвесторлардың кең тобына сату жолымен сатылды.

Корпоративтік облигациялар

KASE корпоративтік облигациялар нарығындағы саудасаттықтың жиынтық көлемі 2021 жылы 2,0 трлн теңгені құрап, 2020 жылға қарағанда 26,4 %-ға немесе 710,4 млрд теңгеге азайды. Жыл қорытындысы бойынша сауда-саттықтың төмендеуі борыштық капиталдың бастапқы нарығында 48,9 %-ға байқалады және 2021 жылы квазимемлекеттік ұйымдар экономиканы қолдау мақсатында рекордтық көлем тартқанын ескере отырып, заңды болып көрінеді. Қайталама нарықта сауда-саттық көлемі өз кезегінде 385,3 млрд теңгеге немесе 85,3 %-ға өсті. Осы трендте репо нарығында кепілдік қамтамасыз ету ретінде қолжетімді бағалы қағаздар тізімін кеңейту өз рөлін атқарды. Бұл KASE орталық контрагент институтының мүмкіндіктерін дамытудың арқасында қолжетімді болды.

Акциялар нарығында да, облигациялар нарығында да 2021 жылы жасалған мәмілелердің рекордтық саны – 8 839 дана болғанымен бір мәміленің орташа көлемінің төмендеуі үрдісі сақталумен көрініс алды. Сауда-саттықтың орташа күндік көлемі 8,1 млрд теңгені (қайталама нарықта – 3,4 млрд теңге), мәмілелердің орташа күндік саны – 36 (қайталама нарықта – 32), бір мәміленің орташа күндік көлемі – 224,1 млн теңгені (қайталама нарықта-106,5 млн теңге) құрады.

4 кесте: Облигациялар нарығындағы сауда-саттықтың негізгі көрсеткіштері

	2017	2018	2019	2020	2021
Сауда-саттық көлемі, млрд теңге, оның ішінде:	1 153,8	2 309,4	2 715,6	2 691,2	1 980,8
бастапқы нарық	864,5	1 858,2	1 953,7	2 239,4	1 143,7
қайталама нарық	289,3	451,2	761,9	451,8	837,0
Мәмілелер саны, дана	1 753	2 203	2 704	3 203	8 839
бастапқы нарық	191	137	363	1 033	980
қайталама нарық	1 562	2 066	2 341	2 170	7 859
Бір күнгі мәмілелердің орташа саны, дана	7	9	11	13	36
Бір мәміленің орташа көлемі, млн теңге	658,2	1 048,3	1 004,3	840,2	224,1

2021 жылы KASE ресми тізіміне 37 эмитенттің облигацияларының 85 шығарылымы енгізілді. Бұл KASE алаңында жыл бойы тіркелген шығарылымдардың рекордтық саны. Енгізулердің басым бөлігі 2020 жылы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің микроқаржы компанияларына қор нарығында борыштық қаржыландыруды тартуға рұқсат беруімен байланысты, ал KASE өз тарапынан листинг процедураларын жеңілдетті.

2021 жылы компанияларда да KASE-де шетел валютасында деноминацияланған бағалы қағаздарды шығару мүмкіндігі пайда болды. Бұл опция әсіресе микроқаржы ұйымдары арасында танымал болды. Жыл соңына қарай KASE алаңында АҚШ долларымен деноминацияланған алты шығарылым және Ресей

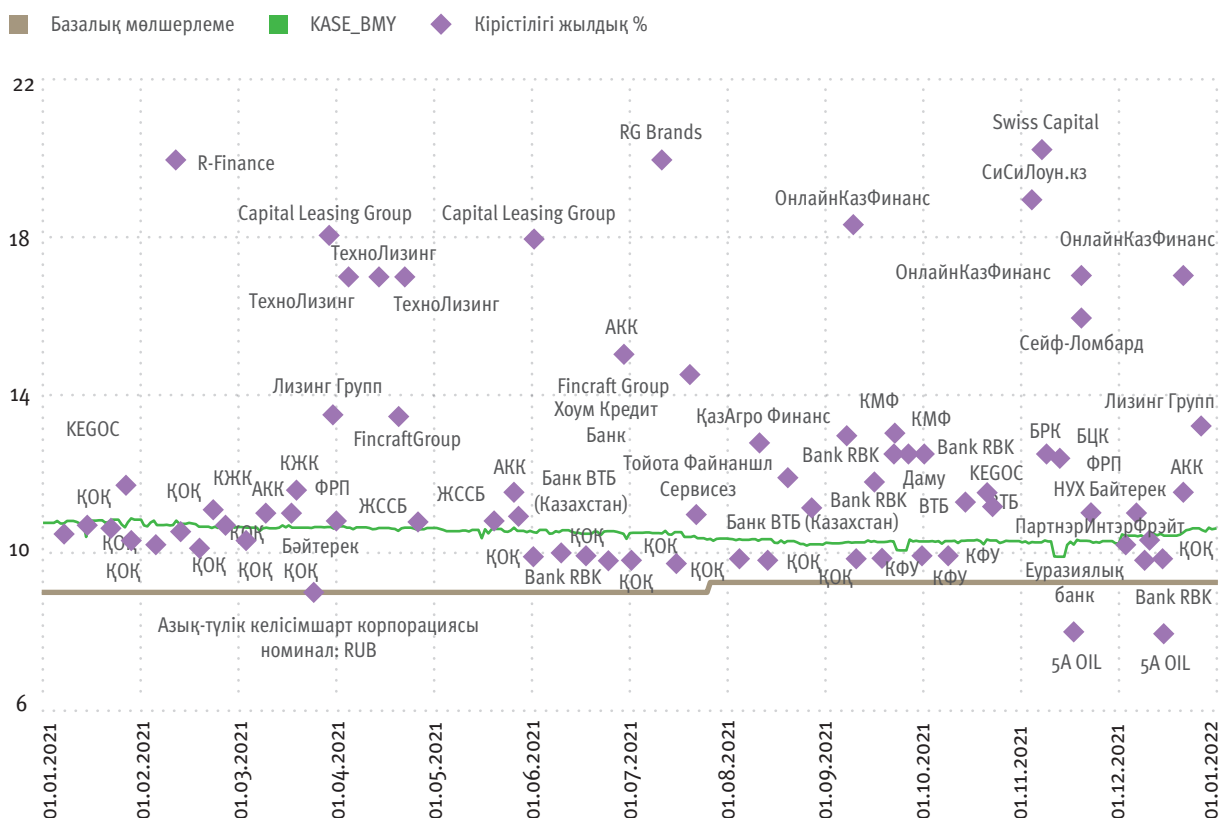
рублімен деноминацияланған бір шығарылым орналастырылды.

Бастапқы нарықта инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде банктердің үлесі 28,8 %, брокер-дилерлік ұйымдар – 7,0 %, басқа институционалдық инвесторлар – 22,9 %, өзге заңды тұлғалар – 40,6 %, жеке тұлғалар – 0,8 % құрады. Резидент еместердің қатысу үлесі 3,7 % құрады.

Қайталама нарықта инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде банктердің үлесі 2,3 %, брокер-дилерлік ұйымдар – 12,6 %, басқа институционалдық инвесторлар – 25,3 %, өзге заңды тұлғалар – 56,0 %, жеке тұлғалардың үлесі – 3,8 % құрады. Бейрезиденттердің үлесі 10,4 % құрады.

14 сур. 2021 жылы нарықтық орналастыру

ЖЫЛДЫҚ 9,7 %- дан 20,0 % дейін

Мемлекеттік бағалы қағаздар

2021 жылы МБҚ-ның бастапқы және қайталама нарықтарындағы сауда-саттықтардың жиынтық көлемі өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 23,1 %-ға төмендеп, 3,6 трлн теңгені құрады, бұл ретте сауда-саттық көлемінің төмендеуі бастапқы нарықтарда да, сол сияқты қайталама нарықтарда да байқалды.

5 кесте: Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығындағы сауда-саттықтың негізгі көрсеткіштері

	2017	2018	2019	2020	2021
Сауда-саттық көлемі, млрд теңге, оның ішінде:	1 985,8	1 644,8	1 823,7	4 650,7	3 575,9
бастапқы нарық	1 733,1	853,4	1 446,6	3 734,0	2 701,5
қайталама нарық	252,8	791,4	377,1	916,8	874,4
Мәмілелер саны, дана	719	1 410	887	1 859	2 557
бастапқы нарық	294	162	249	793	938
қайталама нарық	425	1 248	638	1 066	1 619
Бір күндігі мәмілелердің орташа саны, дана	3	6	4	8	10
Бір мәміленің орташа көлемі, млн теңге	2 761,9	1 166,5	2 056,0	2 501,7	1 398,5

Қаржы министрлігі мерзімі

2 414,1 млрд теңге тартты

орташа сараланған кірістілігі жылдық **10,87%**

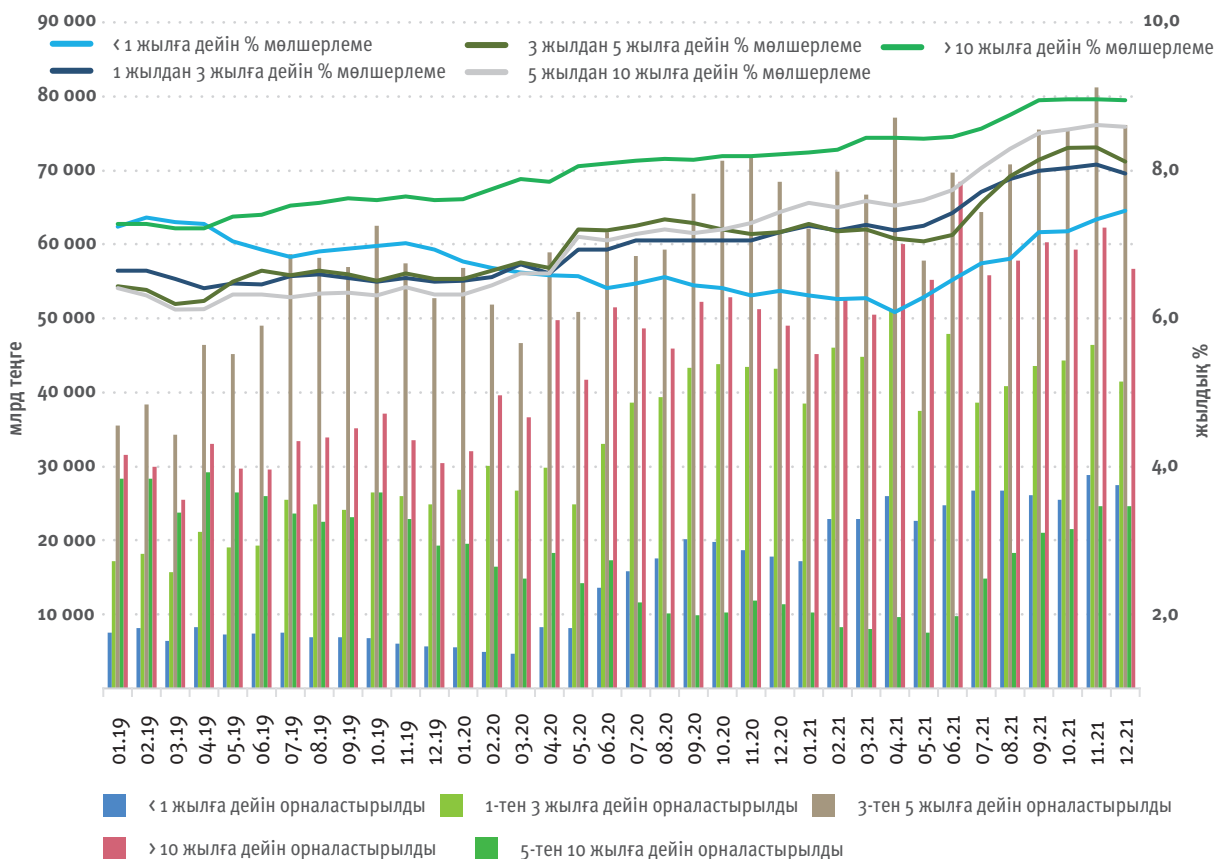
Бастапқы нарықтағы сауда-саттық көлемінің 27,7 %-ға 2 701,5 млрд теңгеге дейін төмендеуі Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі тарапынан да, жергілікті атқарушы органдар тарапынан да орналастырулардың қысқаруына байланысты, бұл пандемиядан кейін экономиканы қалпына келтіруге негізделген. 14 облыстың, Алматы, Нұр-Сұлтан және Шымкент қалаларының әкімдіктері бір жылда 287,5 млрд теңге тартты. Қаржы министрлігі өтеуге дейінгі мерзімі 0,9-15 жыл болатын 23 шығарылымды орналастыра отырып, орташа сараланған кірістілігі жылдық 8,99-10,87 %-бен 2 414,1 млрд теңге тартты.

KASE-де саудаланатын 2022 жылдың басындағы номинал бойынша мемлекеттік қарыз сомасы 17,8 трлн теңгені құрап, жыл басынан бері 6,5 %-ға немесе 1,1 трлн теңгеге ұлғайды.

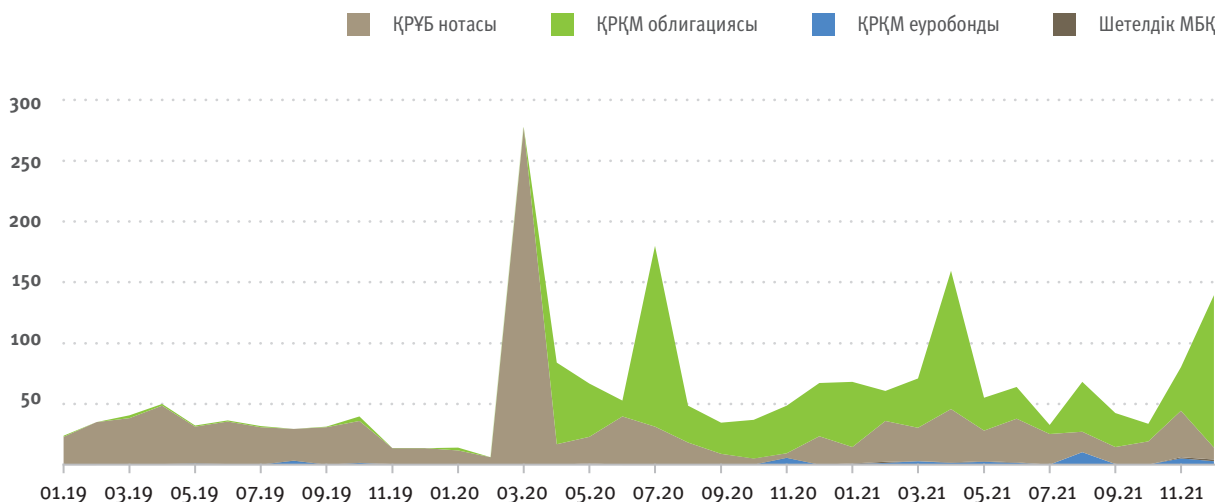
ҚРҰБ қысқа мерзімді ноталарын орналастырудан бастапқы нарықта МЕКАМ орта және ұзақ мерзімді орналастыруларға көшу шамасына қарай, МЕКАМ ұсынысының жалпы көлемінің барлық үлкен үлесін екінші деңгейдегі банктер сатып ала бастады. Олардың үлесіне, 2020 жылдағы 21,1 %-ға және 2019 жылдағы 0,6 %-ға қарағанда, бастапқы нарықтағы сауда-саттықтың 47,4% тиесілі болды. Брокер-дилерлердің үлесі – 0,7 %, басқа институционалдық инвесторлар – 34,9 %, өзге заңды тұлғалар – 16,9 %, жеке тұлғалар – 0,1 % құрады. Бейрезиденттердің үлесі 2,0 % болды.

Қайталама нарықта ҚРҰБ ноталарымен сауда-саттық көлемінің төмендеуі (2020 жылмен салыстырғанда -159,3 млрд теңге) және ҚРҰБ жергілікті облигацияларымен сауда-саттық көлемінің өсуі (+91,6 млрд теңге) үрдісі жалғасты. Жалпы, 2021 жылы қайталама нарықтағы сауда-саттық көлемі 874,4 млрд теңгені құрады, бұл 2020 жылға қарағанда 4,6 %-ға төмен.

15 сур. ҚРҚМ облигацияларын орналастырудың негізгі параметрлері

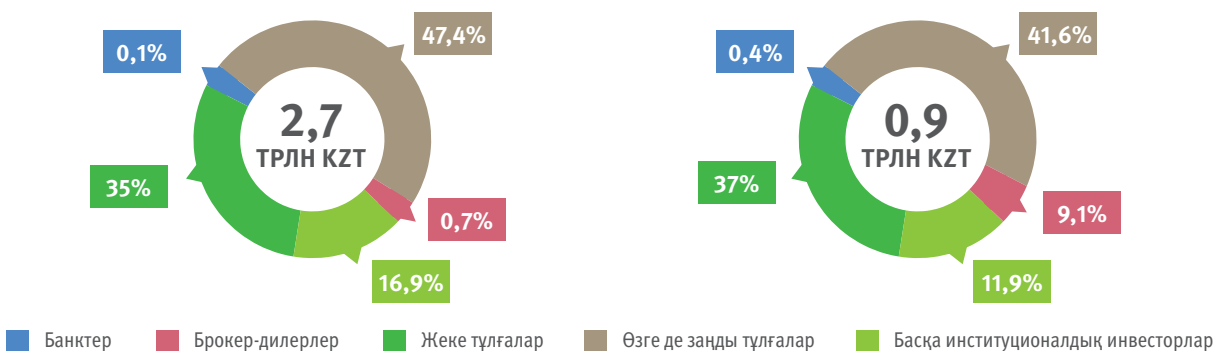
16 сур. МБҚ қайталама нарығындағы сауда-саттық құрылымы, млрд теңге

Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан қайталама нарықта ЕДБ үлесінің 41,6 %-ға дейін өсуі де байқалды.

Брокер-дилерлердің үлесіне 9,1 %, басқа институционалдық инвесторлар – 11,9 %, өзге заңды тұлғалар – 37,0 %, жеке тұлғалардың үлесіне 0,4 % келді.

17 сур. 2021 жылдағы бастапқы нарықтағы инвесторлардың құрылымы

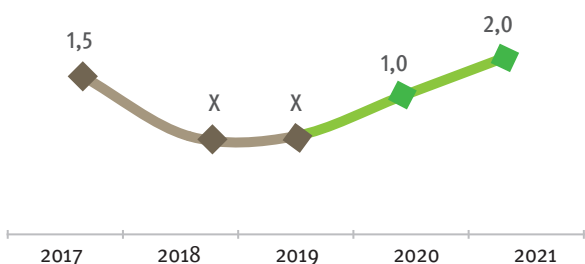

18 сур. 2021 жылғы қайталама нарықтағы инвесторлардың құрылымы

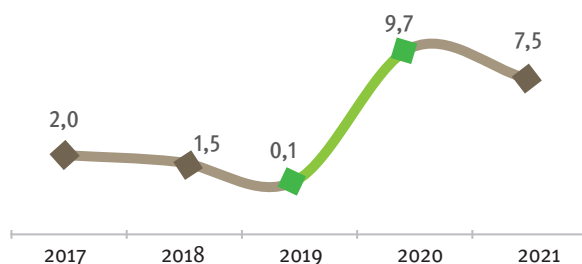

Қайталама нарықтағы резидент еместердің үлесі сатып алушылар тарапынан 2021 жылы 6,9 % құрады, бұл ретте 8,2 % сатушылар тарапынан болды. Айта кететіні, өткен жылмен салыстырғанда резидент еместер тарапынан МБҚ сатып алу көлемі бастапқы нарықта 37,9-дан 54,3 млрд теңгеге дейін өсті, бұл ретте қайталама нарықтағы сату көлемі 85,1-ден 71,6 млрд теңгеге дейін төмендеді.

19 сур. Бастапқы нарықтың брутто-айналымындағы резидент еместердің үлесі, %

20 сур. Қайталама нарықтың брутто-айналымындағы резидент еместердің үлесі, %

Халықаралық қаржы ұйымдарының бағалы қағаздары

2021 жылдың соңында KASE сауда-саттық тізімінде төрт халықаралық қаржы ұйымының: Еуразиялық даму банкінің, Еуропалық Қайта Құру және даму банкінің, Халықаралық қаржы корпорациясының және Азия даму банкі облигацияларының 46 шығарылымы болды. 2021 жылы сектор облигациялардың 22 жаңа шығарылымымен, оның ішінде тұрақты даму облигацияларымен толықтырылды.

Жалпы, өткен кезеңде халықаралық ұйымдардың бағалы қағаздармен сауда-саттық көлемі 155,4 млрд теңгені құрады.

Бастапқы нарықта орналастыру көлемі 116,9 млрд теңгені құрады, бұл 2020 жылдың көрсеткішінен 56,2 %-а немесе 150,1 млрд теңгеге төмен. Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан банктердің үлесі 31,4 %, брокер – дилерлер – 8,3 %, басқа институционалдық инвесторлар – 27,7 %, өзге заңды тұлғалар – 32,6 % құрады. Бейрезиденттердің үлесі 4,7 % құрады.

Қайталама нарықта сауда-саттық көлемі 38,5 млрд теңгені құрады, бұл бір жыл бұрынғыға қарағанда 5,3 есе немесе 31,3 млрд теңгеге жоғары. Инвесторлардың негізгі санаттары бөлінісінде халықаралық қаржы ұйымдарының облигацияларының қайталама нарығында банктердің үлесі 25,4 %, брокер-дилерлер – 21,1 %, басқа институционалдық инвесторлар – 30,4 %, өзге заңды тұлғалар – 23,1 %, жеке тұлғалар – 0,1 %-дан азды құрады. Бейрезиденттердің үлесі 17,5 % құрады.

Қайталама нарықта сауда-саттық көлемі

38,5 млрд теңге

бұл бір жыл бұрынғыға қарағанда 31,3 млрд теңгеге жоғары

Инвестициялық қорлардың бағалы қағаздары

KASE инвестициялық пай қорлары секторындағы қағаздар саны 2021 жылы 16-дан 23 құралға дейін өсті. Атап айтқанда, KASE тізімінде “Halyk Finance” АҚ, “BCC Invest” АҚ, “First Heartland Jysan Invest” АҚ, “Шығыс-Батыс” ЖШҚ басқаратын жаңа ПИҚ, сондай-ақ алтын өндіретін компаниялар мен таза энергетика секторындағы компаниялардың жаһандық акцияларына арналған ETF пайда болды.

Жеке тұлғалар арасында ерекше танымал инвестициялық пай қорларының сауда-саттық көлемі экспоненциалды түрде өсуде, бұл жеке инвесторлардың қор нарығының құралдарына деген қызығушылығының артуы туралы тезисті растайды. Егер өткен жылы KASE алаңында осы құралдармен сауда-саттық көлемі 20,3 млрд теңгені құраса, 2021 жылы осы көрсеткіш 38,1 млрд теңгеге дейін өсті.

Инвесторлардың негізгі санаттары тұрғысынан 49,0 % – жеке тұлғаларға, 39,1 % – брокер-дилерлерге, 0,8 % – басқа институционалдық инвесторларға, 11,1 % – өзге заңды тұлғаларға тиесілі болды, резидент еместердің үлесі 0,9 % құрады.

ESG облигациялары

KASE сауда-саттық алаңы бірнеше жылдан бері осы ESG-облигацияларын енгізу бойынша көшбасшы болып келе жатқан, ESG-облигациялар секторына негізінен халықаралық қаржы ұйымдары мен ұлттық даму институттары қатысады. 2021 жылы Азия Даму Банкі KASE-ге гендерлік облигацияларды, “Даму” қорына – әлеуметтік облигацияларды, Еуразиялық Даму Банкіне – рекордтық 40 млрд теңгеге гендерлік және әлеуметтік облигациялардың бір-бір шығарылымы бойынша орналастырды. ESG секторының бағалы қағаздары жоғары несиелік рейтингтері мен тұрақты қаржылық көрсеткіштері үшін жергілікті институционалдық инвесторлар арасында танымал.

Ақша нарығы

Ақша нарығындағы сауда-саттық көлемі өткен жылдан бастап 55,0 %-ға немесе 54,2 трлн теңгеге ұлғайып, 2021 жылы рекордтық 152,7 трлн теңгеге жетті.

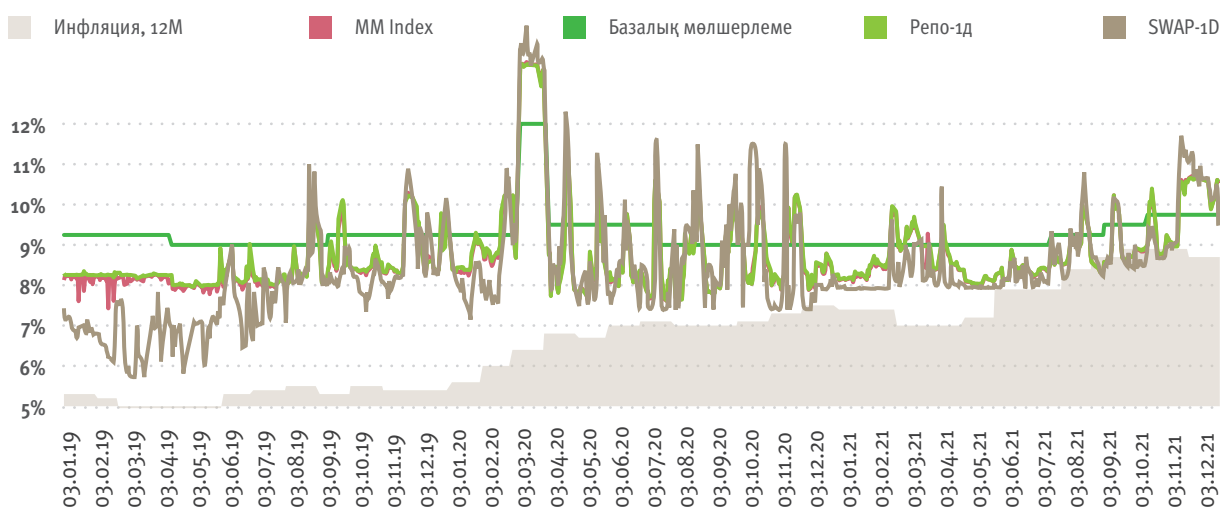
Ақша нарығындағы айналымның айтарлықтай өсуіне бірнеше факторлар ықпал етті:

- 1 2020 жылы ақша нарығында орталық контрагент институтын енгізу арқасында контрагент тарапынан міндеттемелерді орындаудың сенімді кепілдіктерінің пайда болуы. Орталық контрагенттің қатысуымен тәртіптемесіде 2021 жылы репо нарығындағы барлық сауда-саттықтың 84,3 % өткізілді;
- 2 2021 жылы базалық мөлшерлеме 9,00 %-дан 9,75 %-ға дейін өсті, сонымен қатар ақша нарығындағы мөлшерлемелер де өсті, бұл өтімділікті ұсынатын компаниялар үшін тартымды етті. Мәмілелер көлемі арқылы орташа өлшемді мәнді білдіретін MM_INDEX ақша нарығының композиттік индикаторы USD/KZT валюталық своп операциялары және бір жұмыс күніне ашылған МБҚ-мен автоматты репо операциялары бойынша кірістілік мәні бір жыл ішінде 227 б.н.-ге жылдық 8,25 %-дан жылдық 10,52 %-ға дейін ұлғайды;
- 3 2021 жылы Биржаның көптеген мүшелерінде капиталдың өтімділігі мен жеткіліктілігі көрсеткіштері нормативтік мәндерден асып түсті, бұл оларға бос қаражатты ақша нарығындағы операцияларға бағыттауға мүмкіндік берді.

Ақша нарығындағы сауда-саттық көлемі **55%-ға өсіп,**
рекордтық 152,7 трлн теңгеге жетті

21 сур. Инфляция және пайыздық мөлшерлемелер

Репо операциялары

2021 жылы репо операцияларының жиынтық көлемі 141,6 трлн теңгені құрады, бұл 2020 жылғы операциялар көлемінен 53,1 трлн теңгеге немесе 59,9 %-ға артық. 2021 жылы жасалатын репо мәмілелерінің орташа айлық көлемі өткен жылдар көлемінен едәуір асып түсті, әсіресе алшақтық жылдың төртінші тоқсанында байқала бастады. Жекелеген қатысушылар, оның ішінде брокер-дилерлік ұйымдар тарапынан сауда-саттық көлемінің күрт өсуі, сондай-ақ қараша айының ортасынан бастап күнделікті тарту көлемінің өсуі байқалды.

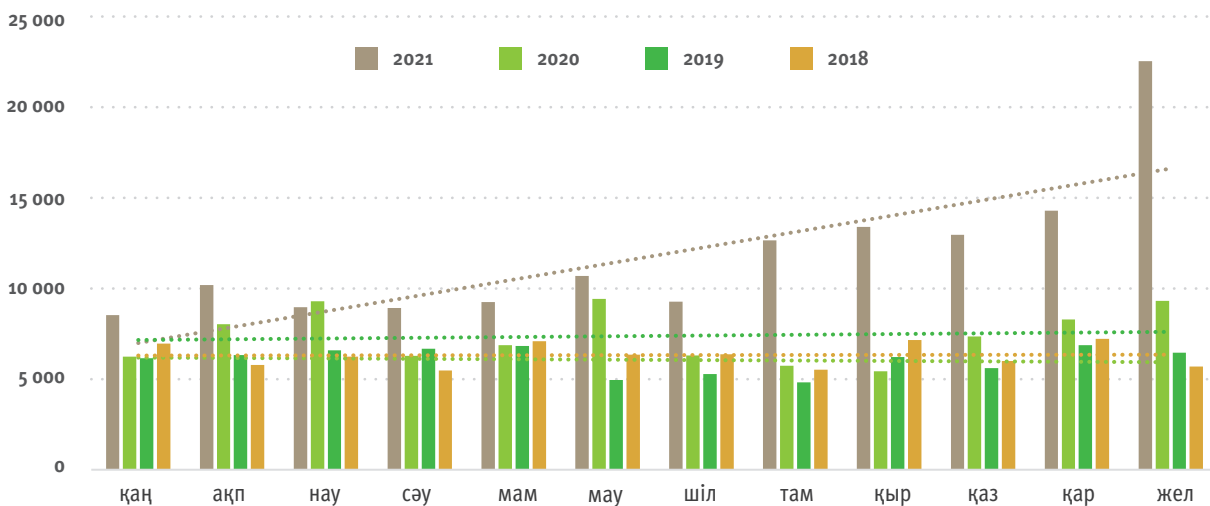
Операциялардың орташа күндік көлемі 578,1 млрд теңгені, күнделікті жасалған мәмілелердің орташа күндік саны – 579, бір мәміленің орташа күндік көлемі – 997,7 млн теңгені құрады. Репо операцияларының құрылымында 93,2 % немесе 131,9 трлн теңгені МБҚ қоржынымен авторепо операциялары, МҚҰО қоржынымен авторепо – 2,1 % немесе 3,0 трлн теңге, шетелдік МБҚ-мен авторепо – 1,8 % немесе 2,5 трлн теңге, ББҚ-мен авторепо – 2,9 % немесе 4,1 трлн теңге, ББҚ-мен және МБҚ-мен тікелей репо – 0,1 %-дан кем немесе 0,1 трлн теңге болды.

Репо операцияларының жиынтық көлемі **59,9%-ға** немесе **53,1 трлн теңгеге** артты

TONIA индикаторы 2021 жылы 231 б.н.-ге жылдық 8,25 %-дан 10,56 %-ға дейін өсті, салықтық төлемдер кезеңінде маусымдық ауытқу байқалды, сондай-ақ индикаторға қысым 2021 жылдың желтоқсан айында күшейе түсті.

TRION индикаторының мәні 228 б.н.-ге жылдық 8,25 %-дан 10,53 %-ға дейін, TWINA индикаторының мәні 174 б.н.-ге жылдық 8,60 %-дан 10,34 %-ға дейін өсті.

22 сур. 2018-2021 жылдардағы репо көлемінің ай сайынғы динамикасы, млрд теңге

Валюталық своп операциялары

Валюталық своптармен сауда-саттық көлемі ұзақ мерзімді перспективада репо құралдарымен сауда-саттық көлемінің өсу пайдасына төмендеу үрдісіне ие. Қысқа мерзімді перспективада 2021 жылы валюталық своп операцияларының жиынтық көлемі 1,1 трлн теңгеге немесе 11,0 %-ға, 2020 жылғы 9,9 трлн теңгеден 11,0 трлн теңгеге дейін өсті.

2021 жылы операциялардың орташа күндік көлемі 45 млрд теңгені, мәмілелердің орташа күндік саны – 13, бір мәміленің орташа көлемі – 3,5 млрд теңге құрады.

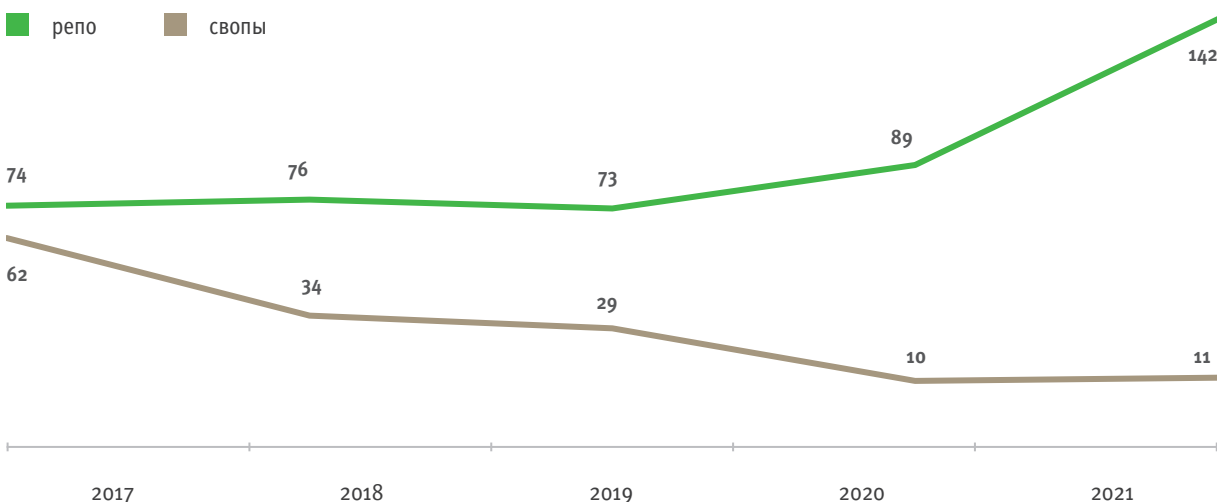
Аспаптық құрылымда сауда-саттықтың жалпы көлемінің 61,6 % (6,8 трлн теңге немесе 15,9 млрд USD) валюталық своп нарығында бір күндік валюталық своппен (USDKZT_o_001) мәмілелерге, сауда-саттықтың жалпы көлемінің 32,9 % (3,6 трлн теңге немесе 8,5 млрд USD) валюталық своп нарығында екі күндік валюталық своппен (USDKZT_o_002) мәмілелерге тиесілі болды, сауда-саттықтың жалпы көлемінің 5,3 % (586,1 млрд теңге немесе 1,4 млрд USD) – айлық валюталық своппен мәмілелерге (USDKZT_o_01M) және 0,1 % (12,6 млрд теңге немесе 30,0 млн USD) – апталық валюталық своппен мәмілелерге, Ресей рублімен бір күндік валюталық своппен мәмілелерге 0,1 %-дан кемі (261,8 млн теңге немесе 45,0 млн рубль) тиесілі болды.

SWAP-1D (USD) бір күндік долларлық свопының кірістілігі жыл соңында жылдық 9,47 %-ға жетті және жыл басынан бастап 120 б.н.-ге өсті. Екі күндік SWAP-2D (USD) валюталық свопының кірістілігі 224 б.н.-ге жылдық 10,24 %-ға дейін ұлғайды.

валюталық своп операцияларының жиынтық көлемі **11%-ға** немесе **1,1 трлн теңгеге артты**

23 сур. 2017-2021 жылдардағы РЕПО және валюталық своп мәмілелері көлемінің ай сайынғы динамикасы, млрд теңге

Шетел валюталарының нарығы

2021 жылы шетел валюталары саудасының рекордтық көлемі

15,6 трлн теңге тіркелді

Валюта нарығында соңғы үш жылда сауда-саттық көлемінің өсу динамикасы байқалды, бұл негізінен Биржа мүшелерінің олардың стратегиялары мен клиенттерінің қажеттіліктеріне сәйкес белсенділігімен байланысты. 2021 жылы шетел валюталары саудасының рекордтық көлемі – 15,6 трлн теңге тіркелді. Бұл ретте USD/KZT валюталық жұбы сауда-саттығының жаппай үстемдігінен біртіндеп кету және Қазақстанның серіктес елдерінің валюталары бойынша тікелей конверсиялық операциялардың дамуы байқалады. USD/KZT валюталық жұбымен сауда-саттық көлемі бар болғаны 28,5 %-ға өсті, ал RUB/KZT жұбымен сауда-саттық көлемі 2,6 есе, CNY/KZT – 39,8 %-ға, EUR/KZT – екі есе өсті.

Сауда-саттық көлемінде валюта жұптарының үлесі бөлігінде USD/KZT жұбымен сауда-саттық үлесінің 1,1 %-дан 97,2 %-ға дейін төмендегені байқалады. Бұл ретте төмендеу RUB/KZT жұбымен сауда-саттықтың үлесі 0,9 %-дан 1,7 %-ға дейін өсуімен өтелді.

2021 жылы шетел валюталары нарығында 103 632 мәміле жасалды, бұл 2020 жылмен салыстырғанда 6 039 мәмілеге көп. Ең үлкен өсім серіктес елдердің валюталарымен мәмілелерде де байқалады. USD/KZT валюталық жұбымен жасалған мәмілелер саны 3,9 %-ға, RUB/KZT – 2,3 есе, CNY/KZT – 79,5 %-ға, EUR/KZT – 27,6 %-ға өсті.

Деривативтер нарығы

Деривативтер нарығында 07 шілдеде Биржа SPECTRA жаңа сауда-клирингтік жүйесін іске қосты. 2021 жылы онда жеткізілімсіз фьючерспен төрт базалық активке сауда-саттық жүргізілді: АҚШ долларының теңгеге шаққандағы бағамы, “Қазақстан Халық жинақ банкі” АҚ жай акциялары, “Қазатомөнеркәсіп” ҰАК” АҚ жай акциялары және KASE Индексі. Бұл сектордағы сауда-саттық көлемі әлі де шамалы. 2021 жылы 1,8 млн теңге сомасына 9 мәміле жасалды.

Операциялық және қаржылық нәтижелер

Активтер

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Биржа активтері 4 352 567,86 млн теңгені құрап, өткен жылдағы көрсеткішпен салыстырғанда 2,89 есеге (2 846 766,02 млн теңгеге) артты.

Активтер мен міндеттемелердің елеулі өсуі Биржаның 2018 жылдың 01 қазанынан бастап биржалық сауда-саттықта жасалған барлық мәмілелер бойынша әрбір қатысушы үшін тарап бола отырып, барлық нарықтарда ОК функцияларын жүзеге асыруымен және олардың нетто-негізде орындалуына кепілдік беруімен байланысты. Атап айтқанда, қаржылық есептілікте орталық контрагентпен репо операциялары 4 245 488,60 млн теңгені құраған репо операциялары бойынша талаптар мен міндеттемелер ретінде жалпы негізде көрсетіледі.

Ақша және оның баламалары 64 452,77 млн теңгені құрады, амортизацияланған құны бойынша ескерілетін қаржылық активтер 34 379,35 млн теңгені құрады және негізінен кепілдік жарналар мен клирингтік қатысушыларды қамтамасыз ету есебінен қалыптасты.

Биржа активтері

2,89 есе өсті

Міндеттемелер мен капитал

Биржа міндеттемелерінің мөлшері 2,91 есеге өсіп, 4 332 853,9 млн теңгені құрады, оның ішінде 97,98 % (4 245 488,6 млн теңге) қор нарығындағы репо операциялары бойынша ОК міндеттемелері болса, 2 % (86 830,27 млн теңге) KASE шоттарында орталық контрагент және репо операциялары бойынша орналастырылған кепілдік жарналары мен клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету болып табылады. 0,002 % (87,28 млн теңге) – ОК валюталық операциялар бойынша міндеттемелері.

Есептік жылы Биржаның меншікті капиталы 24,76 %-ға (3 909,26 млн теңге) 19 713,97 млн теңгеге дейін негізінен бөлінбеген таза табыс есебінен (3 919,11 млн теңгеге) ұлғайды.

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Биржаның жарғылық капиталының мөлшері 4 189,0 млн теңгені құрады және өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда өзгерген жоқ.

Клирингілік резервтік қорлар өткен жылғы көрсеткіштермен салыстырғанда өзгерген жоқ және 3 170 млн теңгені құрады.

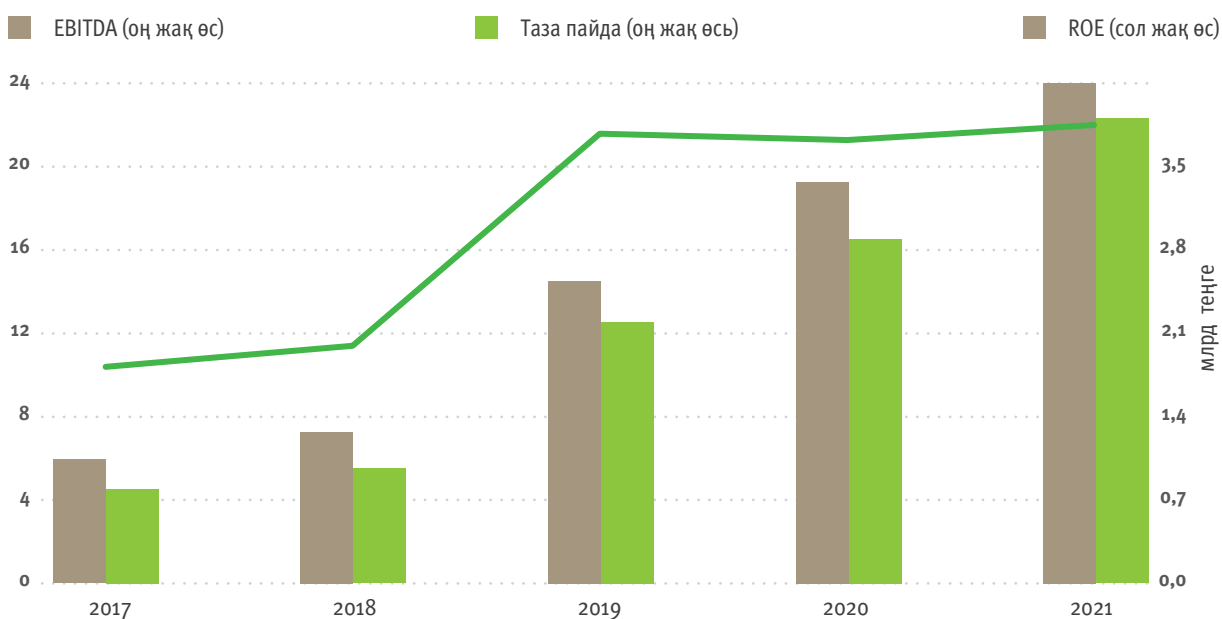
Негізгі құралдарды қайта бағалауға арналған резервтер 9,85 млн теңгеге төмендеп, 90,99 млн теңгені құрады.

Биржаның меншікті капиталы

24,76% есе өсті

24 сур. Рентабельділіктің негізгі көрсеткіштері

Кірістер

2021 жылдың қорытындысы бойынша Биржаның операциялық кірістері 7 204,84 млн теңгені құрады, бұл өткен жылдың нәтижесінен 1 582,32 млн теңгеге немесе 28,14 %-ға жоғары. Қызметтер мен комиссиялар бойынша кірістер 1 087,86 млн теңгеге немесе 35 %-ға ұлғайып, 4 245,65 млн теңгені құрады. Пайыздық кірістер 594 млн теңгеге немесе 24,02 %-ға өсіп, 3 067,03 млн теңгені құрады, оның ішінде маржалық жарналар мен Биржаның кепілдік немесе резервтік қорларының құрамына кіретін ақшаны инвестициялаудан және клиринглік қатысушыларды өзге де қамтамасыз етуден түскен табыс 2 076,81 млн теңгені құрады.

Қызмет көрсетулер мен комиссиялар бойынша Биржа кірістерінің құрылымында комиссиялық алымдар (36 %), листинглік алымдар (20 %), клиринглік алымдар (28 %) және мүшелік жарналар бойынша кірістер (8%) ең көп үлесті алады.

Биржаның комиссиялық алымдары 152,87 млн теңгеге немесе 35,3 %-ға ұлғайып, 1 524,04 млн теңгені құрады. Өткен жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда комиссиялық алымдардың ұлғаюы қор нарығындағы тартулар көлемінің өсуіне, сондай-ақ репо нарығындағы өтімділіктің артуына байланысты болды.

Биржаның листинглік алымдары 2021 жылы 2,12 млн теңгеге немесе 0,25 % төмендеп, 837,68 млн теңгеге жетті.

Биржаның клиринглік алымдары 779,92 млн теңгеге немесе 300,5%-ға өсті және KASE нарықтарында жаңа сауда-клиринглік жүйелердің енгізілуіне байланысты KASE клиринглік қызмет көрсетуге қабылдайтын бағалы қағаздар тізбесінің кеңеюіне байланысты 1 168,99 млн теңгені құрады.

Мүшелік жарналар бойынша кірістер 53,17 млн теңгеге немесе 2021 жылға қарағанда 18,56 %-ға ұлғайып, 339,69 млн теңгені құрады.

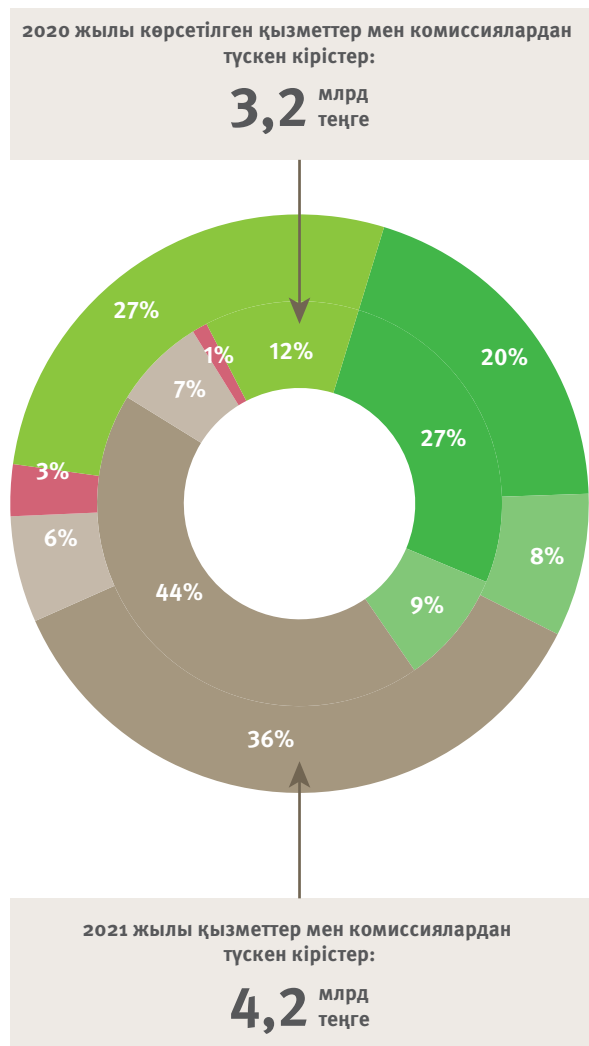
Ақпараттық қызмет көрсетуден түскен кірістер 2021 жылы 20,0 млн теңгеге немесе 9 %-ға ұлғайып, 252,7 млн теңгені құрады. Бұл өсім биржалық ақпаратты алушылар санының артуымен байланысты.

Биржаның операциялық кірістері

28,14%-ға

немесе 1 582,32 млн теңгеге өсті

25 сур. Негізгі қызметтер бөлінісінде кірістердің құрылымы

- Листинглік алымдар
- Мүшелік алымдар
- Комиссиялық алымдар
- Ақпараттық қызмет көрсетуден түскен кіріс
- Қашықтан қол жеткізу қызметтерін көрсетуден түсетін кіріс
- Клиринглік алымдар

Шығыстар

Жыл қорытындысы бойынша Биржаның шығыстары 2 911,67 млн теңгені құрады және өткен жылмен салыстырғанда 424,84 млн теңгеге немесе 17,08 %-ға ұлғайды. Биржа шығыстарының құрылымында персоналға арналған шығыстар (60,03 %), тозу және амортизация (11,89 %) және негізгі құралдар мен МЕА техникалық қызмет көрсету (5,14 %) ең көп үлесті алады. Персонал шығыстарының өсуі штат санының ұлғаюымен; жаңа сауда-клиринглік жүйелерді енгізумен және тиісті серверлік жабдықты іске қосумен-тозу және амортизация баптары бойынша шығыстардың өсуімен байланысты.

Биржаның операциялық қызметінің нәтижелері

Биржаның таза пайдасы

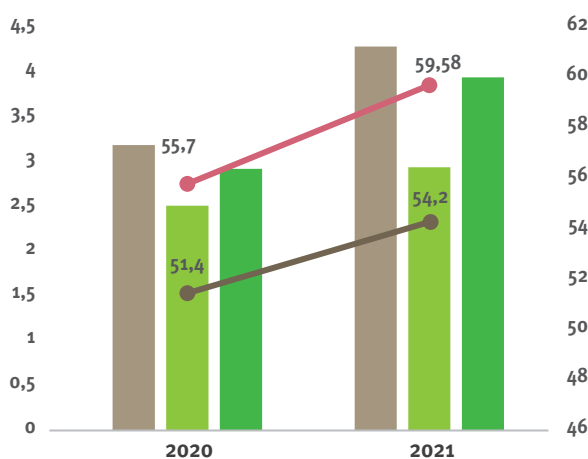
34,96%-ға

немесе 3 905,14 млн теңгеге өсті

2021 жылдың қорытындысы бойынша Биржаның таза пайдасы 3 905,14 млн теңгені құрады, бұл өткен жылдың нәтижесінен 34,96 %-ға жоғары. EBITDA 37,89 %-ға артып, 4 653,25 млн теңгені құрады. Биржаның операциялық кірісі 28,14 %-ға өсті, операциялық шығындар 17,08 %-ға өсті, операциялық маржа, бір жыл бұрынғы 55,7 %-ға өсуге қарағанда, 2021жылы 59,58 %-ға өсті. Таза пайда маржасы, бір жыл бұрынғы 51,4 %-ға өсімге қарсы 2021 жылы 54,20 %-ға дейін өсті.

Капиталдың рентабельділігі (ROE) 2020 жылдың қорытындылары бойынша есептік жылы таза пайданың ұлғаюы есебінен 21,3 %-дан 22 %-ға дейін ұлғайды. Активтердің рентабельділігі (ROA) орталық контрагентпен репо операциялары арқылы активтердің едәуір ұлғаюы нәтижесінде 0,4 %-дан 0,13 %-ға дейін төмендеді.

26 сур. Операциялық қызметтің негізгі көрсеткіштері

■ Қызметтер және комиссиялардан түскен кірістер

■ Операциялық шығыстар

■ Таза пайда

—●— Операциялық маржа

—●— Таза пайда маржасы

The logo for KASE, featuring the letters 'K', 'A', 'S', and 'E' in a bold, black, sans-serif font. A small green triangle is positioned between the 'A' and 'S'.

КОРПОРАТИВТІК
ЕСЕП

Корпоративтік басқару

Акционерлер туралы ақпарат

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Биржаның жарияланған жай акцияларының жалпы саны бес млн дананы құрады, оның ішінде 1 075 231 жай акция орналастырылды, олардың акционерлері 48 тұлға болды, оның ішінде банктер, брокерлік және сақтандыру ұйымдары, бөлшек инвесторлар – жеке тұлғалар, Ұлттық банкке орналастырылған Биржаның жай акцияларының жалпы санының 46,99 % үлесі тиесілі болды.

KASE акционерлерінің жалпы жиналысы және Директорлар кеңесі

Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлердің жалпы жиналысы Биржаның жоғары басқару органы болып табылады. Акционерлердің жалпы жиналысының құзыретіне жататын мәселелер тізбесі Қазақстан Республикасының “Акционерлік қоғамдар туралы” заңымен және Биржаның жарғысымен анықталған.

Директорлар кеңесі Биржаның басқару органы болып табылады “Акционерлік қоғамдар туралы” Қазақстан Республикасының заңымен және/немесе Биржаның жарғысымен Биржа акционерлерінің жалпы жиналысының айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелерді шешуден басқа Биржа қызметіне жалпы басшылықты жүзеге асырады.

2021 жылдың мамырында акционерлердің жалпы жиналысының шешімімен Директорлар кеңесінің он адамнан тұратын сандық құрамы анықталды, оның ішінде:

- ▶ Директорлар кеңесінің сайланбайтын үш мүшесі – “Бағалы қағаздар нарығы туралы” Қазақстан Республикасы заңының 84 бабы 4 тармағының негізінде Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу, бақылау мен қадағалау жөніндегі уәкілетті органның өкілі және Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің өкілі, сондай-ақ Биржа Жарғысының 17 бабының 3 тармағы 2) тармақшасының негізінде Биржа Басқармасының төрағасы (лауазымы бойынша);

- ▶ Биржа акционерлерінің төрт өкілі;
- ▶ Биржаның үш тәуелсіз директоры..

Сол шешіммен мыналар анықталды:

- ▶ Директорлар кеңесінің сайланатын мүшелерінің өкілеттік мерзімі олар сайланған күннен басталады және Биржа акционерлерінің Биржаның 2023 жылға жылдық қаржылық есеп берушілігін қарауға арналатын жылдық жалпы жиналысын өткізу сәтінде аяқталады;
- ▶ Биржа акционерлері мүдделерінің өкілдері болып табылатын Директорлар кеңесінің мүшелері болып **Е. С. Әбдіразақов, А. В. Дронин, И. Л. Марич, Е. И. Салимов** және **Я. Виллемс, И. Дорон, А. Р. Елемесов** сайланды.

2021 жылдың 01 қаңтардағы жағдай бойынша Директорлар кеңесінің құрамы:

Ұлттық Банктің және уәкілетті органның өкілдері “Бағалы қағаздар нарығы туралы” Қазақстан Республикасы заңының негізінде:

- ▶ **Молдабекова Әлия Мейірбекқызы** (Директорлар кеңесінің төрайымы) – Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары;
- ▶ **Хаджиева Мария Жамаловна** – Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі төрағасының орынбасары;

Биржа жарғысы негізінде оның атқарушы органның басшысы:

- ▶ **Алдамберген Алина Өтемісқызы** – KASE Басқармасының Төрайымы;

“Акционерлік қоғамдар туралы” Қазақстан Республикасы заңының негізінде басқару органының сайланатын мүшелері:

- ▶ **Әбдіразақов Ельдар Советұлы** – “Сентрас Секьюритиз” АҚ; “Сентрас Иншуранс” Сақтандыру компаниясы” АҚ, “Коммекс-Өмір” Сақтандыру компаниясы” АҚ, “Сентрас Коммекс Life” Өмірді сақтандыру компаниясы” АҚ Директорлар кеңесінің төрағасы;
- ▶ **Дронин Александр Владимирович** – “BCC Invest” АҚ Басқарма төрағасының орынбасары;

- ▶ **Елемесов Асқар Раушанұлы** – KASE тәуелсіз директоры;
- ▶ **Израэли Дорон** – KASE тәуелсіз директоры;
- ▶ **Марич Игорь Леонидович** – “ММББ-ПТС Мәскеу биржасы” КАҚ сату және бизнесті дамыту жөніндегі басқарушы директоры;
- ▶ **Салимов Ертай Исмаилұлы** – “Қазақстан Халық Банкі” АҚ Басқарма төрағасының орынбасары;
- ▶ **Ян Виллемс** – KASE тәуелсіз директоры..

2021 жылы Директорлар Кеңесінің отырыстары тұрақты негізде күндізгі және сырттай форматтарда өткізілді.

Есептік кезеңде Директорлар кеңесі өз құзыретіне жататын Биржа қызметінің стратегиялық және ағымдағы мәселелерін қарады. Директорлар кеңесінің 17 отырысы және 56 сырттай дауыс беру өткізілді.

“Акционерлік қоғамдар туралы” Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес аса маңызды мәселелерді қарау және Директорлар кеңесіне ұсынымдар дайындау үшін биржада Директорлар кеңесінің және Биржа комиссияларының келесі комитеттері жұмыс істейді:

- ▶ Директорлар кеңесінің Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитеті;
- ▶ Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитеті;
- ▶ Директорлар кеңесінің Кадрлар, сыйақылар және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитеті.

Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі Басқармасының 2015 жылдың 19 желтоқсанындағы № 249 қаулысымен бекітілген, Қор биржасының сауда-саттық жүйесінде жасалатын мәмілелерді қадағалау жөніндегі қызметті жүзеге асыратын сауда-саттықты ұйымдастырушының құрылымдық бөлімшесінің қызметін жүзеге асыру ережелеріне сәйкес, Биржада қызмет етеді:

- ▶ Листингтік комиссия;
- ▶ Директорлар кеңесінің Эмитенттер аудиті жөніндегі комитеті.

Директорлар кеңесінің шешімімен бекітілген қаржы құралдарымен мәмілелерді жүзеге асыру барысында туындайтын даулар мен жанжалдарды шешу тәртібіне сәйкес Даулар мен жанжалдарды шешу жөніндегі комиссия жұмыс істейді.

Биржаның Директорлар кеңесі комитеттері мен комиссияларын құру және жұмыс істеу тәртібі, олардың саны, сондай-ақ олардың құзыреті, функциялары, сандық құрамы Директорлар кеңесі бекітетін Биржаның ішкі құжаттарымен регламенттеледі.

2021 жылы өткізілді:

- ▶ Биржаның Директорлар кеңесінің Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитетінің 12 отырысы;
- ▶ Биржаның Директорлар кеңесінің Кадрлар, сыйақылар және әлеуметтік мәселелер жөніндегі комитетінің 12 отырысы;
- ▶ Биржаның Директорлар кеңесінің Ішкі аудит жөніндегі комитетінің 10 отырысы;
- ▶ Листингтік комиссияның тоғыз отырысы, сондай-ақ осы комиссияның 22 сырттай дауыс беруі.

Биржаның Директорлар кеңесінің Бюджет және стратегиялық жоспарлау жөніндегі комитетінің құрамында сарапшылар ретінде Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі мен инвестициялық компанияның өкілдері болды.

Директорлар кеңесі өз қызметін жүзеге асыру кезінде Биржаның корпоративтік басқару кодексінде, Биржа Жарғысында, Директорлар кеңесі туралы қағидада көзделген мақсаттарды, міндеттерді басшылыққа алады және Биржа қызметінің оң нәтижелеріне қол жеткізу үшін өзінің функционалдық міндеттерін орындайды

Биржа Басқармасы

Басқарма Биржаның алқалы атқарушы органы болып табылады және “Акционерлік қоғамдар туралы” Қазақстан Республикасының заңымен және Биржаның жарғысымен акционерлердің жалпы жиналысының және/немесе Биржаның Директорлар кеңесінің айрықша құзыретіне жатқызылған мәселелерді шешуді қоспағанда, Биржаның ағымдағы қызметіне басшылықты жүзеге асырады.

2021 жылы Директорлар кеңесінің шешімдерімен KASE Басқармасының құрамына мынадай өзгерістер енгізілді:

- ▶ Басқарма төрағасының орынбасары **А. Н. Мұхамеджановтың** өкілеттігі 2021 жылдың 24 ақпанынан бастап тоқтатылды;
- ▶ 2021 жылдың 05 сәуірінен бастап 2023 жылдың 01 шілдесіне дейін (бүкіл Басқарманың өкілеттік мерзімі аяқталғанға дейін) **Саржақов Жайнар Наурызбайұлы** Басқарма төрағасының орынбасары болып сайланды.

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша Басқарма құрамы:

- ▶ **Алдамберген А. Ө.**, Басқарма Төрайымы;
- ▶ **Мәжекенов Е. Б.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- ▶ **Саржақов Ж. Н.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- ▶ **Хорошевская Н. Ю.**, Басқарма Төрағасының орынбасары;
- ▶ **Цалюк А. Ю.**, Басқарма Төрағасының орынбасары.

2020 жылы Директорлар кеңесінің шешіміне сәйкес Басқарманың өкілеттік мерзімі 2023 жылдың 01 шілдесіне дейін белгіленді.

Сыйақылар туралы ақпарат

Директорлар кеңесі мен Биржа Басқармасының мүшелеріне сыйақылар мен шығыстарға өтемақылар төлеу олармен жасалатын шарттардың талаптарына сәйкес жүзеге асырылады. Аталған басшы қызметкерлердің сыйлықақы сыйақысының мөлшері тиісті қаржы жылындағы Биржаның қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне қарай Директорлар Кеңесінің мүшелеріне қатысты акционерлердің жалпы жиналысымен және Басқарма мүшелеріне қатысты Директорлар кеңесімен анықталады.

Директорлар кеңесі мүшелерінің сыйақысы

Қазақстан Республикасының “Акционерлік қоғамдар туралы” заңына, Биржаның жарғысына және Директорлар кеңесі туралы қағидаға сәйкес:

- ▶ Директорлар кеңесі мүшелерінің ай сайынғы сыйақысы Биржа акционерлерінің жалпы жиналысының шешімімен анықталады;
- ▶ Директорлар кеңесінің кез келген мүшесінің жылдық сыйақы мөлшері сыйлықақы беру жүзеге асырылатын жылдың барлық айлары үшін Директорлар кеңесінің осы мүшесіне төленген ай сайынғы сыйақының жалпы сомасының 85 %-ынан аспауы тиіс;
- ▶ есептік қаржы жылында Директорлар кеңесінің отырыстарына, Директорлар кеңесі мүшелерінің сырттай дауыс берулеріне, Директорлар кеңесі комитеттерінің, Директорлар кеңесінің осы мүшелері мүшелері болып табылатын Биржаның өзге де тұрақты жұмыс істейтін комитеттері мен комиссияларының отырыстарына 50 %-дан кем қатысқан Директорлар Кеңесінің мүшелеріне жылдық сыйақы төленбейді.

2021 жыл ішінде Биржаның Директорлар кеңесінің мүшелеріне елу бір миллион бір жүз елу сегіз мың екі жүз елу теңге (51 158 250 теңге) төленді.

Қазақстан Республикасы мемлекеттік органдарының өкілдері болып табылатын немесе Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес сыйақы ала алмайтын тұлғаларға жататын Биржаның Директорлар кеңесінің келесі мүшелеріне сыйақы белгіленбейді және төленбейді:

- ▶ “Бағалы қағаздар нарығы туралы” Қазақстан Республикасы заңының 84 бабы 4 тармағының және Биржа жарғысының 17 бабы 3 тармағының 1) тармақшасының негізінде Директорлар кеңесінің құрамына кіретін Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің және Қаржы нарығын реттеу мен дамыту агенттігінің өкілдеріне;
- ▶ Биржа жарғысының 17 бабы 3 тармағының 2) тармақшасы негізінде лауазымы бойынша Директорлар кеңесінің құрамына кіретін, Биржа Басқармасының Төрағасына.

Биржа Басқармасы мүшелерінің сыйақысы

Қазақстан Республикасының “Акционерлік қоғамдар туралы” заңына, Биржаның жарғысына және Басқарма туралы қағидаға сәйкес:

- ▶ Басқарма мүшесінің лауазымдық жалақысының ай сайынғы мөлшері Директорлар кеңесінің шешімімен анықталады;
- ▶ Басқарма мен Биржа қызметінің есептік жылдағы нәтижелерін қарау қорытындылары бойынша Директорлар кеңесі есептік жыл үшін басқарма мүшелерінің жылдық сыйлықақы сыйақысының мөлшерін белгілеу туралы шешім қабылдайды;
- ▶ Басқарма мүшелерінің жылдық сыйлықақы сыйақысының мөлшері есептік жыл ішінде Басқарманың әрбір мүшесінің жұмысын бағалау нәтижелері бойынша Директорлар кеңесінің шешімімен анықталады;
- ▶ Директорлар кеңесі Басқарма мүшесіне біржолғы төлем туралы шешім қабылдауы мүмкін.

2021 жыл ішінде Биржа Басқармасының мүшелеріне бір жүз сексен алты миллион екі жүз жетпіс бір мың тоғыз жүз алпыс алты теңге (186 271 966 теңге) төленді.

Корпоративтік жауапкершілік және кадрларды басқару

KASE командасы – басты құндылық және негізгі ресурс, оның кәсібилігі мен қауіпсіздігі деңгейіне Биржа қызметінің нәтижелері тікелей байланысты.

Биржа өз қызметкерлерімен еңбек қатынастарын келесі қағидадарда құрады:

- 1 қызметкердің жалпыға бірдей танылған еңбек құқықтарын сақтау;
- 2 жұмысқа қабылдау, еңбекақы төлеу, оқуға рұқсат беру, лауазымын жоғарылату, жұмыстан босату кезінде жынысы, нәсілі, тілі, діні, саяси және басқа да сенімдері, азаматтығы, ұлттық немесе әлеуметтік шығу тегі, шектеулі мүмкіндіктері сияқты негіздер бойынша тең мүмкіндіктер беру және кемсітушілікке жол бермеу;
- 3 әділ еңбекақы төлеу және персоналды тиімді ынталандыру, персоналды іріктеу, жалдау, ротациялау және жоғарылату кезіндегі объективтілік, қызметкерлерді дамыту және біліктілігін арттыру үшін тең жағдайлар жасау;
- 4 Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына және Биржаның персоналды басқару саясатына сәйкес іске асырылатын қазіргі заманғы технологияларды және ақпаратты басқару жүйелерін қолдана отырып, персоналды оқыту және дамыту жүйесінің болуы.

Биржа тұрақты негізде жұмыс орындарында қызметкерлердің еңбегін дұрыс ұйымдастыруды қамтамасыз ету жөніндегі шараларды жүзеге асырады және осы саладағы Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес келетін қауіпсіз еңбек жағдайларын жасауға ұмтылады.

Корпоративтік құндылықтар

Биржаның биржалық нарықты дамыту үшін стратегиялық маңызды жобаларды жүзеге асыратын кәсіпқойлар командасы ретінде қызмет етуінің маңызды құраушысы KASE ұжымының ағымдағы сын-тегеуріндеріне және өзін-өзі сәйкестендіруіне жауап беретін корпоративтік құндылықтардың болуы болып табылады.

Биржаның корпоративтік құндылықтары:

- ▶ инновациялылық;
- ▶ жауапкершілік;
- ▶ ашықтық;
- ▶ қамқорлық.

Біз өзгерістерге үнемі бейімделе отырып, біздің серіктестерімізбен, клиенттерімізбен және бір-бірімізбен ашықтық және айқындық қағидаттарында ынтымақтаса отырып, ортақ игілік үшін инновациялылық және орнықтылық қағидаттарында жұмыс істейміз. Біз өзіміздің шешімдерімізге жауаптымыз, командалық кәсібилігін және қызметтердің жоғары сапасын растай отырып, біз еліміздің, клиенттеріміздің және қызметкерлеріміздің болашағына қамқорлық жасаймыз, олардың дамуына жағдай жасаймыз.

Есептік жылы биржада құндылық тәсілін дамыту бойынша бірқатар іс-шаралар өткізілді.

KASE корпоративтік құндылықтары қор нарығын дамыту, жаңа технологияларды, өнімдер мен қызметтерді енгізу, өзгеріп жатқан заманауи жағдайларда қолданыстағы қызметтер мен технологияларды жетілдіру, сондай-ақ нарықтың барлық қатысушыларының тұрақтылыққа қол жеткізуіне ықпал ету мақсатында бизнес пен команданы біртұтас тұтастыққа біріктіруге ұмтылысты білдіреді.

Бұрын бекітілген тәсілге сәйкес Биржа ұжымы әріптестерінің арасында 2021 жылға корпоративтік құндылықтар тасымалдаушыларын – KASE қызметкерлерін таңдады, олар корпоративтік құндылықтардың негізгі терминдеріне барынша жауап беретін жеке қасиеттерді көрсетті: ашықтық, инновациялылық, жауапкершілік және айналадағыларға ықыласты қарым-қатынас.

KASE корпоративтік мәдениетін дамыту

HR-саясаттың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі KASE корпоративтік мәдениетін қалыптастыру және дамыту болып табылады, ол тиімді жұмыс істеу, ұжымның командалық рухын қолдау және қызметкерлердің KASE қойылған мақсаттары мен міндеттеріне бейілділігін

қолдау үшін қолайлы жағдайларды қалыптастыруға ықпал ететін негіз қалаушы құндылықтар мен стандарттар жүйесі болып табылады.

Корпоративтік мәдениетті қалыптастыру мақсатында биржада түрлі корпоративтік іс-шаралар өткізіледі және келесі құралдар қолданылады:

- ▶ табысты растау – грамоталар мен алғыс хаттар;
- ▶ ұжымды біріктіру және корпоративтік құндылықтарды дамыту;
- ▶ мотивация – ұжымда қолайлы жұмыс көңіл-күйін қалыптастыру;
- ▶ қызметкерлердің қанағаттануы мен хабардарлығын арттыру.

Ішкі коммуникациялардың негізгі трюктерінің қатарына мыналарды жатқызуға болады.

- 1 Қызметкерлерді уақтылы және толық хабардар ету (тұрақты негізде Townhalls арқылы хабардар ету, хабарламаларды электрондық пошта, әлеуметтік желілер және т.б. арқылы тарату жүзеге асырылады).
- 2 Қызметкерлер арасындағы коммуникативтік және команда құрушы байланыстарды дамыту (тимбилдинг өткізу, қонақтар дәрістерін өткізу, жаңадан келгендермен кездесу, қызығушылық сауалнамасы, құндылықтар тасымалдаушыларын таңдау және Биржаның корпоративтік мерекелері).

2021 жылы аса маңызды жұмыстар мен жобалар үшін Биржа қызметкерлері наградталып, марапатталды:

- ▶ “Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 30 жылдығына” медалімен Биржаның 4 қызметкері марапатталды;
- ▶ “Еңбек сіңірген қаржыгер” орденімен Биржаның 4 қызметкері марапатталды;
- ▶ KASE жобаларын іске асыру үшін – T+2 схемасы бойынша мемлекеттік бағалы қағаздарды орналастыру, биржаға мүшелік алу процесін автоматтандыру, TONIA индексіне индикаторлар жасау, ESG құралдарын енгізу, шетелдік акциялармен сауда-саттықты іске қосу, брокерлер үшін сервисті жақсарту бойынша жоспарды іске асыру үшін алғыс грамоталармен 40-қа жуық қызметкер марапатталды.

Оқыту және дамыту

Оқыту және біліктілікті арттыру KASE персоналды басқару саясатының бір бөлігі болып табылады. Биржа қызметкерлердің жаңа білім алуға және бар білімдерді дамытуға, оның ішінде ішкі және сыртқы оқыту жолымен ұмтылысын көтермелейді.

Кәсіби және міндетті оқыту басым бағыт болып табылады. Биржаның стратегиялық жобаларын іске асыру үшін қажетті корпоративтік құзыреттерді, көшбасшылық дағдыларды және жобалық басқару дағдыларын дамыту мәселелеріне көп көңіл бөлінеді.

Есептік жылы Биржаның 40 қызметкері, оның ішінде кәсіби білім мен дағдыларды жетілдіру, жеке өсу және бизнес-құзыреттер мәселелері бойынша оқытудан өтті. Басқарушы құрам үшін “Тиімді басшы” тренингі ұйымдастырылды, Биржаның орта буынының 19 басшысы сертификатқа ие болды.

Персонал

2022 жылдың 01 қаңтарындағы жағдай бойынша KASE штаттық саны 231 бірлікті құрады, бұл ретте нақты саны – 173 бірлік.

Қызметкерлердің білімі

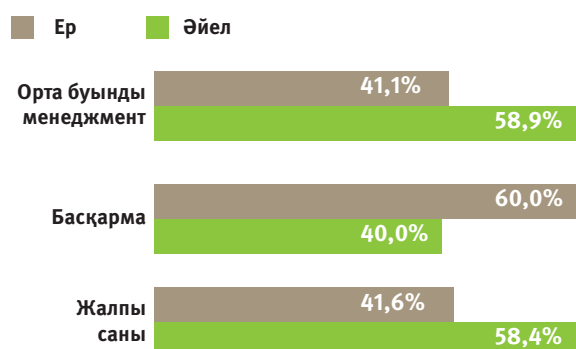
Есептік кезеңнің соңындағы жағдай бойынша KASE қызметкерлерінің негізгі құрамы (99 %) жоғары білімді, оның ішінде 29 адам жоғары оқу орнынан кейінгі білім алды.

Биржаның гендерлік құрамы

KASE-де әйел жынысты қызметкерлердің жалпы саны 58 %, ер жынысты 42 % құрайды. Бұл ретте Биржаның топ-менеджменті (Биржаның Басқармасы мен Директорлар кеңесі) әйелдердің басқаруға қатысуының жоғары көрсеткішін көрсетеді: Басқарманың 40 % және ДК-нің 30 %ы әйелдермен қамтылған.

28 сур. Биржаның гендерлік құрамы

KASE әйелдердің қоғамдағы рөлін арттыру мақсатында гендерлік тең құқықты қолдау жөніндегі әлемдік бастамаларға, атап айтқанда, БҰҰ – әйелдер серіктестігінде және Біріккен Ұлттар Ұйымының (United Nations Global Compact) Жаһандық шартында әзірленген және ілгерілетілетін “Әйелдердің құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту қағидадары – Бизнес тең құқықты білдіреді” (Women’s Empowerment Principles) жаһандық бастамасына қосылды.

Әлеуметтік жауапкершілік

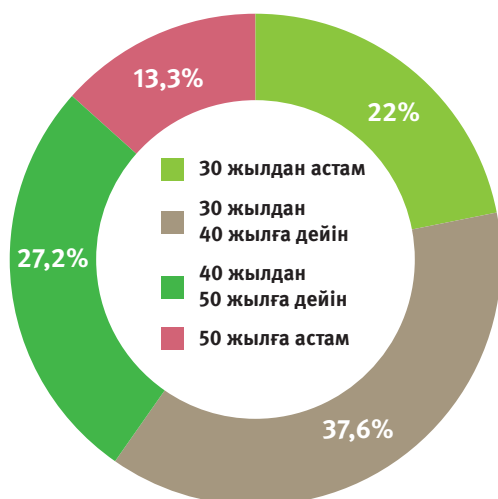
Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілікті дамыту аясында Биржа Қазақстан жастарының қаржылық сауаттылығын арттыруға ерекше көңіл бөледі. Биржа осыған байланысты Биржада тағылымдамалар мен тәжірибелерді ұйымдастыру, перспективалы студенттерді жұмысқа орналастыру, сондай-ақ Биржа аумағында және жоғары оқу орындарында қор нарығы туралы қонақ ретінде таныстыру дәрістері мен семинарларын өткізу бөлігінде Қазақстанның жоғары оқу орындарымен белсенді ынтымақтастықты жалғастыруда.

2021 жылы Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің магистранттарына дәріс өткізілді. Түрлі жоғары оқу орындарының бірқатар студенттері KASE-де тәжірибеден және тағылымдамадан өтті.

Биржаның жас құрылымы

2021 жылы қызметкерлердің негізгі жас санаты – 30-дан 40 жасқа дейін. Қызметкерлердің орташа жасы – 37 жас. Бұл ретте 30 жасқа дейінгі жаңадан қабылданған жас мамандардың үлесі 22 %-ды құрады.

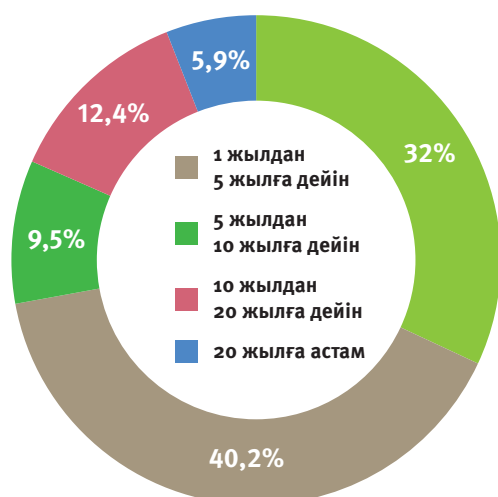
27 сур. Биржаның жас құрылымы

KASE қызметкерлерінің тұрақтылығы

Есептік кезеңде Биржа қызметкерлерінің құрамы айтарлықтай жаңартылды. Бұл ретте қызметкерлердің 12,4 % KASE-де жалпы жұмыс өтілі он жылдан астам, ал бес жылдан он жылға дейін KASE-де жұмыс өтілі барлар 9,5 %, бір жылдан бес жылға дейін KASE-де жұмыс өтілі бар 40,2 % және 32 %-ды Биржада жұмыс өтілі бір жылдан кем қызметкерлер құрайды.

29 сур. KASE қызметкерлерінің тұрақтылығы

Ішкі аудит

Ішкі аудит қызметінің (бұдан әрі – ІАҚ) миссиясы тәуекелге бағдарланған тәсіл, ұсынымдар беру және білім алмасу негізінде объективті ішкі аудиторлық тексерулер жүргізу арқылы Биржаның құнын сақтау және арттыру болып табылады.

ІАҚ Қазақстан Республикасының заңнамасын басшылыққа алады және өз қызметін ішкі аудиттің жаһандық институты ұсынған ішкі аудиттің кәсіптік практикасының халықаралық негіздеріне сәйкес құруға ұмтылады.

Есептік кезеңде ІАҚ 2021 жылға арналған аудиторлық тексеру жоспарын толық көлемде орындады. ІАҚ ішкі процедураларына сәйкес тексеру нәтижелері аудит объектісімен және менеджментпен тұрақты негізде талқыланды. Бұл ретте ІАҚ ішкі бақылау жүйесін жақсарту бойынша жүзден астам ұсынымдар тұжырымдалды, жүргізілген аудиторлық тексерулердің нәтижелері бойынша түзету іс-қимылдарының жоспарлары қаралды. Ұсыныстардың көпшілігі Биржаның ішкі процестерін ұйымдастыру мен жұмысын реттейтін ішкі құжаттарды жетілдіру қажеттілігімен байланысты болды.

ІАҚ көрсетілген жоспарларды іске асырудың тұрақты мониторингін жүзеге асырды және аудит жөніндегі комитет пен Директорлар кеңесіне тиісті қорытындыларды ұсынды.

ІАҚ тоқсан сайынғы негізде Ішкі аудит жөніндегі комитет пен Директорлар кеңесінің қарауына аудиторлық тексерулер жоспарының орындалуы туралы есепті және ІАҚ ішкі құжаттарын жетілдіру туралы ақпаратты шығарды. Бұл ретте Ішкі аудит жөніндегі комитет ІАҚ қызметі туралы барлық есептерді мақұлдады және Директорлар кеңесінің қарауына ұсынылды, ал ол кейіннен ІАҚ ұсынған барлық есептерді бекітті.

Сонымен қатар, біліктілікті арттыру мақсатында ІАҚ қызметкерлері конференцияларға және онлайн-оқытуға қатысты. 2021 жылдың қорытындысы бойынша ІАҚ Директорлар кеңесіне өзінің тәуелсіздігін растады.

Тәуекелдерді басқару жүйесі

Биржа ISO 31000, 27001, 22301 сияқты халықаралық стандарттардың ұсынымдарына және тәуекелдерді басқару саласындағы уәкілетті органның талаптарына сәйкес тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру бойынша тұрақты негізде жұмыс жүргізеді.

Биржадағы тәуекелдерді басқару жүйесінің құрылымы Биржаның келесі органдары мен бөлімшелерін: Директорлар кеңесін, Басқарманы, тәуекелдерді басқаруға жауапты құрылымдық бөлімшені, комплаенс бөлімшесін, заң бөлімшесін, Ішкі аудит қызметін, тәуекел иелері – құрылымдық бөлімшелерді тарта отырып, тәуекелдерді бірнеше деңгейде басқарумен ұсынылған.

Тәуекелдерді басқару жүйесін үздіксіз дамыту және жетілдіру Биржаға ішкі және сыртқы ортадағы өзгерістерге уақтылы ден қоюға, қызметтің тиімділігі мен нәтижелілігін арттыруға мүмкіндік береді.

Тәуекелдерді басқару жүйесі уақтылы сәйкестендіруге, бағалауға, мониторинг пен бақылауға, сондай-ақ Биржаның стратегиялық және операциялық мақсаттарына қол жеткізуге әсер етуі мүмкін әлеуетті тәуекелдерді азайтуға бағытталған.

2021 жылы тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру мақсатында Биржада Тәуекелдерді басқару саясаты мен Тәуекелдерді басқару ережелері өзектендірілді, олар тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімді жұмыс істеуінің негізгі принциптерін, тәуекелдерді басқару жүйесінің міндеттерін, тәуекелдерді басқару құралдарын, тәуекелдерді үйлестіруші институтты одан әрі дамыту және Биржа қызметкерлерінің тәуекел мәдениетін арттыру болып табылады.

Биржаның Директорлар кеңесі жыл сайын тәуекелдер тізілімін, тәуекелдердің негізгі индикаторларын бекітеді, тәуекелдер картасын қайта қарайды, тәуекелдер көрсеткіштерінің ең жоғары рұқсат етілген мәнін белгілейді, болашақта тәуекел оқиғаларын азайту мақсатында тәуекел оқиғалары динамикасына және іс-шараларды орындауға тұрақты мониторинг жүргізеді.

Есептік кезеңде тәуекелдерді сәйкестендірудің жыл сайынғы рәсімі өткізілді. Тәуекелдерді сәйкестендіру өткен кезең тұрғысынан да, болашақ ықтимал оқиғалар тұрғысынан да, сондай-ақ барлық бизнес-процестерді жан-жақты талдау негізінде жүргізілді.

Биржаны дамытудың жаңа бағыттарын игеру кезінде (соның ішінде деривативтер нарығында Spectra сауда-клирингтік жүйесін енгізу, валюталық және қор нарықтарында ОК іске қосу) тәуекелдер тіркелімі жаңа сәйкестендірілген тәуекелдермен толықтырылды.

Жүргізілген жұмысты ескере отырып, 2021 жылдың басында Директорлар кеңесі мен Биржа Басқармасы бекіткен Биржаның тәуекелдер тіркелімі мен тәуекелдер картасы қайта қаралды.

Биржадағы тәуекел мәдениетін жетілдіру тұрақты негізде құрылымдық бөлімшелерді тәуекелдерді басқару процесіне тарту арқылы, сондай-ақ Директорлар кеңесі, Басқарма, Басқарма жанындағы комитеттер және Биржа қызметкерлері арасында ақпарат алмасу арқылы жүзеге асырылады.

2021 жылы тәуекелдерді басқару мәселелері бойынша оқыту кестесіне сәйкес Биржа қызметкерлерінің тәуекел мәдениетін арттыруға бағытталған іс-шаралар өткізілді. Жұмысқа қабылдау кезінде жаңа қызметкерлер Биржадағы тәуекелдерді басқару жүйесінің жұмыс істеу принциптерімен танысады. Биржа қызметкерлерінің тәуекел-мәдениетін арттыру бойынша жүргізілген іс-шаралардың нәтижесінде әрбір қызметкердің тәуекелдерді басқару жүйесіне қатыстылығын түсінудің жоғары деңгейі байқалады.

Орталық Комитеттің қызметін жүзеге асыру кезінде Биржаның нарықтық тәуекелдерін тиімді басқару үшін нарықтық тәуекелдер жөніндегі Комитет – Биржа Басқармасы жанындағы тұрақты жұмыс істейтін алқалы орган жұмыс істейді. Комитеттің функцияларына қаржы құралдарының іргелі және бекітілетін тәуекел-параметрлерінің мәндерін бекіту, Биржа Басқармасына биржалық нарықтардағы клирингтік қатысушыларға жеке лимиттер мен шектеулерді белгілеу және қолдану бойынша ұсынымдар дайындау, сондай-ақ Биржаның ішкі құжаттарында көзделген өзге де функциялар кіреді.

Тәуекелдерді басқару жүйесін жетілдіру қажет бағыттарды анықтау үшін Биржаның Ішкі аудит қызметі ішкі тексерулер жоспарына сәйкес тәуекелдерді басқару жүйесінің тиімділігіне бағалау жүргізеді.

Қызметтің үздіксіздігін басқару

Биржа қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін жетілдіру бойынша жұмыс жүргізеді. Бұл қызмет оқыс оқиғалар мен төтенше жағдайлар туындаған кезде қызметтің аса маңызды түрлерінің үздіксіздігін қамтамасыз ету мақсатында халықаралық стандарттар талаптарын ескере отырып, сондай-ақ Биржаның қызметін тез қалпына келтіру мақсатында олардың негізгі қызметке әсерін азайту мақсатында әзірленген, Биржаның Директорлар кеңесі 2020 жылдың 24 сәуірінде бекіткен, Қызметтің үздіксіздігін басқару саясаты, Қызметтің үздіксіздігі мен қалпына келуін ұйымдастыру ережелері және, 2020 жылдың 30 шілдесінде Биржа Басқармасы бекіткен, Қызметтің үздіксіздігін қамтамасыз ету жоспары сияқты ішкі құжаттармен реттеледі.

Есептік кезеңде қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін реттейтін Биржаның ішкі құжаттарын өзектендіру бойынша жұмыс жүргізілді. Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесін реттейтін ішкі құжаттарды өзектендіру қажеттілігі Биржаның IT-инфрақұрылымының өзгеруімен байланысты. Биржада бірнеше деректерді өңдеу орталықтарының жүйесі жұмыс істейді, сондай-ақ қызметтің үздіксіздігін басқару схемасы жаңғыртылды. Оңтайлы IT-инфрақұрылымды қамтитын қызметтің үздіксіздігін басқарудың бүгінгі күнге дейін құрылатын жүйесі сыни жағдай туындаған сәттен бастап белгіленген уақыт ішінде қызметтің аса маңызды түрлерін қалпына келтіруді қамтамасыз етеді.

Биржаның бейінді бөлімшелері қызметінің үздіксіздігін қамтамасыз ету бойынша жоспарларға тестілеу (оның ішінде виртуалды жұмыс орындарын және резервтік кеңсені пайдалана отырып, резервтік деректерді өңдеу орталықтарында сауда-клирингтік жүйелердің жұмысын тестілеу) жүйелі түрде жүргізіледі.

Қызметтің үздіксіздігін басқару жүйесіне тәсілдерді өзгерту шеңберінде виртуалды жұмыс орындары жүйесін жаңғырту жоспарланған, олар Биржа серверлерінде құрылады және пайдаланушының орналасқан жеріне қарамастан Биржаның барлық ақпараттық жүйелеріне қолжетімділікті көздейді. Жұмыс орындарын виртуализациялау төтенше жағдайларға жедел ден қоюға мүмкіндік береді.

Биржаның үздіксіздігі ішкі жұмысты ұйымдастырумен қамтамасыз етіледі, бірақ табиғи, әлеуметтік, экономикалық және технологиялық сипаттағы сыртқы факторлардың әсері бар.

Атап айтқанда, Биржа қызметінің жекелеген негізгі аспектілері аса маңызды өнім берушілердің қызметтерді үздіксіз жеткізуіне байланысты, Биржа олардың істен шығуының тұрақтылығы және халықаралық стандарттардың талаптарын ескере отырып, тиісті сападағы қызметтерді жеткізудің үздіксіздігін қамтамасыз ету мақсатында олар жүргізетін іс-шаралардың болуы тұрғысынан үнемі талдайды.

2021 жыл қызметтің үздіксіздігін басқарудың толыққанды жүйесі қолайсыз эпидемиологиялық жағдайда да Биржаның табысты қызметін жүргізудің кепілі болып табылатынын көрсетті.

Биржаның қызметі төтенше жағдай режимі мен карантин жағдайында тиімді болды. Биржа басшылығы пандемия жағдайында коронавирустық инфекцияның (COVID-19) таралуына қарсы тұру үшін барынша шаралар қабылдады.

COVID-19 коронавирустық инфекциясы жағдайындағы Биржаның жұмыс жоспарының негізгі аспектілері (2020 жылдың 13 наурыздағы № 27 отырыс хаттамасы) Биржаның жұмысын қашықтықтан ұйымдастырумен, оның ішінде виртуалды жұмыс орындарын пайдалана отырып, қызметтің аса маңызды түрлерін жүзеге асыратын қызметкерлермен байланысты. Денсаулық сақтау органдары мен уәкілетті органның нормативтік құқықтық актілеріне сәйкес Биржа қызметкерлерінің қашықтан және/немесе офисте ауысыммен жұмыс істеуі қамтамасыз етілді.

Биржа сонымен қатар жұмысшылардың тұлғалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін бірқатар шаралар қабылдады. Оларға жеке қорғаныс құралдарын сатып алу, коронавирустық инфекциямен байланыс жағдайларын анықтаған кезде Биржа қызметкерлерін тестілеуді ұйымдастыру, пандемия жағдайында жұмыс процесін ұйымдастыру ережелері мен нұсқауларын әзірлеу, сондай-ақ Биржаның жеке компьютерлері мен ақпараттық жүйелеріне қашықтан қол жеткізу кезінде ақпараттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жатады.

Биржаның қабылдаған шаралары төтенше жағдай және карантин режимі кезінде өзінің тиімділігін көрсетті. Биржа жұмыс орындарында жаппай жұқтыруға жол бермеді, сондай-ақ биржалық нарыққа қатысушылар үшін өз сервистері мен жүйелерінің толық қолжетімділігін қамтамасыз етті.

Ақпараттық қауіпсіздік

Биржаның ақпараттық қауіпсіздік тәуекелдерін қорғау және азайту деңгейін арттыру мақсатында есепті кезеңде ақпараттық қауіпсіздік оқиғаларын басқару жүйесі, ақпараттың жылыстауын болдырмау үшін БҚ пайдалануға енгізілді. Компьютерлік және серверлік жабдықтардың осалдығын тексеру процестері қайта қаралды. Әр түрлі киберқауіптерден қорғау деңгейін арттыру үшін Биржаның ақпараттық жүйелеріне сыртқы аудит жүргізіледі.

Биржаның Wi-Fi желісінің қауіпсіздігі жақсарды, Биржа доменінің бақылаушысын пайдалана отырып, Биржа серверлеріне әкімшіліктің қол жетімділіктің бірыңғай аутентификация жүйесі құрылды және қазіргі уақытта жұмыс істейді.

Бұдан басқа, ақпараттық қауіпсіздік жүйесін жетілдіру шеңберінде есептік кезеңде “Фишингтің құрбаны болмау жолдары” тақырыбында оқыту жүргізілді, ақпараттық қауіпсіздік бойынша жаңа қатерлер мен талаптар туралы

ақпарат тұрақты түрде таратылады, ішкі құжаттарға сәйкестігіне бірқатар тексерулер жүргізіледі, сондай-ақ Биржаның желісі мен жүйелерінде пайдаланушы тәртібін күшейтуге байланысты өзге де іс-шаралар кешені жүргізіледі.

ISO 27001:2013 ақпараттық қауіпсіздік жөніндегі стандартқа және уәкілетті орган белгілеген талаптарға сәйкес нормативтік құжаттаманы жетілдіру жөніндегі жоспар шеңберінде Биржаның ішкі құжаттарына Биржаның ақпараттық қауіпсіздігін басқару жүйесінің жұмыс істеуін айқындайтын өзгерітулер мен толықтырулар енгізілді.

Осы іс-шаралардың жиынтығы Биржаның ақпараттық қауіпсіздік деңгейін жақсартуға және осы саладағы Биржаның тәуекелдерін төмендетуге мүмкіндік берді.

Биржаның физикалық қауіпсіздігін жақсарту мақсатында күзет қызметтерін ұсынуды бақылау процедуралары жетілдірілді, күзет және дабыл сигнализациясы пайдаланылады.

KASE

ҚЫСҚАРТУЛАР МЕН ТЕРМИНДЕР

ASTS+	Мәскеу биржасының сауда-клирингтік жүйесі негізінде әзірленген KASE сауда-клирингтік жүйесі
CDSB	Climate Disclosure Standards Board (Климат туралы ақпаратты ашу стандарттары бойынша кеңес)
COVID-19	SARS-CoV-2 коронавирусынан туындайтын жедел респираторлық инфекция
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Еуропа қайта құру және даму банкі)
ESG	Environmental, Social and Governance – экологиялық, әлеуметтік жауапкершілік және корпоративтік басқару критерийлері
ETF	Exchange Traded Fund, саудаланатын биржалық қор
FAST	FIX Adapted for Streaming (сауда-саттық жүйелеріндегі деректерді беру хаттамасы)
FEAS	Federation of Euro-Asian Stock Exchanges (Еуроазиялық қор биржаларының Федерациясы)
FIX	халықаралық стандарт болып табылатын, деректерді беру хаттамасы
Frontier Market	шекаралық нарық
FTSE	Financial Times Stock Exchange халықаралық индекстер қызметі
IFC	International Finance Corporation (Халықаралық қаржы корпорациясы)
IOS, Android	смартфондарға, электронды планшеттерге, қол ойнатқыштарға және басқа да құрылғыларға арналған мобильді операциялық жүйе
IOSCO	International Organization of Securities Commissions – Бағалы қағаздар жөніндегі комиссиялардың халықаралық ұйымы
IPO	Initial Public Offering (бастапқы жария орналастыру)
IR	Investor Relations (инвесторлармен байланыс орнату)
IRIS	Биржаның ақпараттық терминалы
ISO	International Organization for Standardization (стандарттарды шығарумен айналысатын, халықаралық ұйым)
IT	Information Technology (ақпараттық технологиялар)
KASE	"Қазақстан қор биржасы" АҚ атауының аббревиатурасы
MOEX	"Мәскеу биржасы" КАҚ
MSCI	Morgan Stanley Capital International халықаралық индекстер қызметі
IOSCO	International Organization of Securities Commissions (Бағалы қағаздар жөніндегі комиссиялардың халықаралық ұйымы)
PRI	Principles for Responsible Investment (Жауапты инвестициялау қағидаттары)
RUONIA	ресейлік банктер арасынан ең төменгі кредиттік тәуекелі бар стандартты қарыз алушыларға "overnight" шартымен қамтамасыз етілмеген рубльдік қарыз алу құнын бағалауды көрсететін, бір күндік рубльдік кредиттердің (депозиттердің) индикативті өлшенген мөлшерлемесі

S&P	Standard & Poor's халықаралық индекстер қызметі
SLA	Service Level Agreement (Қызметтер деңгейі туралы келісім)
SMA	sponsored market access (сауда-саттық жүйесіне тікелей тапсырмалар беруге рұқсаттама)
SOFR US	АҚШ Қазынашылығының мемлекеттік бағалы қағаздарымен қамтамасыз етілген "overnight" талаптарында РЕПО-ның үш түрлі түрінің транзакция көлемі бойынша орташа сараланған медиандық мөлшерлеме болып табылатын, ақша нарығындағы АҚШ долларымен пайыздық мөлшерлеме
SONIA UK	нақты транзакцияларға негізделеді және банктер басқа қаржы мекемелері мен институционалдық инвесторлардан "overnight" шарттарында фунт стерлингпен қарыз алу үшін төлейтін орташа пайыздық мөлшерлемені көрсетеді
SPECTRA	деривативтер нарығындағы сауда-клиринглік жүйе
sTrade	KASE әзірлеген, сауда-саттыққа қашықтан қол жеткізудің интернет-платформасы
TCI	TONIA Compounded Index – TONIA индикаторының соңғы есептелген мәні негізінде әр күнтізбелік күн сайын есептелетін, TONIA композиттік индексі
TCR	TONIA Compounded Rate – TSI мәндерінің негізінде әр күнтізбелік күн бойынша есептелетін, TONIA құрама мөлшерлемесі. Есептеуде есептік кезеңдегі күнтізбелік күндердің нақты санына тең жылжымалы терезе пайдаланылады
TOD	мәміле жасалған күні орындалатын, есеп айырысуларды жүзеге асыру шарты (ағылшын тіліндегі "today" сөзінен)
TOM	мәміле жасалған күннен бастап келесі жұмыс күні орындалатын, есептеулерді жүзеге асыру шарты (ағылшын тіліндегі "tomorrow" сөзінен)
TONIA	әрбір сауда-саттық күнінің қорытындысы бойынша есептелетін, бір күн мерзімге МБҚ қоржынымен репо операциялары бойынша орташа сараланған пайыздық мөлшерлемені білдіретін, репо операциялары нарығының негізгі индикаторы
TRION	ОК қатысуымен жүзеге асырылатын МБҚ қоржынымен репо операциялары бойынша бір күн мерзімге орташа сараланған пайыздық мөлшерлеме әрбір сауда-саттық күні ішінде есептеледі
TWINA	ОК қатысуымен жүзеге асырылатын МБҚ қоржынымен репо операциялары бойынша жеті күн мерзімге орташа сараланған пайыздық мөлшерлеме әрбір сауда-саттық күні ішінде есептеледі
UN SSE	Sustainable Stock Exchanges (Тұрақты қор биржалары)
VDI	виртуалды жұмыс орындарының жүйесі
WEP	Women's Empowerment Principles
WFE	World Federation of Exchanges (Дүниежүзілік биржалар Федерациясы)
АҚ	акционерлік қоғам
ҚНРДА	Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі
АОДҚ	Еуразия Орталық Депозитарийлерінің Қауымдастығы
ЕДБ	Екінші деңгейдегі банк (банктер)
Биржа	"Қазақстан қор биржасы"АҚ

Брокер–дилерлер	Уәкілетті органның лицензиясы бар брокерлік және/немесе дилерлік ұйымдар
ЖІӨ	жалпы ішкі өнім
ЖОО	жоғары оқу орны
МБҚ	мемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар
ДАМУ	"Даму" кәсіпкерлікті дамыту қоры" АҚ
ЕТША	Еуропа, Таяу Шығыс және Африка
ЕҚҚДБ	Еуропа қайта құру және даму банкі
KASE Индексі	KASE акциялар нарығының индексі
КҚС	клирингтік қатысу сертификаттары
ТМД ХБҚ	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы елдерінің халықаралық биржалар қауымдастығы
млн	миллион
млрд	миллиард
Мәскеу биржасы	"Мәскеу биржасы" КАҚ
ҚР ҰЭМ	Қазақстан Республикасының ұлттық экономика министрлігі
ХҚҰ	халықаралық қаржы ұйымы (халықаралық қаржы ұйымдары)
ҚРҰБ	Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі
"Атамекен" ҚР ҰКП	"Атамекен" Қазақстан Республикасының Ұлттық Кәсіпкерлер Палатасы
ББҚ	беймемлекеттік эмиссиялық бағалы қағаздар
МҚҰО	мемлекеттік қатысу үлесі бар облигациялар
БҰҰ	Біріккен Ұлттар Ұйымы
ОПЕК+	мұнай өндіру квоталарын бақылау мақсатында мұнай өндіруші елдер құрған халықаралық үкіметаралық ұйым
ЭЫДҰ	Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы
COVID-19 пандемиясы	SARS-CoV-2 коронавирусынан туындаған коронавирустық инфекцияның қазіргі пандемиясы
КАҚ	көпшілік акционерлік қоғам
ИПҚ	инвестициялық пай қоры
ПҚ	бағдарламалық қамту

Үкімет	Қазақстан Республикасының Үкіметі
ӨКП	өңірлік кәсіпкерлер палатасы (палаталары)
ІАҚ	Ішкі аудит қызметі
ТМД	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы
АҚШ	Америка Құрама Штаттары
T+2	мәміле жасалған күннен бастап екінші жұмыс күні орындалатын, есеп айырысуларды жүзеге асыру шарты
СКЖ	сауда-клирингтік жүйе
ЖШС	жауапкершілігі шектеулі серіктестік
трлн	триллион
мың	мың
ФРЖ	Федералды резервтік жүйе
ОД	"Бағалы қағаздар орталық депозитарий" АҚ
ОК	орталық контрагент
ДӨО	Деректерді өңдеу орталығы

Байланыстар мен деректемелер

“Қазақстан қор биржасы” акционерлік қоғамы
БСН 931 240 000 220

Мекен-жайы: 050040, Алматы қ., Байзақов көш., 280,
“Almaty Towers” КФК солтүстік мұнарасы, 8-ші қабат

Тел.: (727) 237 53 00

Әлеуметтік желілердегі KASE парақшалары:

@ Kazakhstan Stock Exchange

@kase.kz

@Kazakhstan Stock Exchange

@KASEofficial

Казахстанская фондовая биржа (KASE)

K**SE**

www.kase.kz